

IMIGRANTŲ GYVENIMO ISTORIJS

VADOVAS
*mokytojų rengėjams, mokytojams ir
socialiniams darbuotojams*

Projektas „Europos piliečių ugdytojai“
Trainers for European Citizens
Nr. 100860-CP-1-2002-1-CZ-GRUNDTVIG-G1
*buvo vykdomas pagal Socrates Grundtvig programą,
Europos bendruomenei remiant*

Socrates

IMIGRANTŲ GYVENIMO ISTORIJS

VADOVAS

*mokytojų rengėjams, mokytojams ir
socialiniams darbuotojams*

Projektas „Europos piliečių ugdytojai“

Nr. 100860-CP-1-2002-1-CZ-GRUNDTVIG-G1

buvo vykdomas pagal Socrates Grundtvig programą,

Europos bendruomenei remiant

Versta iš:

*Life-stories of Immigrants. Guidebook for Trainers,
Teachers and Social Workers. Ostrava, 2004. 91p.*

*Dėkojame žmonėms, kurie su mumis dalijosi savo gyvenimo istorijomis,
ir jiems skiriame šį leidinį*

© Projektas „Europos piliečių ugdytojai“, 2004

Projekto koordinatore Dr. Hana Danihelková

ISBN 80-7042-380-3 (angl. orig.)

© Šiuolaikinių didaktikų centras, 2004

EPU projekto koordinatore Romualda Ragutienė

© Nuotrauka p. 1: Pavel Richter

Nuotraukos leidinyje: projekto partnerių

TURINYS

ĮVADAS

APIE PROJEKTĄ „EUROPOS PILIEČIŲ UGDYTOJAI“	5
APIE KŪRINĮ „SĖKMINGO GYVENIMO ISTORIJS. VADOVAS MOKYTOJŲ RENGĖJAMS, MOKYTOJAMS IR SOCIALINIAMS DARBUOTOJAMS“	6

BELGIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	8
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	9
1 ISTORIJA: Khaldounas.....	11
2 ISTORIJA: Daniela.....	14
3 ISTORIJA: Lahcenas.....	16

ČEKIJOS RESPUBLIKA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	19
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	20
1 ISTORIJA: Nguyenas.....	21
2 ISTORIJA: Adilas, Raisha ir Hicran.....	23
3 ISTORIJA: Hoya.....	25

PRANCŪZIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	29
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	30
1 INTERVIU: Ali.....	31
2 INTERVIU: Diallo.....	33
3 INTERVIU: Madina.....	35

VOKIETIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	39
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	40
1 ISTORIJA: Cynthia ir Premas.....	41
2 ISTORIJA: Meissas.....	44

GRAIKIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	48
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	48
1 INTERVIU: Giorgos.....	49
2 INTERVIU: Sergejus.....	50
3 ISTORIJA: Jurijus.....	51

LIETUVA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	53
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	54
1 ISTORIJA: Leonidas ir Larisa.....	55
2 ISTORIJA: Binas, Chuen ir Chua.....	56
3 ISTORIJA: Tumisa.....	57

ISPANIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	59
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	60
1 ISTORIJA: Sol.....	61
2 ISTORIJA: Abdelmajinas.....	62
3 ISTORIJA: Isabel.....	63

ŠVEDIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ.....	65
IMIGRACIJOS POLITIKA.....	65
1 ISTORIJA: Husseinas.....	67
2 ISTORIJA: Olga.....	68
3 ISTORIJA: Charity.....	70

APIBENDRINIMAS

MIGRACIJOS TIPAI IR VADOVE PAPASAKOTOS ISTORIJOS.....	72
INTEGRACIJA IR IMIGRANTŲ ISTORIJOS.....	73

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI.....	75
-----------------------------------	----

IVADAS

APIE PROJEKTĄ „EUROPOS PILIEČIŲ UGDYTOJAI“

„Europos piliečių ugdytojai“ (EPU) – dvejus metus trukęs projektas, kuriame buvo nagrinėjami senųjų Europos gyventojų ir imigrantų bendro gyvenimo klausimai. Nebuvo stengtasi laikytis europocentrinio požiūrio. Priešingai, buvo mėginta pralaužti tokio požiūrio kuriamus barjerus. Bendras „senųjų“ ir „naujųjų“ europiečių gyvenimas atrodo neįmanomas be jų *vienodo statuso*. Todėl mums, Europos gyventojams, reikia nuolat spręsti šioje srityje kylančias problemas.

Be įgudusių praktikų sunku įgyvendinti tokį svarbų uždavinį. Būtina, kad suaugusius pabėgėlius ir imigrantus ugdytų gerai pasirengę žmonės (mokytojų rengėjai, mokytojai, švietėjai), galintys padėti susidoroti su jiems kylančiais didžiuliais sunkumais. Atvykėliams reikia kalbos įgūdžių, kad galėtų bendrauti naujoje aplinkoje, tačiau vien tik jų nepakanka, nes, susidūrus įvairių kultūrų žmonėms, gali kilti nesusipratimų. Mokytojų rengėjai ir mokytojai turi būti pasirengę ugdyti atvykėlių socialinę kompetenciją, kad šie, prieš nusprenddami įsilieti (nesvarbu, ar turime omeny asimiliaciją, ar integraciją, ar dalyvavimą socialiniame gyvenime) į naująją visuomenę, pirmiausia gerai susipažintų su ja ir joje veikiančia sistema.

Mokytojų rengėjai ir mokytojai turėtų suprasti ne tik imigrantų kalbą, bet išmanyti ir jų kultūrą, papročius, suvokti elgesio motyvus ir sugebėti perduoti žinias apie imigrantus platesnei visuomenei.

Veikiamos per švietimo sistemą ir visuomenės informavimo priemonės skleidžiamos atvirumo politikos, Europos piliėčių nuomonės ir nuostatos taip pat turėtų pamažu kisti. Į mokytoją reikėtų žiūrėti kaip į pagrindinį supratimo ir besikeičiančios padėties pripažinimo tarpininką. Tik taip visuomenei galima padėti apsisaugoti nuo rasizmo ir ksenofobijos.

Mokytojų rengėjams ir mokytojams, dirbantiems su suaugusiais, būtina tobulinti bendravimo su pabėgėliais ir imigrantais įgūdžius, norint padėti jiems įsijungti į visuomenę. Projekto pavadinimo žodžiui „*pilietis*“ turėtų būti skiriamas pagrindinis vaidmuo. Būtent šiuo požiūriu imigrantas yra pripažįstamas kaip integrali visuomenės dalis. Ji/jis dabar iš tiesų turi tokį pat statusą. Įsijungimo į naująją visuomenę procesas užtrunka gana ilgai ir kad jis būtų sėkmingas, būtina pagalba. Imigrantams reikia patarimų ir paramos, bendraujant su valdžios atstovais, įstaigomis ir organizacijomis.

EPU projekto dalyviai savo darbu, pagįstu kelių Europos šalių patirtimi, norėtų prisidėti prie esamos padėties gerinimo.

APIE KŪRINI „IMIGRANTŲ GYVENIMO ISTORIJS. VADOVAS MOKYTOJŲ RENGĖJAMS, MOKYTOJAMS IR SOCIALINIAMS DARBUOTOJAMS“

„Imigrantų gyvenimo istorijos“ yra antrasis EPU projekto kūrinys. Pirmiausia buvo sukurtas projekto interneto puslapis (www1.osu.cz/socrates). Siekta, kad leidinyje esančios nuorodos būtų naudingos kasdieniame mokytojų darbe. Kitas sumanymas – iliustruoti jį imigrantų gyvenimo istorijomis. Taip gimė vadovas, parengtas remiantis EPU projekte dalyvavusių šalių – Belgijos, Čekijos Respublikos, Prancūzijos, Vokietijos, Graikijos, Lietuvos, Ispanijos ir Švedijos – patirtimi.

Leidinyje sudarytas iš 8 skyrių. Atskirame skyriuje kiekviena projekte dalyvavusi šalis trumpai pristato savo šalies imigracijos padėtį ir politiką. Po įžangos pateikiamos imigrantų istorijos, pasakojamos pačių imigrantų arba perpasakotos tų, kurie ėmė iš jų interviu. *Vadove* pasakojamos istorijos nevienodo ilgumo, nevienodai gilios, nevienodos ir jas pasakojusių žmonių gyvenimo aplinkybės: vienas pasakoja apie savo, kaip pabėgėlio patirtį, kitas atvyko kaip ekonominis migrantas, trečias keliavo iš šalies į šalį, kol surado tinkamą vietą apsigyventi.

Laiminga *pabaiga arba sėkmė* priklauso nuo dviejų tarpusavyje susijusių veiksnių – objektyvių ir subjektyvių sąlygų.

Objektyvūs veiksniai – tai priimančiosios šalies sudaromos sąlygos: imigracijos politika, kuria joje vadovaujamas, darbuotojų kaita darbo rinkoje (nedarbo lygis), bendras požiūris į atvykėlius ir kt. Be to, imigracijos politika priklauso nuo bendros šalies politinės padėties, kuri atsispindi šalies teisinėje sistemoje. Imigrantams suteikiamos teisės lemia tai, ar organizuojami kalbos ir kitokie kursai (čia nekalbama apie svarbų nevyriausybinį organizacijų vaidmenį), pašalpas imigrantams, aprūpinimą būstu, leidimus dirbti, jų kvalifikaciją įrodančių dokumentų pripažinimą (diplomų, sertifikatų), galimybę kreiptis į valdžios institucijas.

Subjektyvūs veiksniai yra individualios atvykėlių savybės, kurias suformavo ankstesnė kultūrinė aplinka, socialiniai santykiai. Šios savybės mažai kinta. Kiti veiksniai susiję su individo psichosomatine būkle, kalbos įgūdžiais, valia ir sugebėjimu pritapti kitokioje aplinkoje, išsilavinimu ir gebėjimu lavintis, praktiniais įgūdžiais, socialumu ir komunikabilumu.

Šiame darbe daugiau dėmesio skyrėme subjektyviam lygmeniui – žmonių gyvenimo istorijoms -- norėdami parodyti, kaip objektyvios sąlygos nulėmė jų gyvenimą ir kaip viskas pakrypo gera linkme.

Projekto partnerių patirtis rodo, kad šis vadovas turi didelį praktinį ir pedagoginį potencialą. Juo gali naudotis pilietinio ugdymo mokytojas, dirbantis imigrantų ugdymo centre, arba socialinis darbuotojas. *Vadovas*

leidžia mokytojams rinktis bendresnius ar konkretesnius klausimo aspektus, gali suteikti daugiau žinių apie migraciją ne tik toje šalyje, kurioje jie gyvena, bet ir projekto partnerių šalyse. Skaitant čia pateikiamus tekstus gali kilti daug klausimų, tokių kaip: „Ar galima ką nors padaryti savo aplinkoje, siekiant palengvinti imigrantų integraciją?“.

Ši vadovą papildys ketvirtas projekto kūrinys – *„Tarpkultūrinės komunikacijos metodologija“*. Jame bus gvildenamos efektyvesnio tarpkultūrinio bendravimo problemos, žmonių, kilusių iš skirtingos kultūrinės aplinkos, tarpusavio supratimo klausimai, bus skelbiami pamokų pavyzdžiai ir detalesnės nuorodos mokytojų rengėjams, mokytojams ir švietėjams.

BELGIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Svarbu žinoti, kad Belgijoje imigrantais besirūpinančios valdžios institucijos yra dviejų lygių – Belgijos valstybės ir atskirų bendruomenių (t. y. Flandrijos, Valonijos provincijos ir Briuselio regiono).

Su migrantų statusu susiję dalykai, tokie kaip įsileidimas, pripažinimas, leidimai dirbti, natūralizacija, politinės balsavimo teisės ir kt., yra valstybės žinioje. Tačiau šių žmonių priėmimas, rūpinimasis jų integracija, lavinimu, darbo paieškomis, socialine gerove, globa tenka flamandų valdininkams.

Užsieniečiai Belgijoje sudaro apie 9% visų gyventojų (Briuselyje 20% gyventojų yra užsieniečiai). Užsieniečių skaičius nuo 1995 m. mažėjo dėl natūralizacijos, nors migracijos tinklas nesumažėjo. Nuo devintojo praėjusio amžiaus dešimtmečio didžiausios užsieniečių grupės Belgijoje buvo italai, marokiečiai, prancūzai, danai, turkai ir ispanai.

Iki 1974 m. – kada buvo paskelbti imigracijos apribojimai – į Belgiją žmonės daugiausia vykdavo ieškoti darbo. Nuo 1974 m. sąlygos ekonominiams migrantams tapo labai griežtos. Visiems užsieniečiams, išskyrus Europos Sąjungos piliečius, norintiems dirbti Belgijoje, reikia leidimo. Išduodami dviejų tipų leidimai: vienokie naujai atvykusiems imigrantams, norintiems dirbti (leidimai su imigracija), kitokie – jau Belgijoje gyvenantiems užsieniečiams, pirmą kartą patenkantiems į darbo rinką (leidimai be imigracijos). Abiejų tipų leidimų skaičius paskutinį dvidešimtojo amžiaus dešimtmetį buvo smarkiai mažinamas (pavyzdžiui, 1997 m. buvo suteikta tik apie 5200 leidimų). Daugiausia leidimų dirbti buvo išduota naujai atvykusiems JAV piliečiams, kiek mažiau – japonams ir marokiečiams. Didžiausią darbo leidimų be imigracijos gavėjų dalį sudaro pabėgėliai ir pilietybės neturintys asmenys iš Maroko ir Turkijos.

Pastaruoju metu užsieniečių skaičius auga daugiausia dėl to, kad kuriasi arba vienijasi šeimos, ir dėl to, kad natūraliai didėja užsieniečių populiacijos prieaugis. Europos Sąjungos piliečiai sudaro daugiau negu 60% užsieniečių populiacijos.

Nuo praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio vidurio pateikta daug prieglobsčio prašymų. Iš viso pateikta apie 12000 prieglobsčio prašymų (tačiau vieną prašymą galėjo pateikti keletas žmonių). Daugiausia politinio ir ekonominio prieglobsčio prašytojų buvo iš trečiojo pasaulio šalių, bet buvo jų ir iš Centrinės bei Rytų Europos. Pavyzdžiui, 1998 m. 60% prašymų buvo iš Europos šalių piliečių. Po 1993 m. prieglobsčio prašymų patenkinama vis mažiau. Ši sumažėjimą lėmė įstatymų pataisos,

sugriežtinusios užsieniečių teises (atvykti, apsistoti ir apsigyventi Belgijoje), ypač siekiant įgyti pabėgėlio statusą. Norintys gauti pabėgėlio statusą ir apsigyventi Belgijoje turėjo susirasti gyvenamąją vietą ir kreiptis į Užsieniečių biurą (Office for Foreign Nationals). Pabėgėlis, kurio prašymą biuras įvertindavo kaip neteisėtą, galėjo kreiptis į Pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų vyriausiąją tarybą (General Board for Refugees and Stateless persons), kuri irgi spėsdavo, ar prašytojas atitinka pabėgėlio statuso suteikimo reikalavimus. Jeigu šis prašymas taip pat būdavo atmetamas, toliau buvo galima kreiptis į Nuolatinę prieglobsčio prašymų komisiją (Standing Refugee Appeals Commission) arba net į 'Conseil d'Etat'. Visi, kurių prašymai buvo atmetami, turėjo išvykti iš Belgijos. Tačiau daug žmonių stengdavosi išvengti deportavimo ir slapta likti. Nuo 1999 m. prašymų svarstymo procedūra kai kurių Europos šalių piliečiams – Čekijos Respublikos, Rumunijos, Bulgarijos, Slovakijos Respublikos – supaprastėjo ir prašymai turėjo būti apsvarstyti greičiau negu per vieną mėnesį. Siekiant sumažinti prieglobsčio prašytojų, o ypač „ekonominių pabėgėlių“, skaičių nuo 2001 m. buvo sugriežtinta paramos pabėgėliams skyrimo tvarka: prieglobsčio prašytojams nebebuvo teikiama finansinė parama, o tik pagalba daiktais. Pabėgėlių centrai buvo kviečiami į pagalbą, kad būtų priversti išvykti iš šalies tie, kurių prašymai suteikti prieglobstį buvo atmesti.

2000 m. sausį vyko sureguliuavimo kampanija dėl nelegalių imigrantų. Per tris savaites neturintys „popierių“ (t. y. tie, kurie galėjo įrodyti, kad Belgijoje gyvena 5 metus arba dėl humanitarinių priežasčių) galėjo paduoti prašymą gauti leidimą apsigyventi. Buvo paduota apie 32000 prašymų, patenkinta – trys ketvirtadaliai.

IMIGRACIJOS POLITIKA

1998 m. balandžio mėn. dekretas pakeitė flamandų politiką „etninių ir kultūrinių“ mažumų atžvilgiu. Jis suteikė galimybę diegti įvairias paramos formas ir vykdyti integruotą veiklą, siekiant padėti imigrantams, pabėgėliams ir keliaujantiems žmonėms (dažniausiai čigonams). Šių priemonių tikslas yra padėti žmonėms kuo greičiau tapti visaverčiais visuomenės nariais ir prisijungti prie priimtos politikos.

Mažumų politika skirta 5 tikslinėms grupėms:

1. Migrantams.

Tai yra didžiausia tikslinė grupė. Šie žmonės legaliai gyvena Belgijoje, tačiau neturi Belgijos pilietybės nuo gimimo. 2001 m. 4,7% Flamandų populiacijos buvo svetimos kilmės.

2. Pripažintiems pabėgėliams.

Kai prieglobsčio prašytojui suteikiamas pabėgėlio statusas, jis įregistruojamas ir su juo elgiamasi kaip su migrantu. Taigi 2001 m. Flandrijoje buvo apie 5500 pripažintų politinių pabėgėlių.

3. Keliaujančių gyventojų grupės.

Belgijoje skiriamos 4 Roma/Sinti/Keliautojų grupės. „Kelautojais“ yra vadinami anksčiau darbo ieškoti atvykusių žmonių palikuonys. Jų yra apie 7000. Sinti (indų kilmės čigonai, atvykę į Belgiją 15 a.) vadina save manouche. Šių žmonių yra apie 1500. Romus (apie 750), kurie 19 a. viduryje atvyko į Belgiją iš Rytų Europos, būtina skirti nuo romų, čigonų, kurie iš Rytų į Vakarų Europą atvyko praėjusio amžiaus paskutinį dešimtmetį daugiausia kaip pabėgėliai. Neįmanoma tiksliai pasakyti, kiek čigonų yra Belgijoje, nes tik nedaugelis jų turi legalius dokumentus, tačiau manoma, kad jų yra apie 20000. Daugelis vilkstinėmis keliaujančių čigonų, nuolat gyvenančių Flandrijoje, turi Belgijos pilietybę. Tačiau jiems labai sunku rasti vietas, kuriose leidžiama apsistoti. Kitos problemos, su kuriomis jie susiduria, – tai sveikatos priežiūra, mokymas ir lavinimas (75% iš jų yra neraštingi) ir jokių perspektyvų įsidarbinti.

4. „Neturintys dokumentų“ arba nelegalūs imigrantai.

Flandrijoje yra dešimtys tūkstančių žmonių, gyvenančių be oficialaus leidimo apsigyventi šalyje. Dažniausiai tai asmenys, kurie slapstosi, nes pasibaigė jų turistinė viza, arba asmenys, kurių prašymai gauti prieglobstį nebuvo patenkinti. Flamandų bendruomenė tautinėms mažumoms garantuoja pagrindines teises į sveikatos apsaugą, švietimą ir laikiną būstą.

5. Naujieji imigrantai, nemokantys valstybinės kalbos.

Per 1994–1999 m. kasmet į Flandriją gyventi vidutiniškai atvykdavo po 21000 naujųjų imigrantų. Didžioji jų dalis (55%) buvo ES piliečiai, kiti – iš kitų Europos šalių (16%), Moroko (5%), Turkijos (6%) ir kt. (19%). Daugiau kaip 65% „naujųjų imigrantų“ buvo 20-49 metų amžiaus, beveik 25% – jaunesni nei 20-ies ir apie 9% – 50-ies ir vyresni. Taigi Flamandų vyriausybė nori padėti naujokams susidoroti su gyvenime kylančiais sunkumais ir greičiau ir ilgam integruotis į mūsų visuomenę.

Iki pat paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio Flamandų vyriausybė nepripažino, kokia svarbi yra tinkama imigrantų priėmimo politika. 2000 m. buvo nustatyti pagrindiniai naujai atvykusių imigrantų įkurdinimo politikos principai ir pradėtas finansavimas. Taip pat buvo pradėtos įgyvendinti eksperimentinės iniciatyvos ir įsteigtos 26 priėmimo tarnybos.

Šios priėmimo tarnybos naujai atvykusiems žmonėms organizavo nemokamą integracijos programą, susidedančią iš intensyvių olandų kalbos pradmenų kursų, įvairiomis kalbomis parengtų kursų apie gyvenimą Belgijoje ir kurso apie darbo ir studijų Belgijoje galimybes.

Priėmimo tarnybų konsultantai dar teikdavo ir individualią pagalbą. Šioje programoje galėjo dalyvauti 18 metų ir vyresni Flandrijoje gyvenantys imigrantai, atvykę į Belgiją mažiau nei prieš metus ir nemokantys olandų kalbos. Be to, jie turėjo būti atvykę dėl vienos iš šių priežasčių: šeimos kūrimo arba susijungimo, kaip prieglobsčio prašytojai, kuriems leista gyventi šalyje, kaip asmenys, turintys palėgėlio statusą, arba kaip masinių žmonių judėjimų aukos ir gyvenę pavojuje, kad bus nuolat pažeidžiamos jų teisės. Asmenys, baigę pradinę programą, gali dalyvauti kitoje programoje, orientuotoje į profesinį parengimą, konsultavimą karjeros klausimais. Už tai atsakinga Flamandų įdarbinimo paslaugų tarnyba (The Flemish Office for Employment Brokerage Service (VDAB)).

2003 m. vasario 19 d. Flamandų parlamentui pateiktas Naujai atvykusių imigrantų įkurdinimo dekretas. Šis naujas dekretas įsigaliojo nuo 2004 m. balandžio 1 d. Juo atvykėliai įpareigojami dalyvauti priėmimo tarnybų siūlomose programose.

1 ISTORIJA: Khaldounas

Khaldounas Sabihas dabar skaito socialinės orientacijos paskaitas naujai atvykusiems imigrantams PINA organizacijoje (Project Intègratie Nieuwkomers Antwerpen – liet.: Atvykėlių integracijos Antverpene projektas). Jam trisdešimt vieneri metai. Atvykdamas į Belgiją jis jau buvo vedęs. Čia porai gimė sūnus.

Khaldounas
yra universiteto
dėstytojas

Jis vis dar aiškiai prisimena tą dieną, kai iš Irako atvyko į Belgiją prašyti prieglobsčio: 2001 m. sausio 26 d. Trumpai pagyveręs prieglobsčio centre Florennes (Wallonia regionas) jis gavo pabėgėlio statusą ir buvo nusiųstas į OCMW (Valstybinį socialinės rūpybos centrą) Huldenberg, kaimelyje, esančiame tarp Leuven ir Antverpeno. Tačiau ten jis nepasiliko, nes Huldenberg yra mažas kaimelis. Sabihui atrodo, kad Briuselyje yra daugiau galimybių studijuoti ir užsiimti kitais dalykais. Pinigų, kuriuos jis gavo iš OCMW, nepakako gyventi sostinėje. Galų gale Khaldounas nusprendė apsistoti Antverpene, tikėdamasis, kad ten bus lengviau. Blogiausia buvo tai, kad jis Belgijoje niekonepažinojo.

Prieglobsčio
prašytojas
iš Irako

Khaldounas studijavo anglų kalbą ir literatūrą Jemeno ir Irako universitetuose. Kaip ir dauguma išsilavinusių irakiečių, jis visada norėjo nuvykti į Didžiąją Britaniją, tačiau atsitiktinai atsidūrė Belgijoje. Jis sako, kad arabai iš Magreb tradiciškai domisi Prancūzija, o arabai iš Irako turi panašių interesų Didžiojoje Britanijoje. Jis jau pažinojo Angliją, kadangi turėjo progos ten trumpai pagyventi devintąjį praėjusio amžiaus dešimtmetį, kai jo tėvas studijavo doktorantūroje. Tuo metu jis taip pat aplankė daugelį Vakarų Europos šalių, tarp jų ir Belgiją, į kurią sugrįžti

Universitėtinis
išsilavinimas

jam nesinorėjo.

Kursų
lankymas

Antverpene jis kartu su savo žmona studijavo pagal PINA projektą, kur tarp kitų dalykų mokėsi ir socialinės orientacijos kursą. Jam pavyko, kad buvo nusiųstas į Antverpeno universitetą, į intensyviuos olandų kalbos kursus. Po jų Khaldaunas tęsė mokymąsi VDAB. Čia jis lankė kursus olandų kalba biurų darbuotojams. Šiuose kursuose buvo dėstomas spausdinimas ir informacinės technologijos. VDAB siūlo įvairius kursus imigrantams ir pabėgėliams olandų kalba: fizinio darbo darbininkams, biurų darbuotojams ir žmonėms, norintiems dirbti socialiniame sektoriuje. Kai kuriuos kursus biurų darbuotojams VDAB paveda kitai organizacijai – UFSIA. Čia jie būna intensyvesni negu VDAB. Reikėtų padėkoti Khaldouno konsultantui, dirbančiam VDAB, kad šis sumažino Khaldauno norą toliau gilinti olandų kalbos žinias ir mokytis kitų dalykų įvairiuose kursuose.

Darbas
socialiuose
projektuose

Khaldounas jau apie metus dirba dėstytoju PINA. Jis mėgsta savo darbą dėl daugelio priežasčių. Jis visada tikėjo, kad padėti žmonėms yra svarbus uždavinys. Būdamas Jemene jis dirbo Jungtinių Tautų socialiniame projekte ir vertėju, o prieš daugelį metų – savanoriu su nuskurdusiais žmonėmis Irake. Kadangi pats buvo prieglobsčio prašytojas, jis puikiai supranta, kaip sunku yra naujai atvykusiems net iš tokių šalių kaip Irakas, kuriems yra nesunku gauti pabėgėlio statusą. Jo kūnui ir sielai, žinoma, irgi reikėjo darbo. Baigęs olandų kalbos ir PINA kursus, Khaldounas tolesnių perspektyvų neturėjo. Jis sėdėjo namuose, laukdamas antro pokalbio su Belgijos imigracijos tarnyba dėl pabėgėlio statuso suteikimo. Jis neturėjo jokių darbo pasiūlymų, kol konsultantas iš Mutsaert (Antverpeno socialinės agentūros) nepatarė kreiptis dėl darbo į PINA. Tai buvo išsigelbėjimas! Khaldounas sako, kad jo darbas yra ne tik naudingas, būtinas ir įdomus, bet kad šis darbas yra ir jo gyvenimas.

Darbas buvo jo
išsigelbėjimas

p. Khaldounas
su savo klase
(antras iš dešinės)

Todėl jis yra nusivylęs, kad vietiniai belgai per menkai domisi naujai atvykusiais žmonėmis, tuo, kokie jie yra, ir tuo, ką jie sugeba daryti. Jis taip pat bijo, kad ateityje gali būti atsisakyta socialinės orientacijos kursų, nes

jie yra per brangūs valstybei. Jo nuomone, flamandų visuomenėje iš naujųjų atvykėlių daug reikalaujama, tačiau iš tikrųjų mažai jais domimasi ir neketinama į juos investuoti! Jam atrodo, kad belgai turi suprasti, jog daugelis atvyksta į jų šalį, neturėdami kito pasirinkimo. Belgija ir kitos Vakarų Europos šalys turėtų liautis maniusios, kad jos vienintelės priima prieglobsčio prašytojus. Irakas, pavyzdžiui, visada priimdavo prieglobsčio prašytojus iš Saudo Arabijos, Palestinos ir kitų šalių.

Belgijos visuomenės kritika

Labai svarbu, kad naujieji atvykėliai kuo greičiau išmoktų kalbą ir galėtų ko nors imtis, užuot visą dieną sėdėję namuose. Tik nuo tada, kai Khaldounas pradėjo suprasti viską, kas sakoma per televiziją ir susikalbėti su žmonėmis, jis pradėjo suprasti Belgiją. Ypač apgailestaujama, kad prieglobsčio prašytojams neleidžiama dirbti Belgijoje. Tada jiems būtų daug lengviau įsijungti į belgų visuomenę. Tačiau Belgija viso šio „žmogaus kapitalo“ neišnaudoja. Net tada, kai naujai atvykusiems yra suteikiamas pabėgėlio statusas, jie susiduria su dideliais sunkumais, ieškodami darbo, nes Belgijoje labai griežti užsieniečių akademinės kvalifikacijos akreditavimo reikalavimai. Šiuo atžvilgiu Belgija galėtų būti laikoma griežčiausia šalimi pasaulyje! Tik saujėk universitetinį išsilavinimą turinčių pabėgėlių randa čia jų kvalifikaciją atitinkantį darbą. Inžinieriai, priversti dirbti įgūdžių nereikalaujantį darbą, daktaro laipsnį turintys mokslininkai, dirbantys paprastą darbą biure, atrodo visiškai normalus reiškinys Belgijoje. Net Khaldouno žmona, kuri Irake buvo vaistininkė, gavo pasiūlymą dirbti tik valytoja. Dėstymas arba darbas socialinėje agentūroje dažnai būna geriausia, ką imigrantai gali pasiekti. Todėl nenuostabu, kad tik nedaugelis universitetinį išsilavinimą turinčių pabėgėlių nori likti Belgijoje. Gal todėl šalyje taip sparčiai vyksta „protų nutekėjimas“. Lieka tik menką išsilavinimą turintys, kitų galimybių neturintys asmenys.

Kalbos mokėjimo svarba

Integracijos problema

„Protų nutekėjimas“

Khaldounas neturi daug progų bendrauti su vietiniais belgais, išskyrus žmones, su kuriais jis susitinka per PINA projektą ir per irakiečius draugus, vedusius belges. Jis taip pat neturi jokių formalių ryšių su kitais irakiečiais, nes Belgijoje nėra jokių iš Irako emigravusių žmonių asociacijų. Mažai jis pažįsta ir jo kaimynystėje – Antverpeno rajone Zuid – gyvenančių žmonių. Jo kaimynai daugiausia yra vietiniai belgai ir užsieniečiai. Su jais ryšiai dažniausia menki todėl, kad kaimynystėje nevyksta socialiniai renginiai. Khaldounas teigia, kad nesusidūrė su rasizmu arba diskriminacija, bet gal taip yra dėl to, kad jis niekuo neišsiskiria, nėra tipiškos arabų išvaizdos. Jo žmona, kuri atvykusi į Belgiją pradėjo nešioti šalį ant galvos (ji to nedarė gyvendama Irake), gana dažnai susidurdavo su negatyviomis reakcijomis, ypač po rugsėjo 11-osios įvykių. Tai atrodė gana rimta priežastis vėl nustoti nešioti galvos apdangalą. Khaldounas stengiasi filosofiskai priimti negatyvų požiūrį ir siekia įteigti tai savo mokiniams.

Menkas ryšys su vietiniais gyventojais

Galvos apdangalų nešiojimas sukelia neigiamą reakciją

Užuot ieškojęs rasistinių motyvų, gali stengtis kitaip paaiškinti neigiamas reakcijas. Tada, jo nuomone, lengviau jas priimti.

Priverstinė
emigracija –
politinis
pabėgėlis

Khaldounas atvyko į Belgiją prašyti prieglobsčio ir dabar yra politinis pabėgėlis, tačiau jis niekada nenorėjo palikti Irako. Idealiai susiklosčius aplinkybėms, jeigu viskas ten vėl būtų kaip buvę, jis norėtų sugrįžti. Daugelis irakiečių, kuriuos jis pažįsta, jaučiasi taip pat. Ilgą laiką jis jautėsi kaip Irako ekspatriantas, bet pastaruoju metu pradeda ir Belgiją laikyti savo šalimi. Jis jaučia Belgijai prieraišumą, panašiai kaip Anglijai ir Jemenui, todėl parašė natūralizacijos prašymą. Tokią jo nuostatą sustiprino faktas, kad po antrojo karo Irakas atsidūrė amerikiečių rankose ir daugiau nebegzistuoja kaip atskira šalis. Jis vis dar norėtų grįžti į Iraką, bet jam atrodo, kad tai padaryti lengviau, būnant Belgijos piliečiu.

Namų ilgesys

2 ISTORIJA: Daniela

Daniela Toma gyvena Belgijoje tik nuo 2003 m. kovo. Taigi ji yra tikra naujokė. Jai 29 metai. Daniela atvyko su savo dešimties metų dukrele iš mažo Šiaurės Vakarų Rumunijos kaimelio. Prieš trejetą metų iki atvykdamas ji susitiko su Hermanu, belgu, kuris atsidūrė jos kaimelyje, vykdydamas Flandrijos Kapelleno savivaldybės organizuotą paslaugų teikimo plėtros veiklą.

Teisėtas
kontraktas

Galimybę legaliai gyventi šalyje Danielai suteikia teisėtas kontraktas dėl bendro gyvenimo su Belgijos piliečiu. Pasirodė, kad gauti būtinus dokumentus buvo gana lengva. Jos byla iš pradžių buvo parengta Rumunijoje, kaime, kuriame ji gyveno, ir išsiųsta į Bukareštą, o iš ten pateikta Belgijos imigracijos tarnybai. Per dvi savaites ji jau turėjo „baltą tapatybės kortelę“.

Dar nekalba
oficialia
šalies kalba

Danielos ryšys su Belgijos piliečiu nereiškė, kad ji patenkina visus flamandų natūralizacijos politikos reikalavimus. Ji yra suaugusi ir, nors nekalba olandiškai, neturi tokių savybių, kurios leistų spręsti, kad ji neprisitaikys visuomenėje. Tai reiškė, kad ji negalėjo pretenduoti į jokią Priėmimo agentūros pagalbą. Ji net nežinojo, kad tokia organizacija egzistuoja! Taigi ji pati turėjo susirasti, kur mokytis olandų kalbos. Rugsėjo mėnesį Daniela baigė keturių savaitių (40-ies pamokų, 120-ies valandų) olandų kalbos kursus, kurie vyko Athena organizacijoje, atviros studijų centre Antverpene. Ji entuziastingai mokėsi ir net savarankiškai stengėsi tobulinti olandų kalbos įgūdžius, pavyzdžiui, ji lankėsi bibliotekose.

Pedagogų
kvalifikacijos
kursai

Dabar toje pačioje institucijoje ji lanko GPB (Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid) kursus, kuriuos baigus suteikiamas mokytojo kompetencijos sertifikatas. Šie kursai skirti neturintiems pedagoginio

išsilavinimo suaugusiesiems, norintiems dėstyti vidurinėje mokykloje arba trumpalaikėse aukštojo mokslo programose. Daniela turi dešimties metų darbo Rumunijos pradinėje mokykloje stažą, todėl norėtų dirbti mokytoja ir čia. Ji tikisi, kad baigusi GPB kursus turės tokią galimybę. Šie kursai Danielą patraukė ne tik turiniu, bet ir tuo, kad buvo dėstomi olandų kalba, ir tuo, kad ir kiti 15 jų dalyvių buvo užsieniečiai. Be kita ko, jai buvo svarbu, kad savo grupėje ji sutiko moterį iš Rumunijos. Minėti kursai buvo intensyvūs. Jie prasidėjo rugsėjį ir truko 15 mėnesių. Paskaitos vyko penkis kartus per savaitę: tris ištisas dienas ir du kartus po pusę dienos. Kadangi Daniela ieškodama darbo užsiregistravo Flamanų įdarbinimo paslaugų tarnyboje (The Flemish Office for Employment Brokerage Service (VDAB), jai reikėjo mokėti tik pusę kursų kainos, nes kitą pusę sumokėjo VDAB. Greitai ji turės vykti į susitikimą su VDAB konsultantu, kuris jai gali pasiūlyti kitas mokymosi galimybes. Jeigu taip atsitiktų, Daniela norėtų baigti tuos kursus, kuriuos jau lanko, ir tik tada pradėti naujus.

Dėstymas
olandų kalba

Daniela
su dukra

Kita vertus, Daniela stengiasi, kad Briuselyje būtų pripažintas jos Rumunijoje gautas pradinė klasių mokytojos diplomatas. Ji žino, kad akreditacijos komitetas vadovaujasi labai griežtomis taisyklėmis, tačiau yra optimistiškai nusiteikusi ir tikisi, kad jos diplomatas bus pripažintas. Daniela mano, kad tada galės dirbti mokytoja Flandrijos pradinėje mokykloje, o to ji labiausiai nori.

Jos diplomo
pripažinimas

Skirtumas tarp Belgijos ir Rumunijos labai didelis. Belgijoje ji gyvena mieste esančiame bute, o Rumunijoje ji buvo įsikūrusi kaimo viduryje stovinčiame name su dideliu sodu. Rumunijoje žmonių santykiai daug šiltesni nei Belgijoje. Tačiau Daniela labai gerai nusiteikusi belgų atžvilgiu. Iki šiol ji niekada nesusidurdavo su neigiamomis nuostatomis ir jai atrodo, kad visur būdavo iškart priimama. Ji pripažįsta, kad belgai turi šaltų žmonių reputaciją. Ir jai iš pradžių taip atrodė, tačiau, artimiau susipažinusi, ji nuomonę pakeitė. Danielai įdomu tai, kad daugelis žmonių čia kalba angliškai arba prancūziškai.

Kalbos
problema

Didžiausia problema jai vis dar yra kalba, nes nuo to priklauso jos

Noras
integruotis

socialinis gyvenimas. Rumunijoje Danielai buvo daug lengviau bendrauti su žmonėmis negu dabar. Štai kodėl naujiesiems atvykėliams reikia kuo greičiau išmokti kalbą. Daniela palanki integracijai: „Turi elgtis taip, kaip belgai“, – ji sako. Tai reiškia, kad kuo greičiau turi perprasti bendras taisykles ir papročius. O šitai Danielai sekasi labai gerai!

3 ISTORIJA: Lahcenas

15 metų
Europoje

Lahcenas Ilkenas gimė prieš 41 metus Meknese, Maroke. Būdamas 26 jis atvyko į Prancūziją tęsti studijų. 1995 m. su savo drauge olande (dabar ji yra jo žmona) persikėlė į Nyderlandus. O dabar jau apie porą metų gyvena Šiaurės Belgijoje. Lahcenas pasirinko Belgiją, nes jam nepatiko olandų mentalitetas. Jam pasirodė, kad Nyderlanduose viskas pernelyg kruopščiai planuojama, o jam prie to buvo sunku prisitaikyti. Iš tiesų jam labiau patiktų gyventi Walloon provincijose ir dėl bendros atmosferos, ir dėl prancūzų kalbos, tačiau jis jaučiasi laimingas ir Flandrijoje.

Pagaliau
Flandrijoje

Nyderlanduose, Regioniniame ugdymo centre (mokykla suaugusiesiems) jis studijavo olandų kalbą, nes studijuoti universitete buvo per brangu. Nors lankė intensyvius kursus, kuriuose mokėsi 20 valandų per savaitę, jis manė, kad studijų tempas labai lėtas. Tokią nuomonę jis susidarė dėl to, kad jau mokėsi Maroke ir Prancūzijoje ir turėjo su kuo lyginti. Meknese, Maroke jis gavo anglų kalbos specialisto diplomą ir išvyko į Prancūziją (gyveno Lione ir Montpellier), nes norėjo rašyti daktaro direktaciją. Ten jis pradėjo studijuoti doktorantūroje, bet studijų nebaigė, tik prieš studijas doktorantūroje įgijo ‘Diplôme des Etudes Approfondies’.

Prancūzija -
daugiakultūrinė
šalis

Lahcenai nebuvo sunku pritaipyti Prancūzijoje. Maroką ir Prancūziją sieja tvirti istoriniai ryšiai, taigi jam buvo nesunku sutarti su studijų draugais. Be to, apie pusę jo grupės studentų buvo kilę iš Afrikos.

Nyderlanduose

Nyderlanduose viskas atrodė kitaip. Dėl to, kad buvo marokietis, nebuvo pripažintas jo išsilavinimas. Nijmegen universitete, į kurį jis nuvyko. Buvo pasiūlyta pradėti iš pradžių, nes jo turimas išsilavinimo pažymėjimas buvo pripažintas netinkamu. Buvo manoma, kad imigrantų išsilavinimas negali būti prilyginamas analogiškam olandų išsilavinimui. Nebuvo pripažintas net jo Prancūzijoje įgytas diplomai! Tai kėlė didžiulį nusivylimą. Vėliau Tilburg universitete jo išsilavinimas buvo pripažintas iš dalies. Buvo leista dalyvauti mokslinio tyrimo projekte, tačiau – tik rinkti duomenis. Lahcenas dabar jaučiasi esąs pernelyg senas, kad turėtų galimybių ir sugebėtų tęsti studijas.

Nepripažintas
Prancūzijoje
įgytas diplomai

Nekvalifikuotas
darbas

Nyderlanduose iš pradžių jis dirbo fizinį darbą odos gamykloje, vėliau dėstė prancūzų ir arabų kalbas privačioje mokykloje.

Dabar Lahcenas gyvena mažame kaimelyje Weelde prie Turnhout. Jis sąmoningai pasirinko kaimo vietovę, nes norėjo ramios aplinkos savo dviem vaikams. Savo fermą, kurioje vis dar labai daug darbo (o š, kadangi anksčiau dirbo statybininku Prancūzijoje, jis sugeba gerai atlikti), apibūdina kaip „gyvenimo projektą“.

Ferma –
„gyvenimo
projektas“

p. Lahcenas
(iš dešinės)
sveikina savo
studentą gavus
diplomą

Gyvenimas Flandrijos kaime nėra lengvas: gana ryški praraja tarp jo ir kitų kaimiečių – su jais iš esmės nėra jokių ryšių. Iš pradžių jis dažnai būdavo apkalbų objektas, nors neretai žmonės stebėdavosi, kaip gerai jis kalba olandiškai. Kai kurie gyventojai vis dar žūri į jį kaip į „egzotišką“ fenomeną ir išlaiko atstumą. Lahcenas stebisi, kad šios išankstinės nuostatos ir klišės vis dar gajos net tarp kaimynų ir pažįstamų, kurie negali patikėti, kad jis gali būti šiuolaikiškas vyras, puikiai prižiūrėti vaikus, kol jo žmona būna susirinkime ar vakarėlyje. Turbūt būtų dar blogiau, jeigu jo žmona būtų marokietė.

Lahcenas sako, kad būti imigrantu yra daug sunkiau, negu daugelis flamandų gali įsivaizduoti. Ypač sunku yra miestuose gyvenantiems imigrantams, nes niekas neatsižvelgia į jų turimą patirtį. Jų aplinkoje niekas nežino, kas buvo jų tėvai ar seneliai, iš kur kilusi jų šeima ir t. t. Dėl to jie tampa bevardžiais žmonėmis. O ten, iš kur kilę, jie buvo gerai žinomi.

Imigrantai –
bevardžiai
žmonės

Dabar Lahcenas skaito socialinės orientacijos paskaitas naujai atvykusiems į PRICMA (Antverpeno provincijos imigrantų integracijos centras) Turnhout mieste. Šį kursą jis dėsto arabų, berberų, anglų ir prancūzų kalbomis. Į savo darbą jis pirmiausia žiūri kaip į pareigą. Nori jį dirbti, nes supranta imigrantų ir naujųjų atvykėlių problemas. Galų gale pats jis tai patyrė tris kartus! Dėl šios priežasties Lahcenas jaučiasi įsipareigojęs paaiškinti imigrantams ir naujesiems atvykėliams, kokios Belgijoje yra galimybės ir kokia pagalba prieinama, kad jie nedarytų paternalizmo klaidos. Tai yra labai svarbu jū ir mūsų ateičiai!

Darbas
kaip
pareiga

Unikali jo pozicija taip pat leidžia suvokti kalbos svarbą. Kalba yra

Kalba pati
savaime
yra kultūra

daugiau negu tik kultūros priemonė: kalba pati savaime yra kultūra. Šitaip galima sakyti ir apie olandų kalbą, ir apie pačių naujokų gimtąsias kalbas. Flandrijoje neabejotinai atsiranda didžiulis kalbos barjeras. Jis patyrė, kad su juo daug pagarbiau buvo elgiamasi Prancūzijoje, su kuria jis buvo glaudžiai susijęs dėl prancūzų kalbos, negu čia. Dėl to jis nepritaria priverstiniam kalbos mokymui. Žmogui turi būti suteikta galimybė mokytis kalbos, bet jie neturi būti verčiami. Mūsų politikai šiuo atžvilgiu dažnai yra trumparegiai!

p.Lahcenas
ir jo klasė
(pirmas
iš dešinės)

„Beždžionių“
integracija

Be to, iš imigrantų ir naujųjų atvykėlių neabejotinai yra per daug reikalaujama: jie turi daryti š, tą ir aną, jie turi integruotis, Lahceno žodžiais, „lyg jie būtų dresuotos beždžionės“! Daug geresnė mintis būtų skatinti „akceptaciją“ vietoj „integracijos“, visa kita vyksta savaime, kai jiems leidžiama veikti. Tai reiškia, kad naujiesiems atvykėliams reikia leisti likti autentiškiems, tik tada nuoširdžiai galime kalbėti apie įvairovę.

Kursas su
išankstinėmis
nuostatomis

Jis labai kritiškai žiūri į socialinės orientacijos kursą, kurį pats privalo dėstyti: net jame yra išankstinių nuostatų! Lahcenas stengiasi aptarti tai su savo studentais. Svarbiausiu elementu jis laiko bendravimą. Jį stulbina tai, kad naujieji atvykėliai turi tiek mažai progų pabendrauti su belgiais: būtent šiuos ryšius jis norėtų skatinti ir kartu šalinti bendravimo kliūtis. Jis vėl pabrėžia, kaip būtina abiem pusėms priimti vienai kitą.

Saviugdos ir
savanoriško
darbo svarba

Nors Lahcenas jaučia, kaip svarbu dirbti ir mokytis kalbą, jam atrodo, kad naujiesiems atvykėliams reikia kažko daugiau. Net jeigu tu turi darbą ir moki kalbą, vis tiek esi tik robotas, negali iš tiesų dalyvauti visuomenės gyvenime. Dėl to savo kurse jis ypač pabrėžia saviugdą, turiningą laisvalaikį ir savanorišką darbą, nes tai yra svarbūs dalykai mūsų šalyje.

ČEKIJOS RESPUBLIKA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Čekijos Respublika (šioje teritorijoje buvo jos pirmtakai) yra Centrinės Europos sankryžoje. Net geležinė siena, egzistavusi iki 1989 m., nesutrikdė judėjimo šioje vietoje, bet tik sumažino jį. Tik prasidėjus paskutiniam praėjusio amžiaus dešimtmečiui vėl pradėjo plūsti migrantų bangos. „Priešingai negu ankstesniais dešimtmečiais, dabar imigracija ir tranzitinė migracija aiškiai persveria emigraciją“ [Drbohlav 2001: 203].

Čekijos Respublika tranzitine ir priimančiąja šalimi tapo paskutinį praėjusio amžiaus dešimtmetį. Didžiąją migracijos struktūros dalį sudaro *ekonominė imigracija* (užsieniečių darbo veikla ir verslas). Per 1991-1998 m. ekonominių migrantų skaičius Čekijos darbo rinkoje išaugo nuo 9000 iki 153000.

Ilgalaikė imigracija (ji apima užsieniečius, gavusius leidimą nuolat gyventi šalyje) sudarė mažesnę struktūros dalį ir daugiausia vyko dėl šeimos susijungimo. Šį statusą gavusių asmenų skaičius išaugo nuo 7000 iki 64000 (vėl per 1991-1998 m.).

Prieglobsčio prašytojai ir pabėgėliai – atskira tarptautinės migracijos dalis. Nuo 1990 iki 2002 m. 2212 prieglobsčio prašytojų buvo suteiktas prieblobstis (vidutiniškai 4 procentams per minėtą laikotarpį), o prašymus iš viso pateikė 60467.

Dėl konfliktų buvusios Jugoslavijos šalyse 1992-1996 m. Čekijos Respublika *laikiną pabėgėlio statusą* suteikė daugiau nei 5500 karo pabėgėlių iš Bosnijos ir Hercegovinos (700 žmonių vėliau buvo repatrijuoti lėktuvu, 120 neįgalių asmenų gavo leidimus nuolat gyventi šalyje, jiems buvo leista dalyvauti integracijos programoje).

Etniniai čekai. Nuo 1991 iki 1993 m. 1800 čekų buvo repatrijuoti į Čekiją iš Volynės, Černobylio regiono Ukrainoje. Taip pat buvo repatrijuoti tėvynainiai iš Kazachstano, Bosnijos ir Hercegovinos, asmenys, anksčiau emigravę į Vakarų šalis (JAV, Didžiąją Britaniją, Prancūziją, Pietų Afriką).

Tranzitinė migracija. Tranzitiniais migrantais laikomi asmenys kurie Čekijos Respublikos nelaiko galutiniu migracijos tikslu. Jie susispičia Čekijos pasienyje, mėgindami – sėkmingai arba nesėkmingai – pereiti (pažeisti) sieną. Gera žinoma čekų autorius, rašantis migracijos temomis, Dušanas Drbohlavas teigia, kad „skaičiavimai, jog Čekijos teritorijoje vienu metu gali būti daugiau nei 100000 tranzitinių migrantų, nėra nerealiūs“ [1998: 211].

Bendras užsieniečių Čekijoje skaičius, 2001 m. kovo 31 d. duomenimis, buvo 222329: iš jų 151227 užsieniečiai, turintys ilgalaikius leidimus

apsistoti, ir 71102 užsieniečiai, turintys leidimus nuolat gyventi šalyje. Daugiausia buvo slovakų (57364), ukrainiečių (54821), vietnamiečių (25761), lenkų (17039), rusų (12726), vokiečių (5136), bulgarų (4376), kinų (3299), amerikiečių (3287) ir buvusios Jugoslavijos gyventojų (3,285). Tai yra tik oficialūs statistiniai duomenys. Pavyzdžiui, vietnamiečių iš tiesų yra apie 70000.

IMIGRACIJOS POLITIKA

Tarptautinė migracija ir prieglobsčio suteikimas priklauso Čekijos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kompetencijai. Ši ministerija įsteigė migracijos ir prieglobsčio suteikimo politikos biurą. Teisinis užsieniečių Čekijos Respublikoje statusas pagįstas aktu Nr. 323/1999 dėl užsieniečių apsigyvenimo Čekijos Respublikos teritorijoje. Įstatyme nustatyta, kad užsienietis turi teisę likti šalyje laikinai (turėdamas vizą) arba gyventi nuolat (turėdamas nuolatinio gyvenimo šalyje leidimą).

Čekijos pilietybės įgijimas grindžiamas aktu Nr. 40/1993 dėl Čekijos pilietybės įgijimo bei praradimo ir vėlesnėmis pataisomis. Remiantis aktu Nr. 40/1993 užsienietis gali įgyti Čekijos pilietybę, jeigu jis gimė ar buvo įvaikintas Čekijoje, jeigu nustatyta, kad jis turėjo tėvus čekus, gyvena Čekijos teritorijoje, deklaravo, kad anksčiau buvo Čekoslovakijos pilietis ir dėl natūralizacijos. Užsienietis gali būti natūralizuojamas, jeigu jis patenkina šias sąlygas: jeigu turėdamas leidimą nuolat gyventi šalyje, išbuvo čia mažiausiai 5 metus, anksčiau prarado pilietybę (to nereikalaujama iš pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų), paskutinius 5 metus neregistruotas kaip padaręs nusikaltimą, ir gali įrodyti, kad moka čekų kalbą. Tam tikrais atvejais sprendimus priimančios tarnybos gali nereikalausti kai kurių sąlygų. Tačiau problema yra ta, kad 5 metus išbūti šalyje, turint leidimą gyventi nuolat, gali tik tie asmenys, kurie 10 metų čia gyveno, turėdami laikiną leidimą. Taigi žmogus turi laukti ilgus 15 metų prieš pateikdamas natūralizacijos prašymą. Europos pilietybės sutartis nustato ne ilgesnį kaip 10 metų standartą, o Vakarų Europos vidurkis yra apytiksliai 5 metai. Čekų teisinė sistema ribota tuo požiūriu, kad natūralizacijos sistema yra supaprastinta antros ir trečios kartos imigrantams (lėtas ius soli pritaikymas), kaip ir suteikiant dvigubą pilietybę, kai tenka prašyti išimties.

1 ISTORIJA: Nguyenas

Nguyenas Huy Thangas gimė 1963 m. mažame miestelyje, tiksliau – kaimelyje. Jis buvo šeštas vaikas iš septynių, o jo tėvas išlaikė šeimą, dirbdamas krautuvininku ir fermeriu. Thangas sugebėjo baigti ekonomikos ir biznio vidurinę mokyklą, tačiau tuo metu Vietname buvo labai sunku įsidarbinti. Vyresnieji broliai ir seserys išsibarsė po kitus Vietnamo miestus ir miestelius, vienas jo brolių imigravo į Vokietiją, kitas – į Nyderlandus. Thangas nusprendė irgi palikti savo šalį, iš pradžių trumpam.

Jaunystė
Vietname

Pagal tuo metu galiojusią tarptautinio bendradarbiavimo sutartį jis legaliai apsigyveno Čekoslovakijoje 1988 m. (kai jam buvo 25). Sutartis tarp Vietnamo ir Čekoslovakijos dėl kvalifikacijos tobulinimo galimybių Vietnamo darbininkams ir inžinieriams Čekoslovakijos gamyklose ir mokyklose suteikė progą Thangui dirbti Vítkovice geležies dirbinių gamykloje Ostravoje.

Atvykimas į
Čekoslovakiją

Pirmaisiais gyvenimo Čekoslovakijoje mėnesiais jis kartu su savo tėvynainiais iš Vietnamo lankė kalbos kursus, o paskui buvo įdarbintas gamykloje. Iš pradžių dirbo įvairius darbus, kol pasirinko įrankių gamintojo specialybę.

Kalbos kursai
ir darbas

Pirmieji mėnesiai svetimose šalyje, jo žodžiais tariant, buvo „labai žiaurūs“. Kadangi buvo labai jaunas, susidūrė su kalbos barjeru ir kitokia nei įprasta aplinka. Pradžioje jis netgi jaučė, kad kolegų čekai nepasitiki jo ir jo tėvynainių darbo įgūdžiais ir sugebėjimu dirbti, nes vietnamiečiai yra kitokie nei čekai.

Pirmieji
„žiaurūs“
mėnesiai

Thangas gyveno bendrabutyje su darbininkais iš Lenkijos, Slovakijos ir Vietnamo. Taigi po darbo jis su draugais galėjo kalbėti gimtąja kalba. Thangas suprato, kad dėl kalbos barjero jo bendradarbiai čekai negali su juo nuoširdžiau bendrauti ir išsamiau paaiškinti darbo procesą (operacijų seką). Todėl vietnamiečiai darbininkai dažnai jautėsi atskirti nuo įvykių darbe. Bendravimas apsiribojo paprastais darbo nurodymais.

Kalbos
barjeras

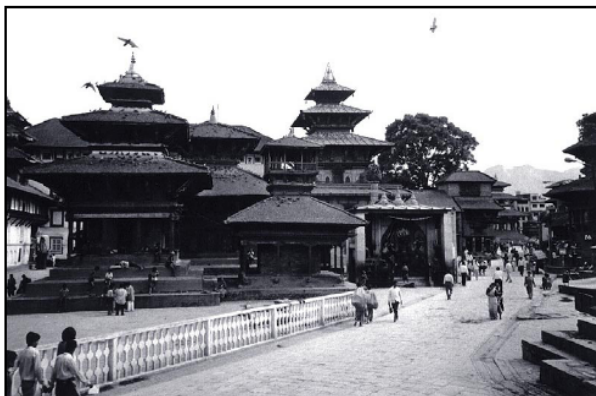
Thangas nusprendė pakeisti šią padėtį. Entuziastingai ir stropiai jis pradėjo studijuoti čekų kalbą, susidraugavo su keliais žmonėmis Ostravoje, su kuriais bendraudamas dar tobulino čekų kalbos įgūdžius. Dėl savo pastangų, sugebėjimo, kruopštumo ir pareigingumo jis išsiskyrė iš kitų užsieniečių darbininkų. Jį laikė geru ir patikimu darbuotoju. Vadovybė dažnai minėdavo Thangą kaip gerą pavyzdį vietiniams Vítkovice darbininkams. Tačiau dėl to kai kurie bendradarbiai iš jo pasišaipydavo. Thangas vis dar atsimena komentarus, kurių turėdavo klausytis, pavyzdžiui, „Tegul tai padaro siauraakis, jis yra geriausias“, „Pluš, nendrinis traškuti, kad nereikėtų čia, Ostravos rajone, tavęs veltui maitinti“ ir pan.

Pasikeitęs
požiūris

Išankstinės
nuostatos,
rasizmas ir
pavydas

Geri
prisiminimai

Kita vertus, jis prisimena ir malonų savo bendradarbių čekų elgesį: jie dažnai vaišindavo užkandžiais, pavyzdžiui, tradiciniu čekų valgiu – kimštu pyragu.

Prisimenant
Vietnamą

Pasikeitusi
20 a.paskutinio
dešimtmečio pradžios
situacija

Paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio pradžioje tarptautinė sutartis, leidusi gyventi ir dirbti šalyje, nustojo galioti ir reikėjo spręsti pagrindinį klausimą: grįžti namo, ar ir toliau čia gyventi. Tuo metu nelengva buvo priimti sprendimą. Pradėjo keistis vietinių gyventojų elgesys su kartu gyvenusiais vietnamičiais. Į juos buvo žiūrima „iš aukšto“, daugelis bendradarbių čekų, bijodami prarasti darbą dėl etatų mažinimo, ragindavo juos grįžti namo, ten, iš kur atvyko. Vis dėlto jis nusprendė likti. Per tuos kelerius metus jis gana gerai susipažino su Ostravos aplinka, turėjo čia draugų. Jis mokėjo čekų kalbą tiek, kad gautų vertėjo darbą, vėliau netgi gavo vertėjo pažymėjimą (leidžiantį dirbti teisme).

Vertėjas

Studijos
universitete

Nuo mažumės norėjęs mokytis, jis įstojo į Kalnakasybos inžinerijos mokyklos Ekonomikos fakultetą Ostravoje ir jį baigė. Universitete praleisti metai jam atrodo vaisingi ir laimingi, nors užsidirbti pragyvenimui teko pačiam. Jis vertė iš vietnamičių kalbos, padėjo savo tėvynainiams, kurie, norėdami čia imtis verslo, atvykdavo būriais, susiorientuoti naujoje visuomenėje. Studijuodamas jis irgi bandė imtis verslo.

Verslas

„Sunkios
dienos“

Jis prisimena metą, kai labai trūko prekystalių prekybos salėse. Tuo metu jam reikėjo pinigų susimokėti už studijas ir jis dėkingas už Ostravos rajono administracijos parodytą supratimą ir suteiktą pagalbą. Šie žmonės surado laiko išklausti jaunojo užsieničio problemas ir jam padėjo. Jis pradėjo prekiauti turguje ir užsitikrino nuolatinės pajamas. „Nebuvo lengva, – tęsia jis nostalgiskai šysodamasis. – Dalį dienos praleisdavau mokykloje, iš mokyklos į turgavietę, stovėti lauke prie prekystalio šaltu arba tvankiu oru. Tačiau dėl to tapau protingesnis ir dabar galiu tik juoktis.“

Jam buvo lengva tarp studentų, kur iš pat pradžių vyravo draugiška atmosfera, kur vienas kitam padėdavo skaityti ir ieškoti literatūros,

aiškintis terminus, ir visa tai atrodo savaime suprantama. Kelionės su mokslo draugų grupelėmis, čekiško alaus gėrimas kartu, dalyvavimas kultūriniame studentų gyvenime ir vakarėliuose – visa tai padėjo jam susipažinti su Čekija ir Ostravos gyvenimu. Tik tarp studentų jis sugebėjo rasti tikrų ir paramą teikiančių draugų, nes jie laikė jį sau lygiu – jis buvo vienas jų. Baigęs studijas jis vis dar artimai bendravo su savo buvusiais draugais.

Bičiulystė su draugiškais studentais

1998 m. jis pradėjo verstis sąskaityba ir įgijo verslo licenciją. Dabar Thangas turi nuosavą sąskaitybos kompaniją, kurioje jis įdarbino šešis žmones. Jie atlieka buhalterines procedūras, auditą ir tvarko atlyginimus.

Sėkmingas verslininkas

Ostravoje jis sutiko mylimą moterį čekę ir vedė ją po diplomo įteikimo ceremonijos. Tačiau jie neilgai gyveno kartu. Charakterių ir tautinių papročių skirtumai pasirodė tokie dideli, kad prabėgus dviem metams po vestuvių abu sutiko išsiskirti. Jis išvyko iš Ostravos, kuri, kaip pats sako, jam tapo antraisiais namais. Dabar jis gyvena Chebe (kitoje šalies dalyje), tačiau, kai atsiranda laisvo laiko, dažnai aplanko Ostravą ir savo draugus.

Vedybos ir skyrybos su čėke

2 ISTORIJA: Adilas, Raisha ir Hicrana

Adilo ir Raishos šeima atvyko iš Kaukazo, iš Azerbaidžano sostinės Baku. Raisha prisimena, kokie buvo žmonių tarpusavio santykiai prieš tai, kai sugriuvo geležinė uždanga ir iširo Tarybų Sąjunga:

Žmonių santykių pasikeitimas

Ne, tokių problemų (tarp etninių grupių) nebuvo. Tai prasidėjo paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio pradžioje. 1991, 1992... metais žmonės gyveno įprastą gyvenimą. Tarpusavio santykiai buvo geri. Mes gyvenome iš tiesų gerai, nebuvo jokių tautinių problemų.

Raisha sako, kad ji kartu su tėvais ir seneliais gyveno šeimoje, kurioje buvo susipynusios įvairios tautybės ir religijos. Ji kilusi iš Armėnijos, o jos vyras – azerbaidžanietis. Augantis nacionalizmas sukėlė žiaurų konfliktą tarp kaimyninių šalių Kalnų Karabache, kuris yra Azerbaidžano teritorijoje, tačiau jame gyvena didelė armėnų bendruomenė. Armėnija pareiškė, kad tai yra jos teritorija, o Azerbaidžanas, žinoma, tam priešinosi. Kilo žiaurus karas. Žuvo daug karių ir civilių, abiejų kariaujančių pusių žmonės ilgai prisimins šiuos įvykius.

Karas Kalnų Karabache

Pirmiausia nukentėjo mišrios šeimos. Adilui atsirado problemų su bendradarbiais dėl to, kad jis buvo vedęs armėnę. Kare jis prarado du brolius, o tai kėlė vis didesnę įtampą tarp vyro ir žmonos šeimų. Jų dukra Hicran kentėjo mokytojų žiaurumą ir net kitų moksleivių buvo skriaudžiama fiziškai. Buvo pasiekta kritinė riba, kai einančiai namo mergaitei kažkas pataikė akmeniu į galvą. Jos viršugalvis ištino, atsirado chroniška kairiosios akies liga (po intensyvaus skaitymo akis

Asmeninės problemos

Išpuolis prieš dukrą

persitempdavo).

Sprendimas
palikti šalį

Tai privertė tėvus apsispręsti ieškoti prieglobsčio kitoje šalyje. Net praėjus dešimčiai metų po karo, namuose jie negalėjo rasti ramybės. Nelaimė, atsitikusi jų dukrai, tapo paskutiniu lašu, perpildžiusiu taurę... Jie iškeliavo į Rusiją, į Maskvą aplankyti Adilo brolio. Dėl rusų nuostatos į kaukaziečius atmosfera šalyje buvo gana įtempta: kai kuriose imigrantų grupėse buvo linkusių nusikalsti žmonių. Norėdami pasikeisti pinigų, kad galėtų nusipirkti lėktuvo bilietus, jie turėjo prašyti jauno kareivio pagalbos, nes keliose pinigų keityklose jiems buvo paaiškinta, kad pinigai keičiami tik Rusijos piliečiams. Jaunasis kareivis geranoriškai sutiko padėti. Jie nusipirko bilietus į Čekijos Respubliką...

Baku
gatvės

Emigracija
į Europą

Azerbaidžane mes pažinojome daug žmonių, turinčių panašių rūpesčių. Jie pabėgo į Vokietiją, Nyderlandus ar dar toliau. Apie Čekijos Respubliką žinojo nedaug žmonių, tačiau mūsų pažįstamas pasakė, kad galime ten ieškoti prieglobsčio. Aš pažinojau Čekijos Respubliką, tiksliau sakant, ankstesnę Čekoslovakiją. Taigi 2001 m. mes atvykome į Čekijos Respubliką, žinodami, ką reikia daryti, kaip prašyti prieglobsčio, ir nuvykome į Vyšní Lhoty (prieglobsčio prašytojų priėmimo centrą)...

Priėmimo
centras
Vyshni Lhoty

Prieglobsčio
suteikimo
procedūros
ir kantrybė

Vyšní Lhoty priėmimo centre prasidėjo prieglobsčio suteikimo procedūros. Adilas ir Raisha stengėsi būti kantrūs ir energingai sekė visas žinias apie jų padėties pasikeitimus. Dalykų, susijusių su prieglobsčio suteikimu, nagrinėjimas užtruko keletą mėnesių. Po to jie išvyko į priėmimo centrą Havířove. Čia jie sutiko daug gerų žmonių ne tik iš Kaukazo šalių. Raisha prisimena Centro socialinių darbuotojų pagalbą ir išvardija tris daugiausia jiems padėjusius čekus – Priėmimo centro vadovą, teisininką ir socialinį darbuotoją. Šie žmonės profesionaliai ir draugiškai paaiškino, kad šeima gali išsinuomoti butą mieste kaip eiliniai žmonės, o ne gyventi Priėmimo centre, kur, nepaisant personalo geranoriškumo, vis tiek vyrauja stovyklos atmosfera. Jiems pavyko tai padaryti ir dabar jie laimingai gyvena dviejų kambarių bute. Jie sako, kad, gyvendami sename

daugiabučiame name, neturi jokių rūpesčių ar konfliktų su kaimynais čekais, kurių daugelis, beje, yra vyresnio amžiaus žmonės.

Ir Adilas, ir Raisha turi universitetinį išsilavinimą ir galėtų gauti puikų darbą. Tačiau įregistruoti universiteto diplomą yra ne tik nelengva, bet ir neįmanoma. Problema yra ne ta, kad negerbiama ankstesnės Tarybų Sąjungos švietimo sistema, bet kyla biurokratinių, administracinių problemų.

Integracijos
problemos

Esame pasiėmę diplomus, tačiau to nepakanka. Jų tikrumas turi būti patvirtintas Azerbaidžano ir Rusijos Federacijos įstaigose. Bet mes esame pabėgėliai... Kas mums padarys tokią paslaugą ir patvirtins juos? Mes ten negalime vėl sugrįžti... kaip galima tai išspręsti?

Raisha yra profesionali vertėja (anglų, rusų, turkų, azerbaidžaniečių kalbų), o Adilas – karinio jūrų laivyno mechaninių įrenginių inžinierius. Raisha nori lankyti čekų kalbos kursus ir laikyti čekų kalbos valstybinį egzaminą.

Vertėja ir
inžinierius

Jų dukra lanko čekų pradinę mokyklą. Ten ji gerai prisitaikė, nepaisant iš pradžių kilusių sunkumų. Gyvendama ir mokydama grynai čekiškoje aplinkoje, ji palengva sugebėjo įveikti kalbos barjerą. Ji pati sako, kad jaučiasi čia laiminga ir kiekvieną dieną noriai eina į mokyklą.

Dukra jau
integrovosi

3 ISTORIJA: Hoya

Mano vardas yra Hoya ir aš jau dešimt metų gyvenu Prahoje, Čekijos Respublikos sostinėje. Man 54-eri metai. Esu vietnamietė. Mano gyvenimo istorija kai kuo ypatinga, o kai kuo labai tipiška. Jūs patys galite nuspręsti, kaip yra.

10 metų
Čekijoje

Neketinu aprašyti imigracijos politikos problemų ir su imigrantais susijusių administracinių klausimų. Norėčiau pasidalinti jausmais, kurie man kilo ir vis dar kyla, gyvenant kitokiame negu buvau įpratusi pasaulyje.

Atvykau iš skurdžios šeimos, gyvenančios Šiaurės Vietname. Mano šeima visą dieną turėjo dirbti laukuose ir nerimauti dėl to, ar užteks ryžių, kad galėtume išgyventi. Jums sunku įsivaizduoti, kokiose skurdžiose sąlygose aš užaugau. Mane, jauną mergaitę, turinčią tokį socialinį statusą ir gerus pažymius, išsiuntė studijuoti į Čekoslovakiją, kad galėčiau padėti Vietnamui kurti socialistinę ekonomiką.

Skurdi
vaikystė

Tuo metu Čekoslovakijoje buvo daug studijuojančių arba pameistrais dirbusių vietnamiečių. Kad mums būtų lengviau studijuoti, Čekoslovakijoje pradžioje buvo organizuojami čekų kalbos kursai ir tik po jų buvo pradėdama mokytis kitų dalykų. Tai buvo labai svarbu, kad, pradėdant dirbti ar studijuoti, nebūtų kalbos sunkumų. Pereinamasis

Čekų kalbos
kursai

laikotarpis (iš Vietnamo į Europos sąlygas) truko gana ilgą laiką ir tai mums buvo patogu. Mes buvome gerai vienas kitą pažįstančių žmonių grupė iš Vietnamo. Tai turėjo ir privalumų, tačiau, kaip aš vėliau supratau, – ir didelių trūkumų. Tuo metu mes turėjome patenkinti kai kuriuos Vietnamo politinės ideologijos lūkesčius.

Aš gyvenau su kitais studentais (vietnamiečiais ir čekais) studentų bendrabutyje Prahoje, galėjau plepėti ne tik su mergaitėmis iš Vietnamo, bet ir su draugėmis čekėmis. Pamažu aš atradau daugelį dalykų, kurie anksčiau nuo manęs buvo slepiami. Ir tada nutiko svarbiausias įvykis mano gyvenime. Aš susidraugavau su Georgu, vaikinui iš savo grupės. Mes kartu leidome laiką studijuodami, jis kantriai aiškino man nesuprantamus dalykus, o aš jam padėjau spręsti kitas mokslo problemas. Norėjau likti Čekoslovakijoje, bet mūsų vietnamiečių grupė pranešė apie mane Vietnamo ambasadai ir man buvo nurodyta išvykti iš šalies. Mes labai nusiminėme ir norėjome pabėgti, tačiau nesugebėjome to padaryti. Aš tuoj pat turėjau išvykti. Buvo tik vienas geras dalykas: jau buvau išlaikiusi egzaminus ir gavau diplomą.

Atgal į
Vietnamą
su diplomu

Vietnamo
politikos
kontruoliuojama
draugystė

Taigi aš laimingai baigiau studijas universitete ir grįžau į Vietnamą. Tačiau negalėjau ten ilgiau gyventi. Pirmiausia, pablogėjus politinei padėčiai, mano šeima turėjo iškristi į Tailandą. Bet svarbiausia buvo tai, kad Čekoslovakijoje aš palikau savo meilę ir širdį. Neklauskite, kaip, bet po kelerių metų man atsirado proga padirbėti gide kelionių agentūroje, kuri organizavo ekskursijas į Europą.

Rūpesčiai
tėvynėje

Gyvenimo
šansas

Aš vėl apsigyvenau Čekoslovakijoje ir po kurio laiko ištekėjau už Georgo. Mums teko įveikti daug nemalonių formalumų ir biurokratinių kliūčių, bet dabar aš esu Čekijos pilietė, turiu čeką vyrą, mano sūnus irgi yra Čekijos pilietis.

Vedybos
su vietiniu

Vertėja

Todėl aš galiu dirbti Čekijos Respublikoje – verčiu ir dirbu verslininkams. Čekijos Respublikoje jaučiuosi laiminga. Čia sukūriau

šeimą ir gavau darbą. Laimingai gyvenu šalia savo kaimynų. Į mane žiūrima kaip į visavertę šeimos narę ir kaimynę. Niekada negirdėjau, kad kas nors negro būtų kalbama apie mane. Su keliomis kaimynėmis susidraugavau.

Lygiavertis
elgesys

Pastebėjau, kad tarp čekų ir vietnamiečių vyrauja geri santykiai. Čekų kalba yra antra pagal populiarumą užsienio kalba Vietname, todėl tie ryšiai yra abipusiški. Tiesa, daugelis čekų apie vietnamiečius galvoja tik kaip apie parduotuvių savininkus arba gatvėse dirbančius pardavėjus – ir mums tie stereotipai skaudūs. Dar jie labai aiškiai skiria skirtingų socialinių sluoksnių žmones, tačiau daugiau jokių skirtumų nepabrėžia. Jie neabejotinai gerbia mano universitetinį išsilavinimą ir laiko mane lygia su kitais čekų kilmės inžinieriais.

Geri
santykiai

Čekai neverčia manęs pasijusti kitokios kultūros žmogumi. Tačiau pati aš turiu išspręsti didžiulę dilemą. Augau Šiaurės Vietnamo kaime, kuriame tuo metu nebuvo komunikacijos priemonių, buvo mažai technikos ir žmonės gyveno labai kukliai. Ir dabar padėtis ten nelabai tepasikeitė.

Dabar aš gyvenu dideliame Europos mieste, kuriame intensyvus judėjimas, skubančių žmonių minios ir labai greitas gyvenimo tempas. Kitas reiškinys yra visuomenės informavimo priemonės. Net suvokdama protu, širdimi aš negaliu priimti to, kad daugelis popžvaigždžių, sportininkų ir kitų gerai žinomų žmonių atveria savo širdis laikraščiuose, žurnaluose ir televizijoje. Man taip pat sunku matyti žmones, daugiausiai bendraujančius mobiliaisiais telefonais. Turbūt esu konservatyvi ir nemėgstu, kad gyvą pokalbį nutrauktų mobiliojo telefono skambutis.

„Greitas“
gyvenimas
Europoje

Labai skiriasi žmonių elgesys mano studijų metais ir dabar. Atrodo, kad dabar žmonėms daug labiau negu anksčiau rūpi pinigai ir karjera. Tai man irgi keista.

Pinigų ir
karjeros
kultūra

Mūsų sūnus lanko pradinę mokyklą Prahoje. Esu laiminga, kad čekų vaikai neišskiria jo iš savo grupės. Vaikai gali būti labai žiaurūs, kai ko nors nesupranta. Juk mūsų sūnus yra vienintelis, kuris šiek tiek, o gal net labai skiriasi nuo kitų. Todėl čia jam nekyla jokių problemų. Jis laisvai kalba ir čekiškai, ir vietnamietiška. Tačiau jo vietnamiečių kalbos žinios – elementarios.

Sūnus kalba
abiem kalbom
ir neturi
problemų

Dabar jūs žinote mano gyvenimo istoriją – istoriją su laiminga pabaiga ir daugeliu slaptų kliūčių. Tiesą sakant, man neteko patirti čekų diskriminacijos. Jie yra atviri ir sako tai, ką galvoja. Pagarbą jiems kelia tai, kad kitas asmuo su jais dalijasi bendru gyvenimu – ir gerais, ir blogais jo aspektais.

Čekijoje
įmanomas
bendras
gyvenimas

Pabaigoje norėčiau pasakyti keletą žodžių apie savo mokytoją – savo vyrą. Tai buvo asmuo, padėjęs man integruotis į Čekoslovakijos, o vėliau Čekijos visuomenę. Jis labai atvirai stengėsi man paaiškinti, kodėl žmonės daro vienus ar kitus dalykus, vienaip ar kitaip elgiasi skirtingose

Vyro
pagalba

situacijose ir t .t. Man buvo labai svarbu tai žinoti, kad galėčiau suvokti jų elgesio priežastis ir priimti juos.

Aš tikiu, kad nesupanašėjau su čekais, bet integravausi į Čekijos visuomenę. Išlaikiau kai kuriuos savo papročius ir perėmiau kai kuriuos čekiškus ar, tiksliau pasakius, europietiškus. Gerbiu savo kaimynus ir jie gerbia mane. Žinau, kad to negalima pasiekti be pastangų. Tačiau jeigu pavyksta, pasijunti daug laimėjęs.

PRANCŪZIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Oficialus imigranto apibrėžimas Prancūzijoje yra toks: „užsienyje gimęs asmuo, atvykęs į Prancūziją iš kitos šalies, planuojantis įsikurti Prancūzijos teritorijoje. Gyvendamas Prancūzijoje imigrantas gali įgyti Prancūzijos pilietybę.“

Keletas skaičių iš paskutinio gyventojų surašymo, vykusio 1999 metais:

- gyventojų surašymo metu buvo 4310000 imigrantų, atitinkamai 4,4% didmiesčių gyventojų;
- 1,6 milijono kilę iš Europos Sąjungos šalių;
- 1,3 milijono Šiaurės Afrikos vietinių gyventojų (Alžyro, Maroko, Tuniso);
- 176000 kilę iš Turkijos;
- 375000 gimę Azijos šalyse, 160000 iš jų gyveno ankstesnės Indokinijos teritorijose (Kambodžos, Laos, Vietnamo);
- 400000 atvyko iš Afrikos šalių, esančių prie Sacharos dykumos (Dramblio Kaulo Kranto, Gabono, Mali, Senegalo ir kt.).

Pagal amžiaus struktūrą imigrantų populiacija skiriasi nuo visos šalies populiacijos. Tarp jų yra nedaug jaunų žmonių, nes pagal apibrėžimą imigrantais laikomi tie, kurie negimė Prancūzijoje. Jaunesni nei 20-ties metų žmonės sudaro 25% Prancūzijos gyventojų, bet tik 8% – imigrantų.

Pusė imigrantų yra 30- 55 metų amžiaus, ketvirtadalis – vyresni nei 60.

Praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio viduryje pradėjo didėti moterų imigrančių skaičius, nes buvo imtasi priemonių šeimoms suvienyti. Visi užsieniečiai, bent metus gyvenę Prancūzijoje, „galėjo pasinaudodami šia teise vėl susijungti su savo sutuoktiniais ir vaikais.“

Aktyvių (darbingų) imigrantų populiacija. 1999 m. aktyvių imigrantų, gyvenančių Prancūzijos didmiesčiuose, buvo 2300000:

- du trečdaliai iš jų gyveno šiuose rajonuose: Didžiojo Paryžiaus regione (“L’Île de France”), Rono Alpių (Rhône-Alpes) regione su Lionu ir Grenobliu centre ir regione Pietų Prancūzijoje (Provence-Côte d’Azur);
- aktyvūs imigrantai dažnai dirba pramonėje, statybose, viešųjų darbų sektoriuje ir kai kuriose trečiojo sektoriaus dalyse (gamybinių atliekų valyme, sveikatos apsaugoje);
- paprastai dirbantys imigrantai yra žemos kvalifikacijos: 70% iš jų atlieka fizinius arba kitus aukštos kvalifikacijos nereikalaujančius darbus ir tik 7% iš jų yra vadybininkai.

Nedarbo lygis. Europos Sąjungos šalių nedarbo lygis yra neaukštas (10,4%), palyginti su bendru Prancūzijos nedarbo lygiu (11%). Kitaip yra

imigrantų, atvykstančių iš kitų šalių: jų nedarbo lygis beveik tris kartus viršija Prancūzijos vidurkį (30,3%). Jis net siekia 42,6% tarp jaunesnių nei 25-erių metų imigrantų (Prancūzijoje nedarbo lygis tarp šio amžiaus žmonių sudaro 26,1%) ir 36,2% tarp moterų (Prancūzijoje 13% moterų neturi darbo).

IMIGRACIJOS POLITIKA

Priėmimo politika Prancūzijoje buvo taikoma tiems užsieniečiams, kurie ketino čia apsigyventi ilgam.

Ši politika susideda iš kelių pakopų: pateikus pradinį prašymą, vyksta interviu (pavyzdžiui, leisti susijungti šeimai), „išankstinė registracija“, kuri atliekama prieš atvykstant šeimai, ir atvykusios šeimos priėmimas. „Socialinė diagnozė“ leidžia šeimai pasiūlyti įvairią pagalbą, kad palengvintų integraciją. Ypač svarbu yra išmokyti prancūzų kalbą.

Imigrantu priėmimu sutartinai rūpinasi įvairios organizacijos (valstybinės ir vietinės tarnybos, socialinės rūpybos fondai ir kt.), vadovaudamos ir koordinuodamos įvairias sėkmingą imigrantų integraciją skatinančias akcijas vietinėse bendruomenėse.

Vietinis *integracijos* ir *priėmimo* kontraktas apima dvi pagrindines viešų iniciatyvų grupes:

- į Prancūziją atvykstančių ar ką tik atvykusių žmonių priėmimą;
- vaikų mokymą ir jaunų imigrantų įdarbinimą.

Visi imigrantai visose srityse turi tokias pat pagrindines teises kaip ir Prancūzijos piliečiai. „Pozityvios diskriminacijos“ politika Prancūzijoje neapraktikuojama, tačiau yra paramos programų, skirtų specifinėms grupėms („naujai atvykusiems“ į mokyklą, norintiems persikvalifikuoti asmenims).

Didžioji imigrantų dalis tampa Prancūzijos piliečiais.

Pabėgėliai. Legalų pabėgėlio statusą suteikia OFPRA (Pabėgėlių ir pilietybės neturinčių asmenų globos biuras Prancūzijoje). Atsižvelgiant į 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją, šis statusas pripažįstamas dviem asmenų grupėms:

- bet kuriam asmeniui, kuris yra persekiojamas dėl savo veiksmų, siekiant laisvės;
- bet kuriam asmeniui, kuris bijo persekiojimo dėl savo rasės, religijos, tautybės, priklausymo kokiai nors socialinei grupei, politinių pažiūrų, atsidūrusiam už šalies, kurios pilietis jis yra, ribų, kuris neturi teisės arba bijo reikalauti tos šalies globos, arba tam, kuris, neturėdamas jokios pilietybės, atsiranda už šalies, kurioje paprastai gyvena, ribų ir dėl anksčiau išvardytų priežasčių arba dėl baimės nenori ten grįžti.

1 INTERVIU: ALI

Ali kilęs iš Maroko. Jis mokėsi Kasablankoje ir įgijo mėsinių profesiją. Maroke kartu su tėvu jis dirbo maisto versle. Keletą kartų su turistine viza apsilankęs Prancūzijoje pas Paryžiaus regione gyvenantį pusbrolių, Ali nusprendė apsigyventi Prancūzijoje ir verstis iš mėsinių amato.

Pusbrolis
Paryžiaus
regione

Šiandien jis gyvena Clermont-Ferrand (Klermon Ferane) su žmona ir keturiais vaikais ir tikisi pradėti nuosavą verslą.

Nuo
Kasablankos
iki Clermont-
Ferrand

EPU: Kodėl Jūs atvykote į Prancūziją?

Ali: Pirmiausia aš atvykau susitikti su Paryžiaus regione gyvenančia savo šeima. Svečiuodamasis Prancūzijoje dažnai padėdavau pusbroliui jo parduotuvėje. Pusbrolis buvo labai senas, todėl prašė manęs pasilikti ir kartu su juo dirbti.

Pagalba
pusbroliui

EPU: Ar tada jūs ir paprašėte leidimo dirbti Prancūzijoje?

Ali: Ne, aš turėjau grįžti į Maroką ir paprašyti kitos vizos -- šį kartą tam, kad galėčiau gyventi ir dirbti Prancūzijoje.

EPU: Kodėl?

Ali: Viza, kurią turėjau, netiko, kad gaučiau leidimą dirbti. Paryžiaus prefektūroje man buvo pasakyta, kad aš atvykau susitikti su šeima, bet ne dirbti.

Bandymas
gauti vizą
su leidimu
dirbti

EPU: Kaip Jums sekėsi, kai pateikėte naują prašymą atvykti į Prancūziją?

Ali: Labai blogai. Mano prašymą atmetė, nors Prancūzijoje man buvo pasiūlytas darbas. Jie manė, kad pusbrolio pasiūlymas dirbti yra įtartinas.

Atmetimas

EPU: Kaip Jūs vėl sugrįžote į Prancūziją?

Ali: Kaip turistai, ketinantys pagerinti savo padėtį, jeigu pateksiu į Prancūziją. Atvykęs iškart stengiausi gauti leidimą dirbti. Negalėjau pasilikti šalyje ilgiau negu tris mėnesius. Išbuvęs tą laiką turėjau vėl grįžti į Maroką. Tačiau aš nusprendžiau likti net ir neturėdamas teisėto leidimo. Tai truko apie metus – iki tos dienos, kol pagaliau gavau leidimą dirbti Prancūzijoje (vėliau aš sužinojau, kad

Vieneri
„turisto“
darbo metai

įgaliotinių pareigos buvo pažemintos) . Laimė, kad tuo metu negrižau į Maroką.

EPU: Kiek laiko Jūs būtumėte taip gyvenęs?

Ali: Nežinau. Aš labai tikėjau. Lemtis buvo mano pusėje.

EPU: Taigi Jūs gavote leidimą ir galėjote dirbti be jokių problemų.

Ali: O, ne! Prieš akis vis dar buvo ilgas ir sunkus kelias.

Buvo pasibaigęs mano trijų mėnesių vizos galiojimo laikas, todėl aš bijojau nueiti atsiimti leidimo. Maniau, kad dėl neteisėtos savo padėties būsiu išsiųstas iš šalies.

Visą gyvenimą prisiminsiu tą dieną.

EPU: Kas tada atsitiko?

Ali: Aš nuėjau pas valdininkus, tačiau, laimei, (vėl lemtis) niekas neužsiminė apie mano padėtį. Aš galėjau dirbti vienerius metus ir, atsižvelgiant į aplinkybes mano darbe, gauti leidimą dešimčiai metų.

Leidimas
dirbti
vienerius
metus

EPU: Ir visa tai truko dvejus metus, ar ne?

Ali: O, taip! Būtent taip tai vyksta!

EPU: Kodėl Jūs atvykote į Clermont-Ferrand ?

Ali: Mano draugas gerai pažino Clermont ir pasiūlė atvykti ir kartu imtis verslo. Nusprendžiau jo paklausti ir pradėjau savo širdžiai mielą projektą – rengiausi atidaryti mėsos parduotuvę. Atlikome visus formalumus (komercinės konsultacijos, bankas ir kt.), tačiau aš turėjau atnaujinti savo leidimą ir tada vėl prasidėjo problemos.

Leidimo
dirbti
pratęsimas
kitame
regione

EPU: Kodėl?

Ali: Turėjau kreiptis dėl leidimo ten, kur gyvenau, – Clermont-Ferrand. Tačiau, sužinoję, kad mano byla buvo Paryžiuje ir kad mano pirmajame prašyme aprašytas darbo projektas Paryžiuje, valdininkai mano prašymą atmetė.

Nusprendžiau rašyti apeliaciją (teisėjo padedamas), nes man vėl grėsė išsiuntimas iš šalies. Galų gale, praėjus keturiems mėnesiams nuo to laiko, kai padaviau prašymą, man atnaujino leidimą dar vieneriems metams.

Teisėjo
pagalba
teikiant
apeliaciją

EPU: Ką Jūs galite papasakoti apie savo šeimą?

Ali: Ji liko Maroke, bet aš galėjau ją atsivežti, kai dešimčiai metų gavau leidimą dirbti. Taigi po penkerių metų prasidėjo visas su tuo susijęs procesas.

Susitikimas
su šeima
po 5 metų

EPU: Kaip Jums sekasi dabar?

Ali: Mano šeima gyvena su manimi ir tai labai gerai. Aš dirbu parduotuvėje ir tikiuosi, kad vieną dieną pradėsiu savo verslą. Žmonės yra malonūs ir daugiau aš nesusiduriu su jokiais problemomis gal dar ir todėl, kad geriau kalbu

Ateities
planai

prancūziškai. Aš moku būti kantrus ir likimas man šypsosi.

2 INTERVIU : Diallo

Diallo atvyko iš Senegalo. Jis mokėsi Dakare ir tapo kūno kultūros mokytoju. Dabar jis gyvena ir dirba Prancūzijoje, Clermont-Ferrand su savo žmona ir maža dukrele.

EPU: Kodėl ir kaip Jūs atvykote į Prancūziją?

Diallo: *Tiesiog tęsti savo studijų. Norėjau tapti „tyrėju“.*

Studijų tąsa

EPU: Ar Jums kilo kokių nors sunkumų, kai atvykote į Prancūziją studijuoti?

Diallo: *Ne. Senegalas man paskyrė stipendiją, todėl nebuvo jokių kliūčių gauti studento statusą.*

EPU: Ar tai buvo Jūsų pirmą kelionę į Prancūziją?

Diallo: *Ne. Jau buvau buvęs penkis kartu žaisti futbolo. 10 metų aš žaidžiau Senegalo komandoje.*

Senegalo
futbolo
komandos
žaidėjas

EPU: Ar Jūs esate profesionalus futbolininkas?

Diallo: *Ne. Be futbolo, aš turėjau dirbti kūno kultūros mokytoju. Apskritai Senegale, net didžiausiose klubuose, žaidėjai negauna atlyginimo, jie privalo turėti darbą. Jie tik gauna pašalpą. Dabar kai kurie klubai moka savo žaidėjams atlyginimą.*

Dakaro
stadionas

EPU: Ko Jūs mokėtės Prancūzijoje?

Diallo: *Aš norėjau gauti sporto organizacijos vadybos aukštojo mokslo diplomą. Vėliau aš tęsiau studijas, parašiau disertaciją apie mokslą ir technologijas fiziniame ir sportiniame veikloje.*

EPU: Senegale Jūs turėjote profesiją: buvote kūno kultūros mokytojas. Taip pat buvote aukšto lygio specialistas – 10 metų žaidėte savo nacionalinėje

futbolo komandoje ... Kodėl tada likote Prancūzijoje?

Sporto
vadybininkas

Diallo: *Studijuodamas Prancūzijoje išitraukiau į kelių organizacijų, kurios rūpinosi laisvalaikio ir poilsio centrų vadovų bei organizatorių mokymu, veiklą. Tačiau labiausiai aš domėjausi protiškaici neigalių žmonių priežiūra jų atostogų metu. Anksčiau Senegale man teko teisėjauti neigaliųjų sporto varžybose. Aš dirbau savanoriu šioje srityje aštuonetą metų. Vieną 1999 metų dieną Prancūzijos laisvalaikio centrų sąjungos direktorius pasiūlė man darbą. Buvo labai įdomu.*

Tikrai geras
darbo
pasiūlymas

EPU: Ar jis įdarbino Jus be jokių sunkumų?

Diallo: *O, ne! Jis negalėjo. Buvo daug sudėtingiau, negu Jūs manote! Ir tai ilgai truko!*

EPU: Bet kodėl?

Diallo: *Nes aš buvau užsienietis!*

Užsieniečio
problemos

Prancūzijoje darbdavys, norėdamas įdarbinti užsienietį, pirmiausia apie savo pasiūlymą turi informuoti Nacionalinę darbo agentūrą. Jeigu per šešias savaites neatsiranda nė vieno prancūzo arba Europos Sąjungos piliečio, kuris atitiktų darbo reikalavimus, tada jis gali prašyti leidimo dirbti užsieniečiui.

EPU: Ar atsirado kitų kandidatų?

Diallo: *Taip, tačiau nė vienas jų neatitiko darbo reikalavimų.*

EPU: Taigi Jus priėmė be jokių problemų?

Derybos su
valdininkais

Diallo: *Visai ne! Mes laikėmės visų procedūrų, tačiau valdininkai vis kartojo - „tai neįmanoma“. Nepaisydami to mes padavėme skundą. Taisyklės skelbė, kad „jeigu per tris mėnesius neatsiunčiamas atsakymas, rezultatas yra neigiamas!“ Taigi po dviejų su puse mėnesių mes dėl atsargumo pateikėme kitą prašymą! Tačiau sulaukėme tokio atsakymo: „Atsižvelgiant į įdarbinimo situaciją, prašymas atmestas“.*

Atmetimas
du kartus

EPU: Atmestas, net jeigu Jūs buvote vienintelis darbo keliamus reikalavimus atitinkantis kandidatas?

2,5 metų
teko laukti
leidimo
dirbti

Diallo: *Būtent taip. Taigi tada, darbdavio padedamas, padaviau dokumentus teismo sprendimui gauti. Pirmąjį prašymą padaviau 1999 m. Dabar buvo 2000-ieji. Sulaukiau atsakymo. Galų gale leidimas dirbti buvo duotas! Bet jau artėjo 2002-ieji!*

EPU: Taigi Jūs turėjote laukti dvejus su puse metų, kol galėjote pradėti dirbti šį darbą visu etatu? Kokia tuo metu buvo Jūsų padėtis administracijos atžvilgiu?

Studento
statusas

Diallo: *Aš visai nenorėjau, kad mano padėtis būtų neteisėta. Aš vis dar turėjau studento statusą.*

Kalbant apie darbą... Ne, aš negalėjau dirbti visu etatu iki 2002-ųjų. Būdamas

studentas, Jūs negalite dirbti daugiau kaip 20 valandų per savaitę. Jūs negalite dirbti visu etatu, kol negaunate darbo kortos. Aš ją gavau kitais metais.

EPU: Taigi iš viso tai tęsėsi trejus su puse ar net ketverius metus?

Diallo: Taip. Ir aš suprantu, kodėl daugelis darbdavių nuleidžia rankas...

EPU: Ir nuo to laiko nebuvo jokių problemų?

Diallo: Taip pat šiek tiek užtruko, kol atsivežiau žmoną...

2002 m. ji vis dar buvo Dakare. Mūsų dukra gimė 2001-aisiais Clermont-Ferrand. Mano šeima galėjo atvykti daugiausia trims mėnesiams per metus su turistine viza. 2002 m., kai gavau leidimą dirbti, galėjau kreiptis leidimo atsivežti šeimą. Tačiau praėjo devyni mėnesiai, kol visos procedūros buvo baigtos.

Šeimos
susitikimas

EPU: Jūs aprašėte ilgą kliūčių ruožą, kuri turėjote įveikti, norėdamas likti Prancūzijoje. Dabar noriu paklausti, ar Jūs asmeniškai kada nors jautėte žiaurias ar net rasistines nuostatas?

Diallo: Nuostatos yra šiek tiek žiaurios – aš, žinoma, su kai kuriomis susidūriau. Ypač pirmaisiais metais. Bet manau, kad jos gimsta dėl to, kad labai gerai nepažįsti kito žmogaus, dėl įtarumo... Įveiki jas bendraudamas, diskutuodamas...

Bendravimas
padeda įveikti
priešiškas
nuostatas

Rasistinės nuostatos? Ne, ne asmeniškai. Man, pavyzdžiui, niekada nebuvo sunku susirasti gyvenamąją vietą. Tačiau kiti afrikiečiai turėjo problemų. Vieni savininkai nenorėdavo jų priimti, kiti keldavo papildomas sąlygas.

Bet pasitaiko ir gana smagių situacijų. Be kita ko, aš dar kalbu su akcentu. Taigi darbe, kai atsiliepiu telefonu, kartais girdžiu sakant: „Ne, aš norėčiau kalbėti su atsakingu asmeniu.“...Taigi aš turiu aiškinti, kad iš tiesų aš ir esu tas atsakingas asmuo...

Atsakingo
asmens
akcentas

EPU: Kokius pagrindinius skirtumus Jūs pastebite tarp gyvenimo čia ir Senegale?

Diallo: Savo darbe aš sutikau daug neigalių žmonių. Su neigalumu niekada nebūna lengva tvarkytis. Ši tema gražina mus prie minčių apie mus pačius kaip žmones – mūsų biografijos, išsilavinimo... – ir prie minčių apie tai, kokia yra visuomenė...

Prancūzija ir
Senegalas –
skirtingos
visuomenės

Neigalių žmonių padėtis labai skiriasi vienoje ir kitoje visuomenėje. Tą patį galima pasakyti ir apie senus žmones.

Iš pirmo žvilgsnio jų padėtis Prancūzijoje šokiruoja. Iš pradžių aš visada savęs klausdavau: „bet kaip Jūs galite įkurdinti savo tėvus senelių prieglaudoje?“ Tačiau vėliau, laikui bėgant, pamatai, kad visuomenė yra kitaip sutvarkyta.

EPU: Ar Jūs dar ką nors norėtumėt pridurti?

Diallo: Vis kylantį ir kylantį klausimą. Ar aš kada nors grįšiu į savo tėvynę?

3 INTERVIU: Madina

Madina atvyko iš Kaukazo, Naltchik (Načikas) miesto, turinčio apie 250000 gyventojų. Jis yra nepriklausomos Kabardino – Balkarijos respublikos (Rusijos federacijos dalis) sostinė (netoli šiaurinės Gruzijos dalies).

Su Madina susitikome Riome, Auvergne (Overnė) esančiame 25000 gyventojų mieste, muzikos mokykloje, kurioje ji dabar moko groti pianinu. Ji gyvena Saint-Bonnet-de-Rochefort (Sen-Bone-de-Rošfore), 700 gyventojų turinčiame kaimelyje.

EPU: Iš Kaukazo į Auvergne, iš Naltchik į Saint-Bonnet-de-Rochefort veda labai ilgas kelias! Kaip žmogus, kilęs iš Kabardino-Balkarijos, atsiduria Auvergne?

Madina: *Iš tiesų į Prancūziją ir į Auvergne pirmą kartą atvykau 1992 m. Tuo metu aš studijavau Muzikos meno institute Naltchik'e. Aš taip pat buvau liaudies muzikos ir šokių grupės narė. Grojau į mažą arfą panašiu instrumentu, kuriuo nuo seno buvo grojama mano šalyje. Mus pakvietė dalyvauti Pasaulio muzikos festivalyje, kuris kasmet buvo organizuojamas Auvergne, Gannate, netoli Vichy (Viši).*

Dėl tos pačios priežasties atvykau čia 1997-aisiais... Tapau muzikos mokytoja. Ir sutikau vaikiną...

EPU: Prancūzų? Ir dėl jo čia pasilikote?

Madina: *O, ne... Ne taip lengva pasilikti Prancūzijoje!!*

Grižau atgal į savo šalį. Pirmiausia nebuvo kito pasirinkimo...ir dar mano tėvai, mano šeima buvo ten...

Taigi dvejus metus mes susirašinėjome.

EPU: Ar Jūs kalbėjote prancūziškai? Ar jis kalbėjo rusiškai?

Madina: *Ne, visai ne! Nė vieno žodžio. Mes stengėmės bendrauti angliškai. Bet mums nekaip sekėsi! Kai tai, ką aš norėdavau pasakyti, būdavo man per daug sudėtinga parašyti angliškai, aš rašydavau rusiškai...ir jis visur ieškodavo žmonių, mokančių rusiškai, kad šie jam išverstų.*

EPU: Ar Jūs dar kada nors susitikote per tuos dvejus metus?

Madina: *Ne. Tai buvo neįmanoma. Labai sunku gauti vizą į Prancūziją.*

Net turėdama kvietimą ir tvarkingus dokumentus, paprašiusi vizos gavau neigiamą atsakymą. Ir vaikiną negalėjo atvykti susitikti su manimi. Rusija tuo metu nebūtų davusi jam vizos, nes mes gyvenome per arti Čėčėnijos.

EPU: Taigi kaip ir kada Jūs atvykote?

Pirmą kartą
Prancūzijoje -
dar studentė...

...ir muzikos
mokytoja

Sutiko vaikiną

Draugystė
laiškais

Bendravimas
anglų kalba

Vizų
režimas

Madina: 1999 m. aš gavau 11 dienų turistinę vizą į Italiją. Greitai nuvykau į Paryžių ir ten mes abu vėl susitikome.

Turistinė
viza

EPU: Ar šį kartą Jūs sugebėjote likti?

Madina: Taip. Padaręs išimtį, teismas man pratęsė terminą trims mėnesiams. Galėjau sutvarkyti savo situaciją. Bet tai buvo labai sudėtinga.

Viskas man klostėsi sunkiai, nes 1999 m. aš vis dar nė žodžio nemokėjau prancūziškai. Taigi ieškodama progos pabendrauti su prancūzais, aš tapau choriste. Iš pradžių aš tik fonetiškai išdainuodavau žodžius, nesuprasdama jų. Namo nešdavausi partitūrą ir kiekvieno žodžio ieškodavau žodyne... Nusipirkau gramatikos knygų ir žodynų. Visada nešiodavausi mažą užrašų knygutę. Užsirašydavau visus žodžius, užrašytus vitrinose, plakatuose ir t. t., versdavausi juos namuose.

Mokėsi
prancūzų
kalbos

Po šešių mėnesių aš pradėjau lankyti prancūzų kalbos pamokas. Bet man reikėjo vykti į Vichy, kuris buvo už 30 kilometrų. Neturėjau vairuotojo pažymėjimo, taigi važiuodavau autobusu, išvykstančiu 5 ar 6 valandą ryto.

Vairuotojo pažymėjimas tapo problema. Man jo reikėjo, norint susirasti darbą. Niekada nemėginau laikyti egzaminų savo šalyje,... nors jis vis tiek nebūtų galiojęs Prancūzijoje. Tuo metu dar nekalbėjau prancūziškai, todėl, norėdama išlaikyti kelių eismo taisyklių egzaminą, visus klausimus išsiverčiau į rusų kalbą ir išmokau visus atsakymus. Ir išlaikiau! Vairavimo egzaminą taip pat.

Vairuotojo
pažymėjimas

Madina
groja pianinu

EPU: Dabar Jūs vėl mokote skambinti pianinu. Šį kartą Prancūzijoje. Ar sunku buvo rasti šį darbą?

Madina: Man pasisekė. Į prancūzų kalbos mokymosi programą įėjo praktinio darbo kursas kompanijoje arba organizacijoje. Tai buvo 2001 m. Aš atsidūriau Vichy muzikos mokykloje. Pianino mokytoja išėjo motinystės atostogų ir manęs paprašė ją pavaduoti. Bet tik laikinai.

Laikinas
darbas

EPU: Ar dabar Jūs turite nuolatinį mokytojos darbą?

Madina: *Aš turėjau mokytojos diplomą. Bet išduotą Rusijoje. Prancūzijoje. Jūs dievinate rusų muziką, bet nepripažįstate mūsų diplomų!*

Studijos
Prancūzijos
diplomui
gauti

Taigi jau dirbdama mokytoja aš pradėjau studijuoti, kad gaučiau valstybinį diplomą (jį gavau, visus egzaminus išlaikiusi „A“ lygiu). Dabar rengiuosi gauti aukštesnį laipsnį, kad galėčiau mokytį valstybinėse akademijose.

EPU: Ar Jūs nuo 1999 m. kada nors lankėtės savo šalyje?

Brangi
kelionė į
tėvynę

Madina: *Taip. Žinoma, man tai brangiai kainavo. Bet dabar yra lengviau. Mes ten galime vykti atostogauti. Mano mama irgi galėjo atvykti į Prancūziją susitikti su mumis.*

EPU: Ką apie tai galvoja Jūsų draugai? Jūsų šeima?

Pasisekimą
lemia sunkus
darbas ir
sėkmė

Madina: *Ten žmonės dažnai man sako „Svajoju padaryti tą patį, ką tu. Prancūzijoje viskas lengva...“ Aš aiškinu, kad iš tiesų yra ne taip, kad sunku rasti savo vietą – net prancūzams. Kad reikia daug dirbti ir dar... reikia sėkmės.*

VOKIETIJA

IMIGRACIJA Į ŠALI

Pastaruoju metu į Vokietiją kasmet imigruoja šimtai tūkstančių žmonių ir beveik tiek pat išvyksta iš jos. 2000 m. atvyko apie 648000 migrantų ir apie 562000 išvyko. Daugiausia migrantų atvyksta iš Europos Sąjungos šalių, taip pat -- iš trečiųjų šalių pas savo anksčiau imigravusias šeimas. Be to, dar užsieniečiai studentai, prieglobsčio prašytojai, sezoniniai darbininkai it kt. Iš 648000 migrantų, atvykusių į Vokietiją 2000 m., 78000 buvo prieglobsčio prašytojai, t. y. 12%. 2001 m. pabaigoje Vokietijoje gyveno 7,3 milijono migrantų, o tai 8,9% visų gyventojų. Apie vieną ketvirtadalį sudaro Europos Sąjungos piliečiai. Viena trečioji užsieniečių Vokietijoje gyveno 20 metų arba ilgiau, daugiau kaip pusė – dešimt metų.

Dažnai cituojamas vokiečių autorius Maksas Frišas (Max Frisch) teigia: „Mes norėjome gauti darbo jėgos, o gavome žmonių.“ Tuo pabrėžiama, kad „Gastarbeiter“ (darbuotojų iš užsienio) politika buvo klaidinga. Septintąjį ir aštuntąjį praėjusio amžiaus dešimtmetį (iki 1973) į Vokietiją neturint jokios integracijos strategijos buvo kviečiami darbininkai iš užsienio, sudaromos su jais terminuotos sutartys, mokami nedideli atlyginimai. Vis dėlto daugelis jų pasiliko ilgesniam laikui ir dar atsivežė savo šeimas. Jie tapo vokiečių visuomenės dalimi.

Galime skirti šešias imigrantų grupes:

1. Europos Sąjungos piliečiai, turintys teisę gyventi ir dirbti Vokietijoje.
2. Trečiųjų šalių ir ne Europos Sąjungos šalių migrantai, nuolat gyvenantys Vokietijoje.
3. „Spataussiedler“ vokiečių kilmės emigrantai iš Rytų Europos šalių.
4. Prieglobsčio prašytojai.
5. Pabėgėliai.
6. Paskui imigrantus atvykstantys šeimos nariai.

Pirmojoje grupėje daugiausia yra italų, kiek mažiau – graikų ir austrų. Nemažos yra turkų, jugoslavų (iš Serbijos ir Juodkalnijos) grupės, o trečioje vietoje – lenkai. Už Europos ribų esančioms šalims plačiausiai atstovauja Jungtinės Amerikos Valstijos. Iranas yra antroje vietoje, po jo – Vietnamas, Marokas ir Kinija.

Vokietijoje kasmet apie 90000 žmonių pateikia prašymus leisti šeimos nariams atvykti kartu gyventi. (leisti šeimoms susijungti). Dauguma prašančiųjų – turkai.

Kalbant apie juos vokiečių teisėje vartojamas terminas „Ausländer“ („užsienietis“). Šiuo terminu nevadinami tie, kurie po natūralizacijos tapo

Vokietijos piliečiais. Integracijos problemos yra ne tik teisinės (Vokietijoje vartojama labai nelanksti piliečio sąvoka; daugiau apie tai galite rasti skyrelyje „Natūralizacija“), bet atsiradusios ir dėl ilgą laiką užsieniečiams taikytos „svečių“ sąvokos, laikantis prielaidos, kad jie, kaip ir visi svėčiai, po tam tikro laiko išvyks. Kita didelė problema – atskirų imigrantų grupių „bendruomenių kūrimasis“ – irgi atsiradusi dėl lanksčios neintegravimo „sąvokos“. Tai reiškia, kad atsiranda savotiški „geto“ fenomenai, ypač didžiuosiuose miestuose. Kai kuriuose jų kvartaluose gyvena daugiau kaip 50% imigrantų, o tai apsunkina jų ryšius su visuomene. „Bendruomenių kūrimosi“ fenomenas turi ir teigiamų aspektų (bendruomenės ekonomika ir verslininkystė, šeimos vientisumas, organizuota vaikų priežiūra), tačiau, kita vertus, sukelia ir integracijos visuomenėje problemų (vokiečių kalbos mokymosi sunkumai, lėta socialinė integracija visuomenėje, socialinių problemų sankaupa ir kt.).

IMIGRACIJOS POLITIKA

Vokietijos imigrantų teisė (Ausländergesetz). Imigrantų teisė Vokietijoje yra paskutinių dešimtmečių ir imigracijos į Vokietiją istorijos produktas. Ji dabartinės valdžios yra reformuojama (socialdemokratų ir žaliųjų). Nors teisėtvara nepatenkina šiuolaikinės šalies (tokios kaip Vokietija) imigracijos poreikių, ją reformuojant kyla daug problemų: konservatoriai bijo leisti padidinti imigracijos masę.

Iš tiesų imigracija į Vokietiją negali būti prilyginta imigracijai į tokias tipiškas imigrantų šalis kaip JAV, Kanada ir Australija. Tai reiškia, kad į Vokietiją atvykstančių imigrantų skaičius labai priklauso nuo politinės ir ekonominės padėties pasaulyje ir kasmet kinta. Per pastaruosius keletą metų politinių ir kitokių pabėgėlių skaičius sparčiai mažėjo.

Verta pažymėti kelis Vokietijos imigrantų teisės faktus. Legaliai į Vokietiją imigruoti galima turint tokį statusą: darbuotojo, legaliai gyvenančios Vokietijoje šeimos nario (Familiennachzug), vokiečio arba nuolat Vokietijoje gyvenančio asmens sužadėtinio, politinio pabėgėlio (prieglobsčio prašytojo), karo pabėgėlio arba atvykusio dėl humanitarinių priežasčių (šiuo atveju suteikiamas ribotas leidimų skaičius).

Pagal Vokietijos imigracijos politiką užsieniečiams suteikiamas nevienodas statusas, nes skiriasi imigracijos į šalį priežastys ir būdai. Nuo to laiko, kai pirmieji „Gastarbeiter“ („svėčiai – darbininkai“) 1960 m. atvyko į Vokietiją, o daugiausia jų buvo iš Italijos, Graikijos, Turkijos, buvusios Jugoslavijos, Portugalijos, Ispanijos ir Tuniso, išleista daug papildomų įstatymų ir numatyta galimybė suteikti imigrantams įvairų statusą. Nuo 1980 m. teko susidurti su didžiulėmis pabėgėlių ir

prieglobsčio prašytojų bangomis, daug kartų buvo keistas Prieglobsčio suteikimo įstatymas (jis tapo vis labiau varžantis). Taigi šiandien pagrindinės prieglobsčio teisės įteisintos tik popieriuje. Europos Sąjungos viduje tarp šalių narių yra daugybė galiojančių potvarkių, kuriais grindžiamas „trečiosios šalies sprendimas“, reiškiantis, kad pabėgėliai, kurie į Europos Sąjungą atvyko „per trečiąją saugią šalį, tuoj pat bus deportuoti į ją, ir ši turės pasirūpinti prieglobsčio suteikimu“.

Vokietijos istorijoje buvo svarbus laikotarpis, kai augarčiai ekonomikai labai trūko darbo jėgos ir buvo kviečiami „svečiai – darbininkai“. Vokiečiams buvo netikėtas faktas, kad šie „svečiai“ pradėjo integruotis į Vokietijos visuomenę ir pamažu tapo jos dalimi. Nuo to laiko Vokietijos politika turėjo rasti integracijos sprendimus.

1 ISTORIJA: Cynthia ir Premas

Cynthia ir Antonas Premas Liyanaarachchy gimė 1947 m. Šri Lankoje (tuometiniame Ceilone). Jie gyvena susituokę ilgiau negu 25 metus. Iš Šri Lankos jie turėjo išskristi prasidėjus 1994-iesiems. Į Vokietiją atvyko kartu su dviem dukterimis – Nadee ir Tilini. Jų kelionė prasidėjo nuo Diuseldorfo (Düsseldorf), ėjo per Bremeną ir dar kelias ankstesnės Rytų Vokietijos vietas. Paskui jie vėl grįžo į Bremeną ir gyvena čia nuo 1994 m. pabaigos.

Kelionė iš
Šri Lankos
per Vokietiją
iki Bremeno

Priežastis, dėl kurios reikėjo palikti Šri Lanką, buvo ponui Liyanaarachchy iškilusi grėsmė būti suimtam ir valdžios nubaustam už jo opozicinę politinę veiklą (JVW politinėje partijoje). Po to, kai jį kelis kartus buvo suėmę, teko sau ir šeimai ieškoti saugesnės vietos. Prieš palikdamas Šri Lanką jis kurį laiką slapstėsi nuo policijos ir gyveno Ratnapura rajono arbatos plantacijose. Tai buvo labai pavojinga. Tėvai gyveno be dukterų, nes jos liko su giminėmis Kalutara regione pietvakarių krante. Premas pinigų pragyvenimui užsidirbdavo plantacijose. Tačiau jis negalėjo laisvai judėti, išvykti už kalnų ar į miestus, nes jam nuolat grėsė pavojus būti sučiuptam policijos ar kariuomenės. Taip jis gyveno nuo 1989-ųjų iki 1994-ųjų, kai visam laikui išvyko iš šalies. Jie retai su kuo nors susitikdavo, o baimė kasdien augo. Cynthios brolis su šeima jau gyveno Vokietijoje ir atrodė, kad ten tinkama saugiai gyventi vieta.

Politinės
priežastys
palikti namus

Atvykęs į Bremeną Vokietijos valdžiai Liyanaarachchys padavė politinio prieglobsčio prašymą. Valdininkai prašymą priėmė, tačiau išsiuntė juos į Chemnitz (Chemnicas, ankstesnėje Rytų Vokietijoje). Tuo metu daugelį pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų išsiųsdavo, nes Vakaruose jų buvo globojama daug daugiau negu Rytuose. Šeimai tai buvo išbandymų laikotarpis. Liyanaarachchys apgyvendino didžiulėje pabėgėlių

Siekiant
politinio
prieglobsčio

Išbandymų
laikotarpis

stovykloje. Premas susirgo ir keletą savaičių praleido ligoninėje. Cynthia ir Premas vėl gyveno be dukterų, jos liko Brēmene pas Cynthios brolių. Dukterys taip pat susirgo. Atrodė, kad taip atsitiko dėl netikėtai suvaržytos laisvės, jau pasiekus „laisvę“ Vakarų Europoje.

Leidimas
gyventi s
u šeima

Po daugelio prašymų 1994 m. pabaigoje teismas leido Liyanaarachchys apsistoti Brēmene ir prisijungti prie ten gyvenusios šeimos. Tai buvo pirmas geras dalykas, kuris nutiko jiems atvykusį Vokietiją.

Cynthios
brolio ir
bažnyčios
bendruomenės
pagalba

Brēmene jie galų gale vėl susitiko su savo dukterimis ir gyveno viename bute su Cynthios broliu ir jo šeima. Tuo metu Liyanaarachchys labai pravertė Cynthios brolio pažintys su kai kuriais žmonėmis Brēmene, tarp jų ir priklausančiais bažnyčiai. Atsirado labai daug žmonių, pasirengusių duoti pinigų, drabužių, maisto ir kitokią materialinę ir nematerialinę pagalbą. Cynthia ir Premas sako, kad tada buvo geri laikai, kai juos supo daug gerų žmonių, daugiausia vokiečių. Liyanaarachchys nebuvo leista dirbti Vokietijoje, jie tiesiog turėjo laukti sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo, daugiau nieko. Valstybė teikė jiems nedidelę materialinę pagalbą, tačiau visų pirma jais rūpintis turėjo brolio šeima.

Cynthia
ir Premas

Leidimas
Apsigyventi
ir dirbti

Beveik po dvejų drauge praleistų metų Liyanaarachchys pagaliau atsirado galimybė įsikurti atskirame bute. Tuo pačiu metu jie gavo leidimus dirbti ir galėjo ieškoti darbo. Bet pasirodė, kad gana sudėtinga tuo pasinaudoti: apie susirastą darbą Premas ar Cynthia turėjo tuoj pat informuoti įdarbinimo biurą ir gauti leidimą tik šiai laisvai vietai užimti. Tačiau, užuot davęs leidimą, biuras pasinaudodavo gauta informacija ir įdarbindavo vokiečius. Premas vis dėlto rado darbą maisto pramonės įmonėje ir nuo to laiko ten beveik be pertraukos dirba iki šiol. Cynthia valydavo biurų patalpas, o šiuo metu ji yra pagalbininkė bažnyčios bendruomenėje.

Cynthia ir Premas 1995 m. Brēmene pradėjo lankyti vokiečių kalbos kursus. Juos organizavo „Bildungswerk der Katholiken“ (Katalikų ugdymo institutas). Tai pasuko jų gyvenimą Vokietijoje daug palankesne kryptimi. Už dvejus metus trukusius kalbos kursus mokėjo bažnyčia, net ir tada, kai Premas juos tęsė „Volkshochschule“, bažnyčiai nepriklausančioje

organizacijoje. Vyriausybė prie šių išlaidų kompensavimo nė kiek neprisidėjo. Šiuos kursus lankė labai įvairūs žmonės, atvykę iš Šri Lankos, Afrikos šalių, Irano, Irako ir kitų Artimųjų Rytų regionų, kai kurie – iš Tolimųjų Rytų ir t. t. Kursus vedė keletas mokytojų. Jie labai rėmė savo mokinius, ne tik ugdydami jų kalbos įgūdžius, bet ir skatindami jų socialinį aktyvumą. Tarp Liyanaarachchys ir dviejų mokytojų, Roberto ir Kerstin, net užsimezgė draugystė (Roberto buvo vokiečių kalbą mokantis ispanas)

Kalbos kursai

„Tas laikotarpis mums iš tiesų padėjo atsistoti ant kojų. Jis buvo labai gražus. Mes susipažinome ir susidraugavome su daugybe žmonių, mes net pamiršome savo problemas, kurių turėjome Šri Lankoje“, – sakė Cynthia ir Premas. „Mūsų mokytojai buvo labai žmoniški, atviri, plėčių pažiūrų ir linkę bendrauti. Jie domėjosi mūsų problemomis ir labai mums padėjo. Pavyzdžiui, jie papildomai mokė mūsų dukteris vokiečių kalbos ir tai padėjo joms geriau mokytis mokykloje. Jie buvo pasiryžę padėti ir kitur.“

Nauji draugai

Neoficiali valstybės politika Cynthiai ir Premui iš pradžių padėjo pajusti „integracijos skonį“, bet jų mokytojai ir kiti žmonės, kurie buvo pasirengę padaryti šiek tiek daugiau, negu tik dirbti ir gyventi savo kasdienį gyvenimą, žmonės, kurie buvo pasiryžę visada būti greta jų ir rūpintis jais, o svarbiausia – rimtai traktuoti Cynthiai ir Premo problemas. „Mes susidraugavome su daugybe žmonių ir pradėjome jaustis kaip namie.“ Paklausti apie nesusipratimus, jie sakė, kad gyvenant Vokietijoje rimtų nesusipratimų nebuvo. Žinoma, šiokių tokių problemų kildavo darbe, tačiau jos nebuvo susijusios su tuo, kad Cynthia ir Premas „užsieniečiai“.

Neoficiali integracijos politika

„Tik buvusioje Rytų Vokietijoje mes bijojome, nes ten pasitaikydavo, kad pabėgėlius ir prieglobsčio prašytojus užpuldavo. Pavyzdžiui, apsipirkti mes visada eidavome didesrėmis grupelėmis. Buvo iš tiesų siaubinga. Čia, Brėmene, mes niekada su tuo nesusidūrėme, gyvename be baimės.“

Baimė Rytų Vokietijoje

Dabar Premas dirba viešojo maitinimo kompanijoje. Kartu su juo dirba vokiečiai, albanai, turkai, serbai ir kt. Jis sako, kad jam nekyla jokių problemų. Priešingai, jis labai gerai jaučiasi su savo kolegomis. Cynthia pritaria jam, kalbėdama apie darbą bažnyčios bendruomenėje. Jie jaučia, kad Brėmene yra jų namai, tačiau...

Žmogiški santykiai

Problemų kyla dėl jų statuso. Nors jie abu gerai prisitaikė, turi darbą ir kur gyventi, nors abi dukterys baigė vokiečių mokyklas (viena iš jų 2003 metų rugsėjį pradėjo studijuoti), ištekę už vokiečių, Cynthia ir Premas vis tiek neturi leidimo nuolat gyventi Vokietijoje. Prieš keletą metų jiems grėsė net deportavimas į Šri Lanką, nes nebuvo suteiktas prieglobstis. Tačiau giminės ir draugai susitelkė, pasipriešino deportavimui ir dabar atstovauja jiems, kad gautų leidimą nuolat gyventi šalyje. Jie surašė peticiją ir pateikė

Problemos dėl statuso

Deportacijos grėsmė

Pratęstas
leidimas
pasilikti

Ir po 10 metų
negauna
leidimo
nuolat
gyventi

ją svarstyti Federaliniam Bremeno valstijos parlamentui, pabėždami jų integracijos lygį ir patirtas traumas (jie abu vis dar gydosi). Kai buvo pateiktos medikų išvados, valdininkai pratęsė leidimus pasilikti. 2003 m. pabaigoje imigracijos tarnybai jie vėl turėjo pateikti pažymėjimus apie savo sveikatos būklę, kad jiems būtų leista ilgiau pasilikti. Taigi, išgyvenę čia beveik dešimtį metų, jie vis dar neturi leidimo nuolat gyventi. „Kai tokia padėtis, sunku kurti rimtesnius planus“, – sutartinai sako jie. „Mes čia sėkmingai integravomės. Abu dirbame, mokame mokesčius, kalbame vokiškai, tačiau, atrodo, to neužtenka.“ Paklausti apie Europos pilietybę, jie atsako, kad tai graži idėja, bet dar labai toli nuo realybės. Taigi dabar jie rengiasi kitam derybų su imigracijos biuru etapui, tikėdamiesi, kad draugų ir bendradarbių solidarumas padės jiems susikurti normalų, saugų gyvenimą Vokietijoje.

2 ISTORIJA: Meïssas

„Tūkstančiai atvertų durų“

Meïssas Code Diop – 35-eri. Jis vedęs vokiетę ir turi dvejų su puse metų dukterį. Jo tėvynė yra Senegalas.

Neišvystyta
infrastruktūra
tėvynėje

Jis gimė mažame Pekesse kaimelyje Thiės regione. Pekesse yra maža mokyklėlė vaikams, bet nėra aukštesniosios mokyklos ar universiteto. Skurdi Pekesse infrastruktūra: nėra viešojo transporto, nedaug gatvių, mašinų ir t. t. Susirgę žmonės turi keliauti į Dakarą, Senegalo sostinę, kuri yra maždaug už 100 km.

Išsibarsčiusi
šeima

Meïssas Code Diop šeima gyvena Dakare, ten Meïssas ir užaugo. Jis gimė Pekesse, nes jo tėvas tarnavo kariuomenėje, o motina nenorėjo viena likti Dakare. Todėl ji grįžo į Pekesse, kuriame buvo gimusi, ir metus, kol vyras tarnavo kariuomenėje, ten gyveno. Meïssas turi 6 brolius ir seseris. Keturi iš jų gyvena Dakare, o kiti du – Brėmene. Vienas brolis dirba Bremeno mersedesų gamykloje, kitas – studijuoja politiką Brėmeno universitete. Vyresnysis brolis pirmasis atvyko į Brėmeną. Vėliau – Meïssas ir jaunesnysis jų brolis.

Teisės studijos
universitete

Dakaro mokykloje Meïssas išlaikė baigiamąjį egzaminą ir pradėjo teisės studijas universitete. Ten jis mokėsi dvejus metus. Studijų nebaigė dėl įvairių priežasčių: buvo labai nedaug vietų studentams, dėstytojai buvo nepatenkinti darbo sąlygomis, todėl vos ne kas savaitę eidavo streikuoti, reikalaudami daugiau pinigų. Mažai būdavo progų normaliai lankyti paskaitas. Kai studentai pasiskųsdavo, kad neateina dėstytojai ir nevyksta paskaitos, atvykdavo policija ir mušdavo studentus. Vienas Meïso draugas dėl savo veiklos studentų judėjime buvo užmuštas. „Tai „normalu“, jeigu esi kitokios nuomonės apie tam tikrus dalykus arba

dalyvauji politinėje veikloje. Patyręs šiuos žiaurius įvykius, nusivylęs studijomis ir bloga Dakaro universiteto infrastruktūra, Meïssas nusprendė, kad ten jam netinkama vieta, ir suplanavo keliorę į užsienį. Jis norėjo pasiekti Jungtines Amerikos Valstijas, nes po 7 mokymosi metų gerai kalbėjo angliškai, be to, jis turėjo artimų draugų Gambijoje ir reguliariai angliškai su jais susirašinėjo. Jis mokėsi ir vokiečių kalbos, tačiau tik kartą per savaitę. Tai buvo jo antroji užsienio kalba. Jis parašė du prašymus studijuoti užsienyje – vieną į Teksaso (Texas) universitetą JAV, o kitą – į Bremeno Vokietijoje. Iš abiejų gavo teigiamus atsakymus, tačiau studijuoti Teksase pasirodė per brangu, daugiau nei 5000 dolerių per mėnesį, nes tai buvo privatus universitetas. „Taigi aš sau pasakiau: geriau pasirinksiu Bremeną.“

„Atšiauri“
politinė
sistema

Studijos
Vokietijoje

1994 m. Meïssas atvyko į Vokietiją prašyti prieglobsčio. Dabar jis turi leidimą nuolat gyventi. Metus Bremene jis lankė vokiečių kalbos kursus ir vasarą Goethės institute išlaikė pagrindinį egzaminą pažengusiesiems. Bremene studentai gali registruotis tik žiemos semestru, taigi jam reikėjo laukti. Norėdamas „užmušti laiką“, parašė prašymą priimti į studentams skirtas darbo vietas mersedesų gamykloje Bremene ir jį priėmė. Ten jis dirbo apie tris mėnesius.

Politinis
prieglobstis

Bremeno universitete Meïssas pradėjo studijuoti ekonomiką. Tačiau greitai susidūrė su dėstytojais, kurie nebuvo labai malonūs su „užsienio studentais“. Jis du kartus neišlaikė egzamino ir turėjo jį perlaikyti žodžiu. Dėstytojas, su kuriuo Meïssas turėjo ypatingų problemų, pareiškė, kad studentai iš Kinijos ir Azijos mokosi daug geriau nei afrikiečiai. Meïssas atmintinai mokėjo visą medžiagą ir galėjo atsakyti į kiekvieną atsakymą. Jis laisvai reiškė mintis ir buvo tikras, kad išlaikė egzaminą. „Tačiau profesorius mano atsakinėjimu nebuvo patenkintas – o gal jam nepatiko mano odos spalva, nes ji – juoda“. Meïssas nuėjo į studentų konsultavimo centrą ir ten papasakojo savo bėdas, tačiau tai problemos neišsprendė, „nes dėstytojai visada teisūs ir studentai nedaug ką gali pasakyti.“ Tada jis pagalvojo, ar verta dėl to egzamino kovoti? Yra daug kitų galimybių, Vokietijoje daug kitų miestų, kuriuose galima studijuoti... Kitas profesorius patarė Meïssui pereiti į „Hochschule Bremen“, labiau į praktiką orientuotą universitetą negu tas, kuriame jis studijavo. Jis vėl įstojo į ekonomikos fakultetą. Ten Meïssui pradėjo daug geriau sektis. „Dabar aš esu patenkintas“...

Ekonomikos
studijos

Išankstinės
nuostatos
universitete

Kitas
universitetas

Tačiau bendravimo su profesoriumi aname universitete patirtis Meïssui buvo lemtinga. Jis nenorėjo nemalonumų dėstytojui, bet siekė, kad kiti užsienio studentai būtų normaliai traktuojami. „Egzaminai skirti tam, kad būtų įvertintos studentų žinios, o ne tam, kad būtų lyginami jų rezultatai pagal tautybę“. Dar viena problema buvo ta, kad profesorius niekada neturėjo Meïssui laiko. Jis nenorėjo susitikti su juo savo kabinete ir aptarti

studentui rūpėjusių klausimų. Net kelis kartus jis stengėsi susitikti ir pasikalbėti su profesorium. „Iš pat pradžių jis nenorėjo, kad tęsčiau studijas. Niekada to nepamiršiu, nes sugaišau daug laiko ir buvau sukrėstas“. Bet dabar tai baigėsi ir Meissas nori žengti į priekį. „Jeigu užsidaro vienos durys, atsiveria tūkstančiai kitų. Tos durys užsidarė, eik tolyn, negaišk laiko!“ Dabar Meissas baigia studijuoti „Hochschule Bremen“. Vis dėlto jis turi vykti į užsienį atlikti praktikos. Rugšėjo mėnesį jis vyks į Senegalą ir keletą mėnesių dirbs su GTZ (Vokiečių techninio bendradarbiavimo sąjunga). Meissas ir jo fakulteto dėstytojas sukūrė projektą, skirtą ekologinei savimonei ugdyti ir atliekoms Senegale valyti. Jie abu kartu su partneriais, GTZ ir Senegalo radijo stotimi, ketina įvykdyti savo projektą.

Aš esu
laimingas

Kalba ir
kultūra

„Juodasis
vokietis“

Paklaustas, ar patenkintas savo padėtimi Vokietijoje, Meissas sako, kad taip. Jis jaučiasi gerai. „Je récolte les fruits. Panašu į darbą laukuose – pasėjai sėklas ir lauki, kad kas nors užaugtų. Mano tikslas buvo gauti ekonomisto diplomą, dabar aš jį turėsiu. Taip, aš esu laimingas“. Meissas turi daug ryšių Vokietijoje, pažįsta daug malonių žmonių. Jis turi darbą universiteto bibliotekoje, išduoda knygas ir jam ten patinka dirbti. Jo bendradarbiai draugiški, jis daug ko išmoko. Meissas jaučiasi integravęs Vokietijoje. Jis sako, kad pirmaisiais metais, kai mokėsi vokiečių kalbos, jis taip pat stengėsi suprasti vokiečius, sužinoti, kas jiems patinka ir kas ne, kuo jie užsiima ir kuo ne, smulkiau išanalizuoti, kas lūžtų įmanoma Senegale ir neįmanoma Vokietijoje ir pan. „Tada aš stengiausi panėgdžioti gerąsias vokiečių savybes ir nekreipti dėmesio į blogąsias. Gerai integravausi. Taigi aš esu pusiau vokietis. Juodasis vokietis“, - juokiasi Meissas. „Mano supratimu, gerai integruotis reiškia gyventi taip, kaip vokiečiai, palikus nuošaly tai, kas bloga. Jeigu aš čia blogai jausčiausi, seniai būčiau išvykęs“. Jis sako, kad yra gerai susipažinęs su vokiečių gyvenimo būdu ir džiaugiasi juo. „Dabar aš neturiu jokių problemų“.

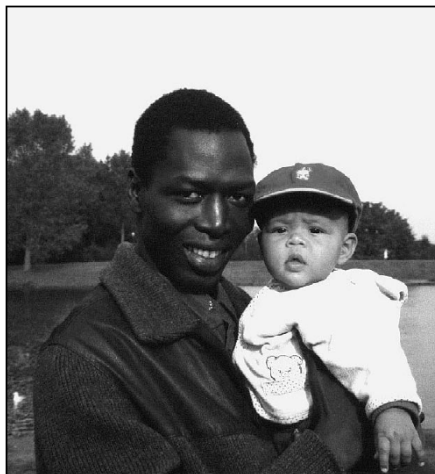
Tarp dviejų
kultūrų

Tačiau Meissas sako, kad iš tiesų yra labai sunku vienu metu priklausyti dviem kultūroms. Jam tai panašu į sprendimą – arba priimti vokiečių gyvenimo būdą ir integruotis, arba grįžti namo. Jis nuošaly palieka dalykus, kurių nemėgsta ir Vokietijoje, ir Senegale. Mažą dalelę išleidi, mažą dalelę palieki. „Tai yra sunku, visada turi išlikti vidury, nes Senegalo gyvenimo būdas nėra tik blogas. Turi priimti geriausius abiejų kultūrų aspektus.“ Meissas vis dar daug bendrauja su draugais iš Senegalo. Jie pabirę po visą pasaulį, tačiau bendrauja elektroniniu paštu ir telefonu. Tai jam yra labai svarbu.

Integracijos
kursai

Meissas lankė kažką panašaus į integracijos kursus „Hochschule“ Bremene. „Tai buvo puiku. Kursas buvo skirtas tarpkultūrinei kompetencijai ugdyti. Jame dalyvavo apie 15 žmonių iš Vokietijos, Turkijos, Rusijos, Senegalo ir kitų šalių. Kiekvienas dalinosi savo patirtimi:

problemomis, kokios kildavo susidūrus su kitomis kultūromis, ir kaip jos būdavo sprendžiamos. Jie rengdavo įvairių kultūrų teatro pasirodymus. Meïssai labai patiko šis kursas, jame jis ėgijo daug įdomios patirties.

Meïssas ir jo mažoji dukra

Kai pradėjo gyventi Vokietijoje, Meïssas norėjosi, kad būtų daugiau konsultacijų ir kad jos būtų konkretnės. Patarimų apie praktiškus dalykus, tiesių ir lengvai prieinamų. Panašų kursą kaip „Tarpkultūrinė kompetencija“ jis būtų norėjęs lankyti anksčiau, kai tik atvyko. „Man būtų patikę lankyti konsultacijas apie vokiečių kultūrą, apie integraciją, apie galimybes dirbti: kaip susirasti darbą, kaip užsidirbti studijoms, nes lėšų klausimas yra labai keblus“. Užsienio studentai paprastai negauna stipendijos (Bafög). „Todėl būdamas užsienio studentu, sugaišti studijoms daugiau laiko, nes negauni stipendijos ir turi užsidirbti pragyvenimui. Mano supratimu, tokiu būdu savotiškai neįsileidžiami užsienio studentai. Aš manau, kad jeigu vokiečiai nori, kad užsienio studentai integruotųsi, tai visiems turi suteikti tokias pat teises.“

Konsultacijų poreikis

Nėra stipendijų užsienio studentams

Meïssas norėtų, kad studentai daugiau bendrautų su dėstytojais. Bet jis sako, kad dažnai būna sunku su jais pasikalbėti, gauti rūpimus atsakymus ir t. t. „Kartais tai visai neįmanoma. Kaip užsienietis kartais tu neturi jokių šansų. Arba kiti pasistengia, kad jų neturėtum. Tai nesąžininga.“

Dialogas su dėstytojais

Meïso ateities planai susiję su jo ir jo fakulteto dėstytojo sukurtu projekto realizavimu. Tai reiškia, kad jam reiks grįžti į Senegalą. „Jeigu įsitikinsiu, kad mano žmona sutiks važiuoti kartu. Jei ne, grįšiu atgal į Vokietiją ir stengsiuos čia susirasti darbo. Visada yra galimybių. Esu atviras. Galiu gerai gyventi Senegale ir galiu čia gerai gyventi. Aš nesakau, kad viską priimu, tačiau bent jau stengiuosi būti tolerantiškas. Stengiuosi suprasti, kodėl žmonės vienaip ar kitaip elgiasi. Jeigu aš ko nors pats nesuprantu, klausiu kitų. Pasaulyje yra daug žmonių, norinčių padėti. Ir kitokių, žinoma... Kažko tikiesi, užsitrenkia durys... Tada aš darau ką nors kita. Kai užsidaro vienos durys, atsidaro tūkstančiai kitų. Štai kodėl aš visada esu optimistas: atsitinka tai, kas gali atsitikti.“

Ateities planai

GRAIKIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Graikijoje gyvena apie 52% albanų, daugiau kaip 22% žmonių, kilusių iš Balkanų ir Rytų Europos, apytikriai 14% azijiečių ir šiek tiek daugiau negu 12% arabų ir afrikiečių.

65% užsieniečių yra vyrai ir 35% – moterys (šie skaičiai apibūdina visą grupę bendrai, tačiau proporcijos skiriasi, atsižvelgiant į imigrantų rasę ir kilmės šalį). Tokia proporcija tinka albanams, bet yra priešinga Balkanų kilmės žmonėms ir rytų europiečiams, kur dominuoja moterys (jų yra apytikriai 60%). Tarp azijiečių, arabų ir afrikiečių vyrai sudaro didžiausią dalį (85- 86%).

Beveik pusė imigrantų (44,2%) – 25-34 metų amžiaus. Nemažai (27,6%) turinčių 35-44 metus. Tačiau ir čia yra didelių skirtumų atsižvelgiant į kilmės šalį. Didžiąją dalį į Graikiją atvykstančių albanų sudaro jaunesni žmonės (18-24 metų), tačiau iš Rytų Europos ir Balkanų atvyksta daug vidutinio amžiaus asmenų (vyresnių nei 45 metų).

Maždaug 65% imigrantų Graikijoje gyvena su savo šeimomis, o 44% – dar ir kartu su savo vaikais. Albanai ir azijiečiai atstovauja krašutinėms pozicijoms, nes 81,5% imigrantų iš Albanijos yra šeimos galvos, o 70,3% azijiečių – viengungiai.

Vidutiniškai pusė imigrantų mūsų šalyje gyvena mažiausiai 6-10 metų (šioje kategorijoje vyrauja albanai). Vienas iš trijų – mažiau nei 3 metus ir vienas iš šešių – daugiau nei 10 metų (arabų ir afrikiečių daugiausia šioje kategorijoje).

IMIGRACIJOS POLITIKA

Iki paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio Graikija nematė priežasčių keisti nuo 1929 m. galiojusį Užsieniečių įstatymą, apibūdinantį užsieniečių priėmimo sąlygas Graikijos žemėje. 1991 m., prasidėjus politinių ir ekonominių migrantų antplūdžiui, pradėjo galioti naujas Užsieniečių įstatymas ir tuoj buvo pareikšta, kad jame vyrauja policinės filosofijos ir ksenofobijos nuostatos. Graikijos valstybė nebuvo pasirengusi priimti tokio neįtikėtinai didelio migrantų antplūdžio. Be to, Graikija niekada anksčiau nebuvo susidūrusi su tokiu reiškiniu. 1991-1998 metų laikotarpiu nebuvo konkrečios migracijos politikos, nes šalis buvo laikoma viena iš gyventojus „eksportuojančių“ šalių. Šalyje beveik nebuvo specializuotų institucijų imigrantams, tokių kaip teisinės, socialinės, ekonominės orientacijos konsultavimo centrai.

Politikai, kuria tuo metu buvo vadovaujamasi, dideles įtakos turėjo

Vakarų Europos modeliai, pabrėžiantys griežtą kontrolę ir reguliavimą. Tačiau europietiškos strategijos gali būti taikomos tik tuo atveju, jeigu Europos Sąjunga (kurios narė yra ir Graikija) ekonomiškai pasirengusi priimti imigrantus kaip darbo jėgą, būtiną Graikijos ekonomikai. Nors graikų teisininkai ėmėsi kai kurių svarbių pakeitimų, ateitis ir dabar yra neaiški (nusikalstamumas, nedarbas, nepakankamas užimtumas). Kaip teigia graikų įgaliotinis, ateityje politika turėtų būti sutelkta „ne tik į paprastą jų buvimo šalyje ir dalyvavimo darbo rinkoje toleravimą, bet ir į socialinę integraciją, bent jau tų imigrantų, kurie to nori ir turi graikų visuomenėje teisėtus ir pastovius ryšius.“ [Siadima 2001].

Imigrantų statusas priklauso nuo kelių veiksnių. Politiniams imigrantams leidžiama laikinai apsigyventi Graikijoje. Dalis imigrantų atvyksta į Graikiją, turėdami laikinas darbo arba turistines vizas. Tačiau dauguma imigrantų – nelegalai. 1999 m. vyriausybės pateiktais duomenimis, nelegalių migrantų skaičius buvo apie 500000-600000, o tai – 12% visos darbo jėgos.

1 INTERVIU : Giorgos

Giorgos 1997 m. atvyko iš Albanijos sostinės Tiranos. Pastaruoju metu jis gyvena Salonikuose.

EPU: Jūs sakėte, kad Jūsų vardas Giorgos ir kad Jūs priklausote krikščionių - ortodoksų bažnyčiai. Ar tai Jūsų tikrasis vardas, ar Jūs pakrikštytas Graikijoje? Gal todėl dabar Jūsų naujas vardas ir naujas tikėjimas?

Giorgos: *Albaniškas mano vardas yra Vangelis. Atvykęs į Graikiją norėjau, kad mane priimtų graikų visuomenė. Todėl nusprendžiau priimti krikščionių – ortodoksų tikėjimą ir pasikeisti vardą. Tačiau aš niekada neužmiršiu savo albaniškojo vardo.*

Graikijoje –
naujas vardas

EPU: Kodėl Jūs palikote savo šalį ir imigravote į Graikiją?

Giorgos: *Tai buvo sprendimas, kurį buvo sunku priimti ne tik man, bet ir tūkstančiams mano tėvynainių, tačiau mes neturėjome kitos išeities. Albanijoje buvo didžiulis skurdas, nedarbas, mes ten neturėjome vilties bent kiek geriau gyventi.*

Ekonominis
migrantas

EPU: Kaip graikai su jumis elgėsi, kai Jūs čia atvykote?

Giorgos: *Iš pradžių žmonės buvo draugiški ir įvairiais būdais mums padėdavo (duodavo drabužių, maisto, pinigų). Vėliau tapo santūriais, užsidarė, vengdavo mūsų ir net būdavo agresyvūs.*

Nuo
pagalbos iki
nepasitikėjimo

EPU: Ar Jūs suprantate jų elgesį?

Blogas
įspūdis

Giorgos: *Aš manau, kad graikų elgesys pasikeitė dėl to, kad tarp atvykusių čia dirbti ir ramiai, padoriai gyventi buvo nusikaltėlių, kurie visiems albanams pelnė blogą vardą. Bet tai neteisinga, nes ne visi albanai yra nusikaltėliai.*

EPU: Kodėl graikų darbdaviai Jus mieliau samdo nekvalifikuotiems darbams atlikti?

Darbo jėga
be socialinių
garantijų

Giorgos: *Todėl, kad mes imamės bet kokio darbo net už labai mažus atlyginimus ir be jokio socialinio draudimo. Mes negalime derėtis dėl įdarbinimo sąlygų, stengiamės kažkaip išgyventi. Graikų darbininkai nori pagerinti savo gyvenimą, todėl reikalauja daugiau už mus. Tačiau darbdaviams tai nėra gerai. Taip graikai tampa priešiški.*

EPU: Ar jūs turite leidimą čia apsistoti, vadinamąjį „žaliąją kortą“?

Pagaliau
darbas ir
teisėta alga

Giorgos: *Gavau žaliąją kortą prieš tris mėnesius. Tik atvykęs aš jos neturėjau. Gavęs žaliąją kortą iš karto apie tai informavau savo darbdavį. Paprašiau, kad jis man pakeltų atlyginimą ir apdraustų. Neilgai trukus mane dėl juokingos priežasties atleido. Vėliau mano bendradarbis papasakojo, kad į mano vietą priėmė kitą imigrantą, neturintį žaliosios kortos. Buvusiam mano darbdaviui naujasis darbuotojas kainuoja mažiau. Dabar aš dirbu transporto kompanijoje ir papildomai valytoju. Darbdavys mane apdraudė, moka teisėtą algą.*

2 INTERVIU : Sergejus

EPU: Sergejau, kada Jūs palikote savo šalį?

Sergejus: *Iš Azerbaidžano nelegaliai išvykau 1994 m. kartu su pirmaisiais imigrantais ir tik prieš dvejus metus baigėsi visi su tuo susiję rūpesčiai, nes aš oficialiai atsivežiau savo šeimą į Graikiją.*

EPU: Ką Jūs veikėte Azerbaidžane?

Studijos
tėvynėje

Sergejus: *Aš studijavau literatūrą ir buvau pradėję dirbti istorijos mokytoju, Amajako miesto, kuriame tada gyvenau, vidurinėje mokykloje.*

EPU: Kokia dabar yra Jūsų profesija, Sergejau?

Dabar -
paprastas
darbininkas

Sergejus: *Aš turiu leidimą čia gyventi ir dirbu trąšų gamykloje. Akivaizdu, kad šis darbas nėra susijęs su mano studijomis ar turima patirtimi, tačiau aš turėjau kažko imtis, kad galėčiau išgyventi pats ir paremti savo šeimą.*

EPU: Ar Jūs galėtumėte išvardyti priežastis, dėl kurių palikote savo šalį?

Rūpesčiai
Azerbaidžane

Sergejus: *Buvo daug priežasčių: nedarbas, demokratijos trūkumas, žemas gyvenimo lygis, nepalankios gyvenimo sąlygos, įskaitant ir išsilavinimą. Apskritai mes neturėjome ko tikėtis, mūsų laukė niūri ateitis.*

EPU: Ar Jums labiau patinka gyventi Graikijoje? Ir kodėl, jeigu taip?

Sergejus: *Ką tik atvykusiam imigrantui gyventi Graikijoje ne pyragai. Tačiau, nepaisant visų problemų, man labiau patinka gyventi Graikijoje, nes čia, sąžiningai ir sunkiai dirbant, tikrai atsiranda galimybių geriau gyventi. Gyvendamas mūsų šalyje, greitai pradėti pastebėti trūkumus visose srityse: sveikatos apsaugoje, švietime, demokratijoje ir apskritai Graikijos gyvenimo standartai yra daug aukštesni už Azerbaidžaną.*

Galimybė
gyventi
geriau

EPU: Ar Jūs susidūrėte su rasizmu graikų visuomenėje?

Sergejus: *Deja, taip. Susidūriau su rasizmu praityje ir vis dar susiduriu. Tai man neduoda ramybės, nerimauju ne tik dėl savęs, bet ir dėl vaikų, kurie, mano nuomone, kartais neteisingai, be reikalo kai kurių graikų ižeidinėjami.*

Socialinis
rasizmas

EPU: Ko Jūs, Sergejau, labiausiai ilgitės, prisimindamas gyvenimą Azerbaidžane?

Sergejus: *Čia, Graikijoje, man nepatinka besaikis ekonominis imigrantų išnaudojimas. Aš taip pat priešinuosi diskriminacijai ir nepasitikėjimui, kurį gal kiek ir galima pateisinti tuo, kad tarp imigrantų irgi yra piktavalių, blogų žmonių. Tačiau neteisinga visus imigrantus suplakti į vieną.*

Ekonominis
išnaudojimas

EPU: Ar Jūs pasiilgstate savo šalies, Sergejau? Ar Jūs bent svajojate kada nors ten sugrįžti?

Sergejus: *Visi imigrantai kartais jaučia tuštumą. Tačiau nuo tada, kai aš ir mano šeima buvome priimti Graikijoje, tapome graikų visuomenės dalimi, neketinu grįžti į Azerbaidžaną.*

Pradedu
pritapti
Graikijoje

EPU: Norėčiau užduoti paskutinį klausimą: ar galite pasakyti, kiek Jums dabar metų?

Sergejus: *Žinoma. Man 45 metai. Aš turiu du vaikus, dukrą Larsą ir sūnų Ahmetą Kourtą. Mano dukteriai dabar yra 13 metų, o sūnui – 18.*

3 ISTORIJA: Jurijus

Gruzijoje jo buvo kitas vardas ir pavardė. Gruzijoje viskas buvo kitaip: klimatas, laikas, vietovės, šaligatvių plokštės, draugai, namai...

Jurijus (taip jį vadino Gruzijoje) gimė 1975 metų kovo 26 dieną Gruzijoje, kuri tuo metu buvo Tarybų Sąjungos sudėtyje. Dabar jam 26-eri, Jis dirba dailide. 1984 m. jo tėvai nusprendė palikti Gruziją, nes buvo valdžios engiami. Jie atvyko į Graikiją. Jurijaus tėvai buvo graikai, todėl jis per dvejus metus gavo Graikijos pilietybę. Dabar jo vardas yra Giorgos, jis

Šeima –
Graikijos
visuomenės
dalis

gyvena Salonikų provincijos Kordelio mieste, o dirba už Salonikų, kelyje į Dramą.

Nostalgija

Į klausimą, ko ilgisi, prisimindamas šalį, kurioje anksčiau gyveno, jis atsako: „Savo pirmosios meilės, romantiškų vietų, kuriose mes kartu vaikščiodavome, ir savo draugų“. Jis visai nemini savo giminių, nes šeima su jais turėjo problemų. „Gruzija“,– sako jis – „buvo labai graži šalis. Aš ilgiuosi siaurų alėjų, aikštelių prie siauručių prieangių...“

Ateities
planai

Kaip yra dabar? Dabar jis turi namą, darbą ir ieško merginos, kurią norėtų vesti. Jis gerai atrodo, tačiau kalba su vos girdimu specifiniu akcentu. Kai tik susitinka su mergina, būna tas pats: kai tik ji sužino, kad jis iš Rusijos (Gruzijos), palieka jį. Jis priduria: „Problemų kyla ne dėl graikų valstybės kaltės, bet dėl jų merginų.“

Kavos jis dažniausiai eina gerti su draugais iš Rusijos. Jis nedaug turi draugų graikų, nes žmonės čia yra nepatiklūs.

Vis dar
nesijaučia
kaip namie

Daugiau kalbėti Jurijus atsisakė. Vienintelis dalykas, kurį jis dar pasakė: „Jei aš tik galėčiau sugrįžti į savo šalį...“

LIETUVA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Lietuva yra maža šalis. Čia gyvena šiek tiek daugiau negu 3,5 milijono žmonių. 2001 m. gyventojų surašymo duomenimis, 99% Lietuvoje gyvenančių žmonių yra jos piliečiai. Čia gyvena 115-os etninių grupių atstovai: 83,5% lietuvių, 6,7% lenkų, 6,3% rusų ir 3,5% kitų tautybių žmonių.

Tautinės mažumos turi teisę puoselėti savo kultūrą. Rusų, lenkų, žydų, totorių, vokiečių, baltarusių ir graikų bendruomenės leidžia savo periodinius laikraščius. Tautinės mažumos rengia savo programas radijuje ir televizijoje. Lietuvos valdžia skatina tautines mažumas dalyvauti politiniame šalies gyvenime. Čia veikia tautinių mažumų įkurtos visuomeninės organizacijos ir politinės partijos. Šiuo metu yra apie 225 įvairių tautinių mažumų organizacijų: rusų, lenkų (didžiausia tautinių mažumų grupė), latvių, žydų, gruzinų, rumunų, vokiečių, totorių ir kt.

Imigracija į Lietuvą, kaip ir į bet kurią kitą Europos šalį, turi savo istorines šaknis ir jai daro įtaką pasaulyje vykstantys procesai.

Nuo 1992 m. Lietuvoje įsigaliojęs Imigracijos įstatymas apibrėžia atvykimo į šalį ir buvimo joje taisykles. Jame nurodomos trys pagrindinės priežastys, dėl kurių duodamas leidimas apsigyventi šalyje:

- prisijungimas prie šeimos;
- migracija verslo tikslais;
- etninių lietuvių repatriacija į tėvynę.

Atvykstantys į Lietuvą asmenys pilietybę gali gauti natūralizacijos būdu: jie turi išgyventi Lietuvoje 10 metų, išlaikyti valstybinės lietuvių kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą, turėti legalų pajamų šaltinį ir atsisakyti anksčiau turėtos pilietybės.

Lietuvos Respublika suteikia prieglobstį pabėgėliams. Prieglobstį gavusiems asmenims išduodamas leidimas laikinai arba nuolat gyventi Lietuvoje, teikiamos socialinių darbuotojų konsultacijos. Prieglobsčio prašytojams gali būti suteiktas pabėgėlio statusas arba išduodami leidimai laikinai apsigyventi Lietuvoje dėl humanitarinių priežasčių (dėl ginkluoto konflikto, stichinių nelaimių imigranto šalyje arba dėl kitų priežasčių). Šis leidimas išduodamas vieneriems metams, tačiau nepakitus padėčiai imigranto šalyje, laikinasis leidimas gali būti pratęstas. Užsienietis, kuriam suteikiamas pabėgėlio statusas arba išduodamas leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje dėl humanitarinių priežasčių, Lietuvos įstatymų nustatyta tvarka įtraukiamas į socialinės integracijos programą.

Jei siekiantis prieglobsčio asmuo nelegaliai atvyko į Lietuvą, jis nedelsdamas turi kreiptis dėl legalaus pabėgėlio statuso suteikimo.

Pateikus prašymą tenka dalyvauti interviu su valdžios atstovais, po kurio sprendžiama, ar bus suteiktas pabėgėlio statusas. Teisėjų, medikų ir vertėjų paslaugos imigrantams yra nemokamos.

Jeigu užsieniečiui leidžiama likti Lietuvoje, tačiau šis arba ši neturi pragyvenimo šaltinio, kad galėtų savarankiškai gyventi, tai jis/ji apgyvendinamas Užsieniečių registracijos centre Pabradėje.

Lietuvos Migracijos departamento duomenimis, nuo 1997 iki 2002 m. buvo paduota 1818 prašymų suteikti prieglobstį. 70% iš jų buvo iš Rusijos, 22% iš Afganistano, 2% iš Indijos, 2% iš Šri Lankos ir 4% kitų valstybių (Baltarusijos, Pakistano, Irano, Moldavijos, Tadžikistano, Ukrainos) piliečių.

2001 m. demografiniai prieglobščio prašytojų duomenys: 45% vyrų, 22% moterų, 24% su šeimomis atvykusių vaikų ir 9% savarankiškai atvykusių nepilnamečių.

IMIGRACIJOS POLITIKA

Socialinių įstaigų priežiūros ir audito departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdo dvi pagrindines programas, skirtas labiausiai pažeidžiamoms imigrantų grupėms:

- Politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002- 2007 m. programą,
- Prieglobstį gavusių užsieniečių socialinės integracijos programą.

Pastarojoje programoje pabrėžiama individuali socialinės integracijos pagalba. Joje dalyvaujantis užsienietis pasirašo bendradarbiavimosutartį, kurioje konkretizuojama savivaldybių ar nevyriausybinų organizacijų teikiama parama ir apibrėžiamos užsieniečio teisės ir pareigos. Pirmaisiais socialinės integracijos mėnesiais būtina mokytis lietuvių kalbos, nes ją mokėti reikia, norint susirasti darbą ar dalyvauti profesinio rengimo kursuose.

Politiniai kaliniai, tremtiniai ir jų šeimos taip pat gali lankyti nemokamus lietuvių kalbos kursus, kuriuos suaugusiesiems organizuoja valstybiniai lietuvių kalbos centrai. Socialinė pagalba teikiama, padedant integruotis į visuomenę, supažindinant su valstybinėmis ir viešosiomis įstaigomis.

Sėkminga integracija labiausiai priklauso nuo individualios atvykėlių veiklos ir asmeninių įgūdžių.

1 ISTORIJA: Leonidas ir Larisa

Šeima jau apie metus gyvena Vilniuje, nuosavame bute. Jie abu – pensininkai. Duktė Jelena su vyru vis dar gyvena bendrabutyje, skirtame buvusiems tremtiniais ir jų šeimų nariams. Ji turi darbą, tačiau dabar ieško geresnio. Vyras taip pat dirba.

Beveik prieš trejus metus šeima atvyko į Lietuvą, svajodama, kad bus priimta Leonido Tėvynėje. Kai Leonidui buvo vienuolika metų, jis su motina ir seserimi buvo ištremtas į Sibirą. Niekas nežino, kas nutiko jų tėvui, tačiau Leonidas su motina ir seserimi pirmiausia atsidūrė Tomske, po to Igarkoje, viename šiaurinių Rusijos uostų. Buvo 1951. Ten jie dirbo iki 1959 m. ir paskui buvo reabilituoti.

Repatriacija

Leonidas gyveno Rusijoje beveik penkiasdešimt metų. Tik po reabilitacijos jis buvo pašauktas tarnauti į Sovietų kariuomenės jūrų laivyną ir tarnavo Tolimuosiuose Rytuose trejus su puse metų. Ši patirtis ilgam jį susiejo su kariniu jūrų laivynu. Jis dirbo ir studijavo mechaniką. Dėl darbo jam teko pabuvoti Baikale, Blagoveščenske, Tomske, Novosibirske ir net už Poliarinio rato.

Reabilitacija
po tremties

Būdamas 28 metų jis vedė Larisą ir susilaukė dviejų dukterų. Larisa užaugo prie Baikalo ežero krantų. Ji baigė aukštąjį mokslą ir visą gyvenimą dirbo darbo apsaugos darbuotoja. Dukterys taip pat studijavo universitetuose.

Išsilavinusi
šeima

Leonidas
ir Larisa

Larisa savo vaikystę apibūdina kaip labai džiaugsmingą laikotarpį. Jos mama buvo mokytoja, o tėvas – karininkas Sovietų kariuomenėje. Šeima nieko nestokojo, jų namuose lankėsi daug žmonių. Visi jautėsi didelės, draugiškos šeimos nariai.

Draugiškas
rusų
požiūris

Paklausiau Leonido, kaip rusai žiūrėjo į jį, kaip atvykėlį, ir jis atsakė, kad suaugusieji jį labai gerai priėmė. Jie suprato, kad Leonido šeima buvo pakliuvusi į bėdą. Vaikystėje kaimynų vaikai iš jo pasišaipydavo, bet tai buvo taip seniai...

Kadangi Leonidas ir Larisa dirbo, jie galėjo atostogų išvykti į užsienį. Aplankė Bulgariją, Turkiją. Kelis kartus buvo Lietuvoje ir nusprendė

pasilikti joje visam laikui. Larisa visada lydėdavo vyrą, o dukterys stengėsi būti arčiau tėvų, tačiau kas žino, ar dalis jos širdies neliko Rusijoje, kur gyvena jos giminės...

Ypač tada, kai čia, Lietuvoje, ji susidurdavo su nemaloniais išgyvenimais: vyro liga, konfliktais su kaimynystėje įsikūrusiais narkomanais.

Leonidas susirgo ir jam reikėjo galvos smegenų operacijos. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija parėmė šeimą, patarė, kur rasti tinkamą gydymą.

Leonidas juokauja, kad šis įvykis galėjo išpūsti visas jo turimas lietuvių kalbos žinias, tačiau iš tiesų jis niekada nebuvo visai pamiršęs kalbos. Jo šeimos nariai dėl lietuvių kalbos turi daugiau sunkumų, tačiau jie visi yra baigę lietuvių kalbos kursus.

Rūpesčiai dėl
kaimynystės

Ministerijos
pagalba

Kalbos
problemos
ir kursai

2 ISTORIJA: Binas, Chuen ir Chua

Jie atvyko į Lietuvą iš Vietnamo. Pirmiausia papasakosime apie Birą. 1988 m. jis pradėjo dirbti Klaipėdos uoste laivų statytoju. Į Lietuvą jis atvyko legaliai pagal buvusios Tarybų Sąjungos ir Vietnamo Respublikos pasirašytą pasikeitimo darbininkais sutartį. Jo žmona Chuen dirbo Smolenske (Rusijoje) pagal tokią pat sutartį. Jis galėjo net nuvykti jos aplankyti ir vėl grįžti į Lietuvą. Jų sūnus Chua gimė Smolenske. 1992 m., sutrikus įprastiems ekonominiams ryšiams, daugelį gamyklų ištiko krizė. Jie kurį laiką dirbo negaudami atlyginimų.

Binas nusprendė pradėti pardavinėti drabužius turguje. Jam gerai sekėsi ir jis pasikvietė žmoną su sūnumi. Dabar jie turi nuosavą verslą ir gali nepriklausomai gyventi. Kalba? Jie kalba vietnamietiška ir rusiškai. Sūnus lanko rusišką mokyklą ir lietuvių kalbos mokosi kartu su kitais vaikais. Šeima bendrauja su giminėmis Vietname, jau yra aplankiusi juos.

Ši šeima turi draugų ir Lietuvoje. Tai daugiausia kartu su jais atvykę dirbti ir čia pasilikę vietnamiečiai. Šeima parodo Naujųjų metų šventės nuotraukas. Vietname Naujieji metai švenčiami kitu laiku nei Lietuvoje, ir šeima ją šventė pagal savo šalies papročius kartu su draugais.

Mokykla yra ta vieta, kur Chua susitinka su savo draugais Ngo Ti ir Rose iš kitos vietnamiečių šeimos. Mokykloje jie gali plačiau įsijungti į vietinės bendruomenės veiklą.

Į Lietuvą –
iš Vietnamo

Parduotuvė
turguje

Draugystė

Mokykla

3 ISTORIJA: Tumisa

Tumsa prieš trejus metus į Lietuvą atvyko iš Čėėėėėė. Jai tada buvo keturiasdešimt metų. Kartu su ja atvyko devynerių ir vienuolikos metų jos vaikai. Po kiek laiko Tumsa suėinojo, kad jos vyrą nuėovė. Sudegė jų ir jos motinos namai. Ji net nuotraukų neturi.

Jos vyro tragedija

Tumisa stengiasi paaiėkinti, kad vykti į sveėias šalis mokytis ar pažintiniais tikslais yra visai kas kita, negu bėgti nuo karo. Tumisos šeima nebuvo labai išitraukusi į politiką. Ji būtų galėjusi gyventi, prisitaikyti prie įvairių sąlygų, tačiau dėl karo tai tapo neįmanoma...Kai tau keturiasdešimt – labai sunku viską palikti. Ji dirbo ekonomiste. Sovietų laikais buvo įgijusi universitetinį išsilavinimą. Buvo sunku palikti gimines, draugus... vyrą.

Pabėgėlio jausmas

Aukėėėėėė ekonominis išsilavinimas

Naujesiems atvykėliams svarbiausia ir kartu sunkiausia pritapti. Ji pasakoja, kad net matydama švieėianėią saulę, besišypsanėius veidus ir graėius miesto vaizdus jautėsi kitokia, svetima. Labai sunku užmirėti karo sukeltus išgyvenimus, pakeisti vidinę būseną. Ji sako, kad „kiekvieną naktį yra ten – namuose – ir kiekvieną dieną čia“.

Mintimis – namuose

Tumisa su šeima ir draugais

Lietuva yra graėi šalis, tačiau ir ji turi daug rimtų problemų. Štai kodėl imigrantai stengiasi vykti toliau, į Skandinavijos šalis. Lietuvos socialinės problemos (pavyzdėiui, išdarbinimo sunkumai) apsunkina bendravimą. Kai pabėgėlis išėirsta apie išdarbinimo sunkumus, jam atrodo, kad tai dar vienas jų diskriminavimo ir atėkyrimo būdas, todėl jis jauėiasi svetimas.

Lietuvos socialinės problemos

Paprasti kaimynystėje gyvenantys žmonės yra labai jautrūs, dažnai teiraujasi, kokios pagalbos reikia. „Kuratorius kartais tampa tavo pirma problema. Dabar aė manau, kad dirbant tokią darbą nepakanka tiesiog aiėkinti taisykles šiems pasimetusiems žmonėms. Reikia konkreėios pagalbos ir empatijos. Dabar aė žinau, kad reikia beveik metų, kad pradėtum suprasti vietinių žmonių gyvenimo būdą.“

Kultūros supratimas – ilgas procesas

Tumisa sako, kad čėėėėėė yra labai emocionalūs ir dėl to laikomi triukėmingais, reikliais, netgi agresyviais. Spauda irgi prisideda prie tokio įvaizdžio formavimo. Kartą gatvėje susimuėė jauni vyrai: čėėėėėė ir lietuviai. Šis įvykis buvo pateiktas kaip nacionalinis, o ne asmeninis konfliktas. Dėl to, kad visuomenėje formuojasi negatyvi nuostata, kitiems

Čėėėėėė įvaizdis

Skirtingi
papročiai

čečėnams yra sunkiau gyventi. Taip, čečėnai labai skiriasi nuo vietos žmonių, nes jie veikiami gilių savo krašto tradicijų. Pavyzdžiui, privalai padėti kitam čečėnui. Net mažai pažįstamam žmogui neprivalai iš anksto pranešti, kad ketini jį aplankyti.. Tiesiog ateini. Negali prieštarauti vyresniam žmogui. Jei atvyksta svečias, privalai atsistoti ir stovėti tol, kol svečias neatsisėda. Tumisos kaimynai ramadano metu stengėsi pavalgydinti jos dukterį. Yra ir daugiau skirtumų.

Destrukcijos
laikotarpis

Skiriasi ir kasdienio gyvenimo patirtis. Čėėnijoje vaikai skaityti ir skaičiuoti buvo mokomi mokytojų namuose. Tėvams sunku buvo žiūrėti, kad eina laikas, o jų vaikai auga ne taip, kaip turėtų... Dudajevo laikų anarchija... Žmonės negaudavo atlyginimo ir neturėjo už nieką mokėti... ilgas destruktijos laikotarpis...

Valstybės
parama
baigėsi

Vieneri metai čia greitai prabėgo. Per tą laiką tik pradedi suprasti, kaip bendrauti su lietuviais, ką daryti, kaip tvarkyti savo gyvenimą. Tačiau baigiasi valstybės parama ir vėl jautiesi pasimetęs. Kaimynai padeda susirasti laikiną darbą. Tumisa stengėsi pradėti savarankišką verslą mažame savo kuratoriaus ūkyje kaime. Jis nereikalavo jokio mokesčio, šeima gavo nedidelę paramą, tačiau taip jie galėjo išgyventi tik apie metus.

Moterų
integracijos
koordinatore

Dabar Tumisa koordinuoja nedidelę moterų imigrančių savitarpio paramos grupę. Ji mano, kad ši veikla užpildo integracijos programos spragą, nes leidžia patiems imigrantams suprasti, ko jie nori ir ko jiems reikia, perprasti naujas gyvenimo sąlygas, organizuoti reikalingus kursus, pavyzdžiui, anglų kalbos, kompiuterinio raštingumo, siuvimo ir kt. Moterys į susitikimus gali kviestis valdžios atstovus ir prašyti paaiškinti joms rūpimus klausimus. Tai yra Europos Sąjungos inicijuotas projektas, kuris dabar diegiamas naujose šalyse narėse. Jame dalyvauja ir Lietuvos raudonojo kryžiaus organizacija. Tumisa labai didžiuojasi, galėdama dalyvauti tokių svarbių organizacijų veikloje ir savo darbą laiko reikšmingu ir humanišku.

Rūpesčiai
palikus
stovyklą

Pabėgėliams, o ypač moterims, labai sunkus laikotarpis, kai jie palieka pabėgėlių stovyklą ir pradeda gyventi savarankiškai. Stovykloje jie jausdavosi savotiškoje pabėgėlių šeimoje. Ten gyvenančių žmonių patirtis buvo panaši. Jie susirinkdavo prie televizoriaus, susitikdavo virtuvėje, organizuodavo vakarėlius, galėdavo pasikalbėti. Pradėti savarankiškai gyventi naujoje šalyje yra savotiškas laimėjimas, tačiau ir tada reikia panašios patirties turinčių žmonių paramos, supratimo, o kartais ir patarimų.

ISPANIJA

IMIGRACIJA Į ŠALĮ

Energinga imigracija yra Ispanijos istorijos dalis, tačiau šiandien ispanų emigrantų skaičius didesnis už priimtų į Ispaniją imigrantų skaičių. Didžiulės ispanų grupės paliko savo namus, ieškodamos geresnio gyvenimo kitose šalyse. 19 ir 20 a. buvo ne vienas masinis išsikėlimas į kai kurias Lotynų Amerikos šalis ir į Europą, ypač į Belgiją, Prancūziją, Vokietiją, Jungtinę Karalystę. Dar ir dabar tūkstančiai darbininkų vyksta į Prancūziją nuimti vynuogių derliaus, o baigiantis 19 a. daugiau negu 150000 emigrantų iš Andalūzijos ir Levanto ketino pasiekti Maghrebo šalis. Iš tiesų jų maršrutas buvo tas pat, kaip ir tas, kuriuo dabar daugybė žmonių iš Maghrebo ir prie Sacharos esančių šalių keliauja atgal.

Pilietinis Ispanijos karas ir diktatorių pamėgta tremtis privertė iš Ispanijos į Lotynų Amerikos ir Europos šalis išvykti daugiau kaip tris milijonus žmonių. Ir dabar Argentinoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje gyvena didelės ispanų, emigravusių į šias šalis šeštąjį ir septintąjį praėjusio amžiaus dešimtąjį, bendruomenės.

Nuo 1960-ųjų gyventojų pasiskirstymas Ispanijoje pasikeitė dėl dviejų priežasčių: migrantų judėjimo ir industrializacijos proceso. Kaimo vietovėse gyventojų mažėjo, o miesto – didėjo. Šis reiškinys tęsėsi iki paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio.

Nuo devintojo paskutinio praėjusio amžiaus dešimtmečio Ispanija tapo imigrantus priimančia šalimi. Tai turėjo įtakos kai kuriems demografiniams ir socialiniams pakitimams. Ispanijos prėmimas į Europos Sąjungą ir po to pasirašyta Šengeno sutartis (1994), pagal kurią Europos Sąjungos šalyse gyvenantiems žmonėms leidžiama laisvai judėti, suteikė galimybę į Ispaniją lengviau pakliūti kitų Europos šalių gyventojams.

Kaip ir daugelyje Europos šalių, Ispanijoje migracijos padėtis pasikeitė nuo emigracijos į imigraciją. Taip atsitiko dėl socialinių ir ekonominių problemų, kylančių imigrantų kilmės šalyse. Į Ispaniją imigrantai ypač plūdo dėl geografinio (Marokas, šalia Sacharos esančios šalys), kultūrinio ir kalbinio (Lotynų Amerika) artumo. Svarbu buvo ir tai, kad žemės ūkio sektoriuje, statybose ir aptarnavimo sferoje trūko darbininkų.

Imigrantai sudaro apie 1,5% visų Ispanijos gyventojų. 54,5% iš jų yra atvykę iš Europos Sąjungos šalių. Imigracijos reiškinys Ispanijai tapo reikšmingas devintojo dešimtmečio viduryje. Vyriausybė yra suinteresuota imigrantų socialine integracija ir todėl investuoja į integracijai skirtas kampanijas. Ispanai skatinami teigiamai nusiteikti imigrantų atžvilgiu. Imigrantai Ispanijoje dažniausiai dirba menkos kvalifikacijos

reikalaujančius darbus, todėl yra maloniai priimami ir remiami. 1997 m. gruodžio mėnesį 150000 nelegalių imigrantų apsigyveno Ispanijoje. Paskelbta, kad padidėjo imigrančių moterų skaičius: jos dabar Ispanijoje sudaro 44,8% migrantų. Padaugėjo imigrantų ir iš trečiojo pasaulio šalių: Maroko, Kinijos, Peru, Dominikos Respublikos ir Filipinų.

IMIGRACIJOS POLITIKA

Pagrindinio įstatymo priėmimas 1985 m. nubrėžė imigracijos politikos Ispanijoje gaires. Šis įstatymas dar vadinamas Svetimšalių įstatymu. Ispanija jį priėmė prieš šešis mėnesius iki įsijungimo į Europos ekonominę bendriją. Įstatyme nustatytos pagrindinės procedūros, kurias užsienietis turi atlikti, norėdamas atvykti į šalį, įsikurti ir dirbti. Kad galėtų legaliai įsidarbinti, imigrantai privalo turėti įdarbinimo kontraktą arba tam tikrą laiką galiojantį leidimą dirbti. Prieš duodami imigrantui leidimą dirbti, valdininkai išanalizuoja darbo rinkos padėtį, ispanų nedarbo lygį tame regione. Jeigu darbdavys nutraukia kontraktą arba baigiasi leidimo dirbti galiojimo laikas, imigrantas vėl tampa nelegaliu gyventoju. Jį vėl apima išsiuntimo baimė.

Nuo 1985 m. vyriausybė iškėlė tris naujas iniciatyvas, kurių tikslas – padėti imigrantams gauti teisėtą statusą. Deja, jos visos nepasiteisino, nes buvo sunku jiems atnaujinti leidimus dirbti ir gyventi šalyje. 1996 m. buvo priimtose Svetimšalių įstatymo pataisos, skirtos nelegaliems imigrantams, gyvenusiems šalyje šešerius metus ir daugiau. Dabar jie gali gauti nuolatinį leidimą dirbti. Kad galėtų legaliai dirbti, užsienietis turi gauti trumpalaikį leidimą, o tam, kad jį gautų, turi turėti darbo pasiūlymą. Nagrinėdamos prašymus leisti dirbti, valstybinės įstaigos atsižvelgia į ispanų darbininkų nedarbo lygį toje srityje ir tame geografiniame rajone, kuriame pareiškėjas gavo pasiūlymą dirbti. Dėl to, kad išduodami leidimai įsidarbinti laikinai, imigrantai tampa priklausomi nuo darbdavių: jei kontraktas nebus pratęstas, jie praras legalų statusą ir kils rizika būti išsiųstiems iš šalies.

1 ISTORIJA: Sol

Sol Onijudios V. T. – 38 metų moteris iš Ekvadoro. Ji kartu su ispanų ir užsienio studentais mokosi vairavimo Peñafiel suaugusiųjų mokymo centre. Nors ir gerai mokarčiai kalbą, jai vis dėlto sunku suprasti specifinę kelių eismo taisyklių terminologiją.

Mano vardas Sol Onijudios V.T., man 38 metai, esu ištekėjusi ir auginu tris vaikus: 10, 11 ir 18 metų. Gyvenu Peñafiel (Ispanijoje) nuomojamame bute su vyru ir dviem mažesniaisiais vaikais. Dabar stengiuosi vyresniajam sūnui gauti leidimą atvykti ir gyventi kartu su mumis.

Ne visa šeima kartu

Į Ispaniją atvykau atsitiktinai. 2000 m. emigravau į Italiją, tačiau pabuvusi ten tik vieną mėnesį, grįžau į Ekvadorą, nes nesugebėjau prisitaikyti prie jų papročių ir išmokti kalbos. Po 15 dienų, kai grįžau į Ekvadorą, iš Ispanijos paskambino sesuo ir įtikino mane atvykti. Su kita seserimi pirmiausia aš atvykau į Palencia.

Sesers kvietimas

Radau kirpėjos darbą, bet tik trumpam, nes mano imigracijos dokumentai dar nebuvo sutvarkyti (jiems sutvarkyti prireikė daugiau nei vienerių metų). Vėliau aš radau namų šeiminkės vietą Valladolid mieste. Iki 2000 metų pabaigos jau buvau pasirengusi atsivežti savo šeimą.

Darbas ir dokumentai

Sol Peñafiel suaugusiųjų mokymo centre

Tvarkiau keletą namų Valladolid, o vėliau gavau darbo Peñafiel restorane. Ir dabar čia dirbu ir gyvenu.

Turiu iki 2004 m. galiojantį leidimą gyventi Ispanijoje, kurį vėliau galima pratęsti. Tačiau aš nusprendžiau prašyti suteikti Ispanijos pilietybę, nes Ispanijos ir Ekvadoro pasirašyta sutartis skelbia, kad kiekvienas, išgyvenęs Ispanijoje daugiau kaip dvejus metus, gali turėti abiejų šalių pilietybę.

Leidimas gyventi

Nors Ekvadore mano mokslo kvalifikacija yra priimtina, ji nepripažįstama Ispanijoje. Tą patį galima pasakyti ir apie vairuotojo pažymėjimą. Būtent dėl to įstojau į kursus Peñafiel suaugusiųjų mokymo centre. Tačiau tikiuosi, kad galų gale sutartis tarp Ispanijos ir Ekvadoro pradės veikti ir mano vairuotojo pažymėjimas bus čia pripažintas.

Dokumentai Ispanijoje nepripažinti

Man labai sekėsi bendrauti su kitais žmonėmis, nes aš niekada nejaučiau jokių išankstinių nuostatų savo atžvilgiu. Gerai sutariu su kaimynais ir kitais kaimelio gyventojais ir iki šiol nesusidūriau su jokiais rimtomis problemomis kasdieniame

Geri savitarpio santykiai

Dar nelabai
gerai kalba
ispaniškai

Abdelmajinas
Peñafiel
suaugusiųjų
mokymo
centre

Emigruoti į Ispaniją, pirmąjį marokiečių atvykimo uostą, mane privertė mano šalies gyvenimo sąlygos. Daug kartu su manimi keliavusių žmonių pasuko į kitas Europos šalis, bet aš labiau norėjau likti Ispanijoje.

Darbo
paieškos

Naujas
varuotojo
pažymėjimas

Pradėjau mokytis suaugusiųjų mokymo centre, kad gaučiau vairuotojo pažymėjimą. Turiu savo šalies vairuotojo pažymėjimą, tačiau Ispanijoje jis bevertis, nes tarp šalių nėra susitarimo šiuo klausimu. Turėjau pradėti lankyti šiuos kursus, nors kelių eismo taisyklių terminai man sunkiai suprantami. Nors jau kurį

laiką gyvenu Ispanijoje, man vis dar kyla kalbos problemų.

Nusprendžiau Ispanijoje likti gyventi visam laikui, nes čia mes su žmona jaučiamės labai laimingi. Jeigu tai būtų įmanoma, norėčiau likti Peñafiel, tačiau sutikčiau kraustytis kitur, jei čia nepavyktų susirasti darbo...

Kalbos
Problema

3 ISTORIJA: Isabel

Isabel B. B. yra 35 metų čigonė. Ji lanko užsiėmimus Peñafiel suaugusiųjų mokymo centre kartu su čigonų moterų grupe. Šioje grupėje mokoma dviem lygiais: 1-asis – raštingumo lygis, 2-asis – technikos žinių ir konsolidacijos lygis. Šį lygį pasirinkusi ir Isabel. 2002-2003 mokslo metais grupėje buvo 12 studentų nuo 18 iki 40 metų amžiaus. Šios moterys lanko kursus, kad gautų pašalpas šeimoms. Daugelis jų savo jaunesnius vaikus išleido į mokyklą, todėl joms teko samdyti aukles.

Suaugusiųjų
švietimas

Isabel
mokykloje

Mano vardas Isabel B.B. Esu ištekęjusi ir turiu du vaikus: 17 metų berniuką ir 11 metų mergaitę.

Esu čigonų tautybės Ispanijos pilietė. Gyvenu su vyru ir vaikais Peñafiel. Aš, kaip ir mano šeima, visada čia gyvenome. Dauguma kaimynystėje gyvenančių žmonių yra čigonai ir mes gerai sutariame.

Romų
bendruomenė

Kaip būdinga čigonams, ištekejau labai anksti ir, kaip minėjau, turiu du vaikus. Vyresnysis, septyniolikametis berniukas šiuo metu dirba, o jaunesnioji, vienuolikametė mergaitė dar lanko mokyklą.

Mano išsilavinimą liudija „graduado escolar“ pažymėjimas (atitinkantis aštuonias klases.) Prieš keletą metų jį igijau Peñafiel suaugusiųjų mokymo centre, nes dėl to, kad teko ieškoti darbo, anksti mečiau mokyklą. Lankau užsiėmimus suaugusiųjų mokymo centre, kad galėčiau tęsti ir gilinti pagrindines žinias. Mano grupėje visos moterys yra čigonės.

Pagrindinis
išsilavinimas

Kaip jau sakiau, pradėjau dirbti dar būdama maža mergaitė. Dabar aš dirbu gyvulių fermoje ir atlieku namų ūkio darbus.

Fizinis
darbas vietoj
mokyklos

Gera sutariu su savo miestelio „payos“ (ne čigonais), su kai kuriais net

draugauju, niekada su jais neturėjau jokių problemų. Nuo tada, kai pradėjau dirbti kai kurių „payos“ namuose, santykiai su jais pagerėjo.

Niekada nepastebėjau neigiamo „payos“ elgesio su mūsų žmonėmis, čigonais, nors jie ir neatsižvelgia į mūsų tradicijas. Mūsų santykiuose niekas nepakito per visus šiuos metus. Tiesą sakant, aš turėjau prisitaikyti prie jų tradicijų, kad būčiau laikoma viena iš jų.

Lygybė yra tai, ko visiems linkiu ir tikiu, kad to galima pasiekti, nes ir kiti čigonai prisitaiko prie „payos“ kultūros. Šis pokytis atneša mums naudos, pavyzdžiui, galimybę gilinti žinias. Kita vertus, mes pradedame nepaisyti daugelio savo papročių. Dabartinės „payos“ taisyklės man irgi nepatinka.

Aš tikiu, kad išsilavinimas tiesia kelią į lygybę, todėl mokausi kompiuterinio raštingumo, skaičiavimo, rašymo... Turiu atsigriebti už prarastą laiką, nes nuo mažų dienų pradėjau dirbti ir negalėjau lankyti mokyklos.

Kaip sakiau, gerai sutariu su „payos“ ir net kartu su jais stengiuosi pagerinti „payos“ ir kitų čigonų tarpusavio santykius.

IMIGRACIJA Į ŠALI

Į Švediją atvyksta trijų tipų imigrantai: pabėgėliai; asmenys, siekiantys prisijungti prie šeimos, ir asmenys, ieškantys darbo. Migracijos klausimus nagrinėja Valstybinė migracijos agentūra.

Imigrantų kilmės šalys dabar yra kitos, negu buvo įprasta. Pabėgėliai ir prie šeimos siekiantys prisijungti asmenys atvyksta iš tokių šalių kaip Kurdistanas, Irakas, Somalis ir buvusi Tarybų Sąjunga. Tarp atvykstančių yra įvairaus amžiaus žmonių ir daug šeimų. Tarp jų yra beraščių ir įvairaus lygio išsilavinimą turinčių žmonių. Daromos papildomos pastangos ir skiriamos lėšos integruoti čigonų grupes iš Rytų Europos.

Imigraciją į Švediją reguliuoja įvairūs įstatymai ir taisyklės, tačiau miesto ir kaimo savivaldybėse jie taikomi skirtingai. Pabėgėlių įkurdinimo klausimai sprendžiami įvairioms valstybės institucijoms bendradarbiaujant su savivaldybėmis. Tie, kurie atvyksta prisijungti prie šeimos, jau turi leidimą apsigyventi, o tie, kurie atvyksta dirbti, – leidimą įsidarbinti.

Prieglobsčio ieškantiems žmonėms taikomas specialus Ženevos konvenciją atitinkantis įstatymas. Tai reiškia, kad kiekvienas, atvykęs į Švediją, turi teisę būti apgyvendintas, turi teisę į maistą, drabužius ir kitus būtinausius dalykus. Į tas reikmes atsižvelgiama, skiriant dienpinigius. Prieglobsčio prašytojai turi teisę į motinystės ir kūdikio priežiūros pašalpas, būtiną medicinos ir dantų priežiūros pagalbą, jų vaikai turi teisę lankyti mokyklą.

IMIGRACIJOS POLITIKA

2002 m. 33016 žmonių prašė prieglobsčio Švedijoje. Į Švediją atvykęs prašyti prieglobsčio pabėgėlis gali apsigyventi su giminėmis arba draugais, jeigu jų Švedijoje turi. Jokių ryšių neturintys pabėgėliai apgyvendinami pabėgėlių stovyklose. Jų yra visoje šalyje, dažniausiai jos įrengtos paprastuose gyvenamuosiuose namuose, įprastuose gyvenamuosiuose rajonuose.

Prašymus suteikti prieglobstį nagrinėja teisininkai ir valstybės įgaliotiniai. Tada jie informuoja atskirus asmenis, ar jiems suteikta teisė apsigyventi, ar jų prašymas atmestas. Žmonės, kuriems nebuvo leista apsigyventi šalyje, gali paduoti apeliacinį skundą ir be jokių papildomų mokesčių jiems suteikiamos teisinės paslaugos. Laukiant sprendimo, galima dalyvauti įvairioje veikloje: mokytis švedų kalbos imigrantams

skirtuose kursuose, žinių apie Švedijos visuomenę, įgyti darbo patirties.

Už rūpinimąsi tais, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, yra atsakingos valstybės ir savivaldybių įstaigos. 24 mėnesių laikotarpiui pabėgėliai priskiriami prie savivaldybių. Valstybė, laikydamasi nustatytų pragyvenimo standartų, perveda lėšas savivaldybėms, kad jos galėtų apmokėti tokių asmenų išlaidas tuo laikotarpiu. Gavę leidimą apsigyventi, jie gali pradėti kurtis savo namuose, gaudami valstybinę paskolą būstui, kurią reikia pradėti grąžinti tik praėjus dvejiems metams po atvykimo. Tokia galimybė susidomėjo 6,05% imigrantų, atvykusių 2003 m.

Savivaldybės imigracijos skyrius atsako už tai, kad kiekvienam pabėgėliui būtų parengta programa, padedanti jam tapti ekonomiškai nepriklausomam. Visi suaugusieji privalo lankyti švedų kalbos kursus imigrantams: žinios apie švedų visuomenę ir kitus dalykus pateikiamos švediškai. Įdarbinimo agentūros taip pat padeda kurti individualias programas. Kita svarbi veikla susijusi su studijų konsultavimu ir įsidarbinimu.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai registruojami vaiko globos centruose, kad jų tėvai galėtų dalyvauti individualiose programose numatytoje veikloje. Mokyklinio amžiaus vaikai prieš pradėdami lankyti įprastas klases gali dalyvauti parengiamojo ugdymo programoje. Jaunimas kviečiamas į specialias klases švedų mokomąją kalbą, kad galėtų tęsti mokslą vyresnėse vidurinės mokyklos klasėse. Pagrindinėje mokykloje kiekvienas vaikas turi teisę į mokymą savo gimtąja kalba.

Savivaldybės imigracijos skyrius teikia individualias konsultacijas, kaip spręsti praktinius klausimus, susijusius su apgyvendinimu, apsiūpinimu baldais, asmens dokumentų, banko sąskaitų tvarkymu, socialiniu draudimu. Labai padedama imigrantams ir kitose srityse. Savivaldybės remia žmonių iš įvairių šalių asociacijas, vadinamąsias „länderföreningar“ arba „šalių“ asociacijas, kuriose gali susitikti iš tos pačios šalies atvykę žmonės. Šios asociacijos organizuoja veiklą, skirtą skleisti žinias apie savo tėvynę, jos kultūrą, skatinančią vyrų ir moterų lygybę, sėkmingą integraciją. Suteikus teisę apsigyventi, asmuo įgyja visas pilietines teises, išskyrus teisę balsuoti rinkimuose ir kandidatuoti į parlamentą. Pagrindinė nuostata tokia, kad švedų pilietybė būtų suteikiama, penkerius metus pragyvenus šalyje. Kasmet per birželio 6 dienos švedų valstybinę šventę pasveikinami visi naujieji švedai, atvykę čia gyventi ir gavę pilietybę.

Švedijoje yra specialių įstatymų, draudžiančių diskriminaciją. Vis dėlto ir dabar sunku surasti darbą žmonėms, kilusiems ne iš Europos šalių. Skirtingose pramonės ir prekybos srityse padėtis nėra vienoda, tačiau būtina keisti vyraujančią nuostatą.

Visi, kas imigruoja į Švediją, dalyvauja įvairioje veikloje: mažus vaikus galima rasti vaiko globos dienos centruose, vyresnieji privalo eiti į

mokyklą, o suaugusieji dalyvauja įvairiose ugdymo programose arba dirba. Taigi imigravę į Švediją asmenys yra matomi, jie sudaro natūralią viešo gyvenimo dalį. Daugelyje darboviečių yra įvairių tautybių darbuotojų. Švedija šiandien yra daugiakultūrė šalis.

1 ISTORIJA: Huseinas

Huseinas buvo dvidešimt šešerių, kai paliko gimtąjį Iraką. Bagdade jis gyveno su savo tėvais, kurie vertėsi kailininkyste. Baigęs privačią devynmetę mokyklą, jis pradėjo dirbti šeimos versle. Labai anksti tėvai jam įteigė, kad labai svarbu yra pragyvenimui užsidirbti pačiam.

Pabėgėlis
nuo 2001

2001 m. padėtis Irake tapo nebepakenčiama, Huseinas bijojo gyvybei gresiančio pavojaus. Rugsėjo mėnesį jis atsisveikino su savo šeima, draugais, gimtąja šalimi ir Jungtinių Tautų padedamas per Kiprą pasiekė Švediją. Praėjus po atvykimo dviem savaitėms, jį paskyrė į Borlānge bendruomenę. Imigracijos padalinys padėjo jam susirasti butą ir įstoti į švedų kalbos mokymosi kursus. Ahmadas, imigracijos padalinio padėgėlių reikalų koordinatorius, susisiekė su Husseinu. Jie kartu nuėjo įsiregistruoti į įdarbinimo agentūrą.

Huseinas
su Margareta
ir Ahmadu

Huseinas greitai surado naujų draugų ir net sugebėjo nuvykti į Stokholmą aplankyti savo pusbrolio. Bet Huseinas vis tiek lūdėjo ir nesugebėjo džiaugtis naujuoju savo gyvenimu. Ahmadas suprato, kad Huseinas turi susirasti darbą, nes jo tapatumo jausmas ir motyvacija labai priklausė nuo galimybės rasti darbą ir daryti tai, kas nuo jo priklausė. Jam atrodė, kad darbą turėti yra svarbiau, negu mokėti švediškai kalbėti.

Darbas –
gyvenimo
įprasminimas

Ahmado laukė sunki užduotis: reikėjo rasti Husseinui tinkamą darbą. Kailių pramonė Švedijoje yra negausi, artimiausia kailiadirbysės kompanija buvo Malung mieste, 150 kilometrų į šiaurę nuo Borlānge. Po daugelio diskusijų su kompanijos vadove Margareta ir įdarbinimo agentūra, kuri turėjo patvirtinti paskyrimą dirbti, Huseinas 2002 m.

Ahmadas
ieškojo jam
darbo

lapkričio mėnesį, praėjus tik metams po jo atvykimo į Švediją, galėjo pradėti dirbti.

Sukirpėjas
kailių
kompanijoje

Dabar Husseiną šioje kompanijoje turinuolatinį darbą. Jis dirba kailių sukirpėju, ir Margareta mano, kad jis savo žiniomis ir įgūdžiais prisidėjo prie firmos darbo. Jo arabų kalbos ir kultūros žinios gali tapti dideliu privalumu ateityje, jeigu kompanija nuspės plėsti savo prekybos tinklą į Artimuosius Rytus. Husseinui patinka jo bendradarbiai, jis gana gerai išmoko švedų kalbą. Margareta mano, kad pastaruoju metu „priartėjo“ ir tolimesni pasaulio kraštai, todėl labai svarbu kurti darbo vietas įvairiems žmonėms. Jos sprendimas, ką įdarbinti, priklauso nuo kandidato profesinių žinių ir įgūdžių. Kai Husseiną paėmė kailių ir padėjo ant pjovimo stalo, ji iš karto pamatė, kad jis išmano savo amatą.

Pasitenkinimas
darbu

Husseiną leidžia laisvalaikį mokymasis švedų kalbos, vairavimo ir bendraudamas su savo draugais. Jam labai patinka Malung miestas. Ten jis turi patogų butą, malonius kaimynus ir draugus. Dalis jų yra švedai, o dalis – užsieniečiai.

Laisvalaikis

Daug dalykų turėjo įtakos tam, kad Husseiną pasijustų laimingas, patenkintas savo gyvenimu. Vienas svarbiausių veiksnių – stipri valia, ieškant darbo. Ahmadą tai suprato ir ieškojo darbo, kuriame Husseiną galėtų įgyti tinkamos darbo patirties. Nebuvo lengva, bet Ahmadą nenuleido rankų. Pagaliau Margareta pakvietė Husseiną į pokalbį ir po to pasiūlė darbą. Tai imigracijos skyriaus ir įdarbinimo agentūros bendradarbiavimo rezultatas.

Stipri valia

Kitą vasarą Husseiną vyks į Iraką aplankyti savo draugų ir giminių. Gal ten jo laukia draugė, su kuria jis sugrįš į Švediją...

2 ISTORIJA: Olga

Olgai 39 metai, ji yra iš Uzbekistano atvykusi rusė. Jos vyras yra irakietis. Jie susipažino, kai, pabėgęs iš gimtosios šalies, jis pradėjo studijuoti buvusioje Tarybų Sąjungoje. Jie turi du vaikus: Uzbekistane gimusią dukrą ir Švedijoje gimusį sūnų.

Prieš išsyrant Tarybų Sąjungai, Uzbekistane valstybinė kalba buvo rusų. Olga, turinti universiteto diplomą žemės ūkio įrengimų ir mechanikos srityje, dirbo mokytoja. Uzbekistanui tapus nepriklausoma šalimi, rusų kalba prarado valstybinės kalbos statusą, todėl rusiškai kalbantiems žmonėms buvo vis mažiau galimybių įsidarbinti. Galų gale ir Olga nebegalėjo tęsti darbo savo darbovietėje ir privalėjo ieškoti kažko kito.

Universitetinis
išsilavinimas

Per tą laikotarpį įvyko daug pasikeitimų ir šalyje, ir Olgos šeimoje. Jos vyras buvo priverstas išvykti iš šalies. Kadangi jis anksčiau buvo pabėgęs iš savosios, tai neturėjo jokios pilietybės. Galų gale jis atsidūrė Švedijoje.

Žmona ir dukra liko Uzbekistane. Olga dirbo netoli namų esančioje siuvelykloje. Ji visada turėjo polinkį siūti, todėl mėgo savo naują darbą, tačiau ilgėjosi vyro.

Šeimos
kelionės

1994 m. gruodžio mėnesį šeima susijungė, nes Olgai ir judviejų dukrai buvo išduotas leidimas atvykti ir prisijungti prie šeimos. Dabar jie galėjo pradėti naują gyvenimą naujoje šalyje, mokydami naujos kalbos. Olga pradėjo mokytis švedų kalbos imigrantų kursuose (ji mano, kad kalbos mokoma ir įdarbinama turėtų būti kartu, gerai būtų, kad darbas suteiktų progų aktyviai vartoti kalbą), gimė antras vaikas, ji lankė įvairaus lygio kursus, kad įgytų tekstilės rankdarbių mokytojos kvalifikaciją. Tačiau Olga pajuto, kad įgyvendinti savo svajonę galėtų tik per ilgą laiką ir, pasirinkusi šį kelią, turėtų gyventi atskirai, be savo šeimos, galbūt net toli.

Šeimos
susitikimas

Kalbos
kursai

Olga apniko abejonės dėl ateities. Apsilankiusi bedarbių agentūroje, ji sužinojo apie Europos Sąjungos projektą, kuris vadinosi MARIA. Jis buvo skirtas imigrantėms moterims, turinčioms aukštesnio lygio išsilavinimą. Projekto lyderė Karin ir konsultantas padėdavo moterims susirasti laikinas darbo vietas, kuriose buvo galimybių įsidarbinti nuolat. Olga išitraukė į šį projektą, pradėjo lankyti ne visą darbo dieną trukusias studijas ir, dirbdama mokytojos asistente privalomoje mokykloje, įgijo praktinės patirties. Tačiau polinkis į tekstilės darbus nepaėjo.

Projekto
pagalba

Inger
ir Olga

Kartą ji užėjo nusipirkti drabužių į parduotuvę, kuri vadinosi „Batika ir marginiai“ (Batik and Print). Ši kompanija gamina, dažo ir parduoda audinius iš natūralaus šilko. Čia ji sutiko Inger, kompanijos vadovę, kuri buvo labai apkrauta. Viena siuvėja susirgo, o kita išėjo iš darbo, pranešusi apie tai prieš pat išeidama. Karin pasidomėjo, ar negalėtų Inger laikinai mokine įdarbinti Olgos. Inger niekada nesigailėjo pasakiusi taip, nes ir dabar jaučia pagarbą Olgai, kaip naudingai ir kompetentingai darbuotojai.

Darbas
drabužių
kompanijoje

Dabar Olga turi nuolatinį darbą šioje kompanijoje. Viena būtina sąlyga tai pasiekti buvo Inger, Maria projekto ir bedarbių agentūros bendradarbiavimas, o kita - Olgos profesiniai įgūdžiai. Inger sako, kad Olga yra kompanijos turtas, nes ji linksmas, atvira ir konstruktyvi. Ji yra iniciatyvi ir sąžininga, o šios dvi savybės yra labai svarbios mažoje

Organizacijų
bendradar-
biavimas

kompanijoje.

Laiminga
pabaiga

Kai susitikome su Olga, ji gyveno gražiam sename name, esančiame Borlänge dalyje, vadinamoje Rankdarbių kaimu (Handicraft Village). Čia mediniai raudonai dažyti ir baltais medžio dirbiniais dekoruoti namai yra apsupti prabangios aplinkinių sodų žalumos. Olga patenkinta savo gyvenimu, ji mėgsta savo darbą, tačiau vis dar planuoja pradėti studijas, nes neatsisakė minties vėl grįžti prie mokytojos darbo.

3 ISTORIJA: Charity

Atvykimas
susitikti
su šeima

Charity yra 42 metų džiaugsmu spinduliuojanti moteris, neleidžianti abejoti tuo, kad yra patenkinta savo gyvenimu. 1993 m. ji išvyko iš savo tėvynės Ganos. Jos vyras jau keletą metų gyveno Švedijoje ir tuo metu šeima nusprendė gyventi kartu naujoje šalyje. Jos vyras jau turėjo trejetą vaikų, kuriais rūpinosi Charity, o vienerius metus išgyvenusi Švedijoje pora susilaukė dar vienos, judviejų, dukters, kuriai dabar devyneri.

Kursai ir
darbo
paieška

Charity atvyko iš Kumasi, antro pagal dydį Ganos miesto. Savo gimtojoje šalyje ji baigė dešimtmetę mokyklą ir įgijo kirpėjos kvalifikaciją. Atvykusi čia ji pradėjo mokytis švedų kalbos imigrantams skirtuose kursuose ir kartu studijavo socialinių mokslų kursuose, bet labiausiai ji norėjo rasti darbą. Kelerius metus ji dalyvavo įvairioje veikloje, projektuose, skirtuose padėti imigrantams integruotis į darbo rinką. Prieš trejus metus Charity atsirado proga padirbėti vienuose iš savivaldybei priklausančių senelių namų. Tai buvo bendrų Ahmado, savivaldybėje koordinavusio darbo vietų paieškas, bedarbių agentūros Borlänge ir Birgittos, atsakingos už senelių namus, pastangų rezultatas.

Laikinas
darbas

Labai greitai Birgitta suprato, kad Charity labai tiktų tokiam darbui ir netrukus ji buvo supažindinta su savo naujomis pareigomis. Vėliau trejus metus ji galėjo didžiąją laiko dalį dirbti. Charity buvo įdarbinta laikinai, gaudavo valandinį atlyginimą už pavadavimą ir pati išnaudodavo visas įmanomas progas dirbti. Ji dalyvavo darbe vykusiuose mokymuose ir kitoje veikloje. Birgitta sako, kad Charity yra labai kompetentinga, atitinka darbo reikalavimus ir mėgsta dirbti! Charity bendradarbiai ir pacientai taip pat ją mėgsta. Tai linksmas, visiems patinkantis žmogus. Nuo rugpjūčio 15 dienos Charity turi nuolatinę darbo vietą savivaldybėje ir dabar kasdien gali eiti į darbą.

Leidimas
gyventi ir
nuolatinis
darbas

Birgitta pabrėžia, kad vyresniais žmonėmis besirūpinantis personalas turi atstovauti daugiakultūrei visuomenei, kurioje mes gyvename, ir kad darbuotojai yra skirtingų kultūrų, kalba įvairiomis kalbomis ir turi skirtingą patirtį. Tai yra svarbu dėl to, kad vis daugiau globos reikalingų senelių yra kilę iš kitur ir dėl to, kad didžiąją gyvenimo dalį mes

praleidžiame darbe, kur susiduriame ir susipažstame su naujais reiškiniais. Darbas daugiakultūriame kolektyve praplečia personalo akiratį, pagilina supratimą, padeda pasirengti susitikti su nepažstamų kultūrų atstovais. Neabejotina, kad Charity labai mėgsta Birgittą. Ji sako: „Birgitta yra geriausia, ką mes čia turime.“

Daugiakultūrė visuomenė

Charity darbe

Charity išsiskyrė su vyru ir gyvena atskirame bute su savo dukra ir jauniausia vyro duktė. Tik atsikrausčiusi į šią bendruomenę, ji aplankė visus kaimynus ir susipažino su jais. Ji gerai su jais sutaria, turi daug draugų. Tarp jų yra ir senųjų, ir naujųjų švedų. Charity sako, kad integruotis į visuomenę nebuvo sunku. Kartais ji girdėdavo žmones kalbant kvailus dalykus, tačiau nežiūrėjo į tai rimtai, tiesiog laikė juos ribotais.

Negatyvių reakcijų ignoravimas

Charity šiandien gerai sekasi ir ji jaučiasi laiminga. Ji greitai išmoko švedų kalbos ir domėjosi visuomene, kurioje pradėjo gyventi. Charity tikslas buvo rasti darbą ir Ahmadui. Bedarbių agentūros ir Birgittos padedama, vedama savo pačios ambicijų, ji šiandien pasiekė tai, ką buvo užsibrėžusi. Ji yra mėgstama, turi daug draugų ir dvi puikias dukteris, jai ateitis atrodo šviesi.

Charity visada jaučia ilgesį Ganai, savo gimtajai šaliai. Ji ilgai svajojo pamatyti tėvą, šešis brolius ir seseris su jų šeimomis. Šių metų spalio mėnesį po dešimties metų ji pirmą kartą vyks į savo tėvynę. Tačiau vyks ten tik atostogų, nes, kaip ji pati sako, Švedija tapo jos namais.

Naujieji namai

APIBENDRINIMAS

MIGRACIJOS TIPAI IR VADOVE PAPASAKOTOS ISTORIJOS

„Jei būtų įmanoma padaryti momentinę dvidešimt pirmojo amžiaus pradžios migracijos per Vakarų Europą bangų nuotrauką, matytume sudėtingą ir painų paveikslą. Kad būtų galima lyginti tarptautiniu mastu, šiuos įvairius srautus pagal atvykimo priežastis galima suklasifikuoti į keturias“ [Stalker 2002]:

1. *Darbo migracija*, apimanti trumpalaikius ir ilgalaikius imigrantus ir sezoninius darbuotojus. Šio tipo imigracijos pavyzdžiai – Nguyeno ir Hoya, gyvenančių Čekijos Respublikoje, istorijos. Jie atvyko į ankstesnę Čekoslovakiją studijuoti ir dirbti. Sol iš Ekvadoro ir Abdelmajinas iš Maroko dėl panašių priežasčių imigravo į Ispaniją. Imigravę į Čekoslovakiją, jie įgijo Čekijos pilietybę, sukūrė šeimas su čekų piliečiais, ir sugebėjo įsijungti į visuomenės gyvenimą iš dalies dėl savo studijų, kurių metu susirado gerų draugų (neformaliai mokydami kalbos bei socialinių įgūdžių). Abdelmajinas ir Sol dar tik pradeda savo kelionę, nes naujoje šalyje gyvena neilgai (6 ir 3 metus). Abdelmajinas mokosi vairavimo ir nori gauti vairuotojo pažymėjimą, kad gautų darbą, o Sol pavyko atsivežti beveik visą šeimą (žiūr. 2 punktą), 2004 m. ji gaus leidimą apsigyventi šalyje ir svarsto galimybę pateikti prašymą įgyti dvigubą pilietybę.

2. *Šeimos susijungimas*. Tai paprastai prisijungimas prie artimų giminių, kurie turi teisę nuolat gyventi. Ali (Prancūzija) ir Charity (Švedija) istorijos patvirtina, kad šis procesas gali gana ilgai užtrukti, turint omenyje, kokie svarbūs yra šeimos ryšiai. Ali sakė, kad savo šeimą galėjo atsivežti tik po penkerių metų, kai pasibaigė visos su imigracija susijusios procedūros. Norint, kad susijungtų šeima, reikia, kad kviečiantis asmuo jau turėtų leidimą nuolat gyventi šalyje. Danielos (Belgija) ir Madinos (Prancūzija) istorijos iliustruoja, kaip kuriasi šeimos, vietiniam gyventojui susituokus su svetimšaliu, kuris pagaliau gauna leidimą apsigyventi.

3. Neturintys dokumentų darbininkai arba „nelegalūs imigrantai“, atvykę nelegaliai arba turėdami turistines vizas ir, joms pasibaigus, likę gyventi šalyje, tikėdamiesi rasti darbą. Kiekvienas iš jų paprastai labai stengiasi įgyti teisėtą statusą, kaip Ali pasakoja savo istorijoje.

4. *Prieglobsčio prašytojai*. Jais laikomi pabėgėliai, jeigu patenkinamas jų prašymas (pavyzdžiui, Cynthia ir Premas iš Vokietijos).

5. Reikėtų pažymėti, kad dėl darbo migracijos padidėja *nuolatinių imigrantų* skaičius (pavyzdžiui, Sol iš Ispanijos).

6. Kai kurie anksčiau palikę savo tėvynę asmenys gali savanoriškai grįžti. Tokie asmenys vadinami *repatriantais* (pavyzdžiui, Leonidas iš Lietuvos).

INTEGRACIJA IR IMIGRANTŲ ISTORIJS

Trumpai apibendrinkime kai kuriuos imigrantų gyvenimo naujoje (europietiškoje) visuomenėje aspektus. Skaitėme imigrantų gyvenimo istorijas, pastebėjome, kad kiekvienas, kadangi yra nepriklausomas ir unikalus asmuo, eina savo keliu. Tačiau pamėginkime rasti panašių, net pasikartojančių išgyvenimų ir sunkumų.

Imigracijos politika ir teisės

Legalaus statuso (studento, pabėgėlio, piliečio) įgijimo ir leidimo nuolat apsigyventi šalyje problema.

Darbo rinka ir leidimas į ją įsiliesti

Rasti darbą irgi labai svarbu ir dažnai labai sunku. Tuo atveju, kai padeda specialios organizacijos ir patyrę konsultantai, darbo paieškos dažniau būna sėkmingos. Į darbą galima žiūrėti kaip į asmeninio „išsilaisvinimo“ sąlygą, nes vyrai ir moterys nori būti naudingi.

Diplomų pripažinimas

Daugelis Europos šalių sunkiai pripažįsta užsieniečių diplomus ir kitus kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus. Kvalifikuoti darbininkai dažnai privalo dirbti žemesnės kvalifikacijos darbą.

Švietimas

Švietimo tikslas yra ne tik išmokyti imigrantus kalbėti priimančiosios šalies kalba. Imigrantų patirtis, jų gyvenimo istorijos parodo, kokie svarbūs kasdieniam gyvenimui yra socialinės ir tarpkultūrinės komunikacijos įgūdžių ugdymo kursai.

Apgyvendinimas

Labai svarbi nuosavo būsto įsigijimo galimybė, nes gyvenimas specialiose kolektyvinėse gyvenvietėse (stovyklose, centruose) gali kelti stresą.

Tarpasmeniniai konfliktai ir prietarų bei nesusipratimų problema

Kai kuriems būdinga neigiami reakcija į skirtingumą (skirtingą elgesį ar žmones). Imigrantų patirtis vaizdžiai parodo, kad kantrumu ir bendraujant galima įveikti nesusipratimus ir stereotipus.

Pradedančio gyventi naujoje visuomenėje žmogaus problemas ir

uždaviniai, be abejo, gali būti daug įvairesni. Lentelėje paminėti tik dažniausiai pasitaikantys dalykai. Viena grupė žmonių, kurie dažniau už eilinius piliečius susitinka su naujaisiais atvykėliais, yra mokytojai ir konsultantai. Nors mokytojams ir konsultantams paprastai pateikiami gana aukšti reikalavimai, šioje (integracijos) srityje dirbantiems žmonėms dar reikia išplėsti savo veiklos sritį. Imigrantų mokytojų ir konsultantų uždavinys yra ne tik mokyti žmones, bet padėti jiems suprasti naująją aplinką, kurioje jie atsidūrė, mokėti pasidalinti su jais šia nelengva našta.

Imigrantų gyvenimo istorijos – vadovas mokytojams, mokytojų mokytojams ir socialiniams darbuotojams – sudarytas bendradarbiaujant projekto „Europos piliečių ugdytojai“ partneriams. Autorių iš aštuonių Europos šalių kolektyvas džiaugtusi sužinojęs, kad ši publikacija bent kiek padėjo suprasti tai, kas gąsdina tuos žmones, kurie, įvairių aplinkybių spaudžiami, nusprendė palikti savo namus ir pradėti gyventi kitur.

Galėtume baigti optimistiniais Mėso žodžiais:
„Kai užsidaro vienos durys, atsidaro tūkstančiai kitų“.

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI

BORRIE, W. 1970. *The Growth and Control of World Population*. London: Weidenfeld and Nicolson.

CASTLES, S., MILLER, M. J. 1998. *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. London: Macmillan.

DRBOHLAV, D. 2001. "The Czech Republic,,". In: Wallace, C., Stola, D. [eds.]: *Patterns of Migration in Central Europe*. New York: Palgrave.

SIADIMA, Maria. 2001. *Immigration in Greece during the 1990's: An Overview*. London: King's College London.

STALKER, P. 2002. *Migration Trends and Migration Policy in Europe. International Migration*. Vol. 40, 2. pp. 151-176.

VOUTIRA, E. 1997. *Refugees, migrants, oustees, displacees and returnees: a conceptual framework for understanding varieties of displacement*. Mangleas: International Workshop on Narrating Mobility, Boundaries and Citizenship.

PROJEKTAS „Europos piliečių ugdytojai“: <http://www1.osu.cz/socrates>

IMIGRANTŲ GYVENIMO ISTORIJS.

VADOVAS

*mokytojams, mokytojų rengėjams
ir socialiniams darbuotojams*

Autoriai: Visi EPU projekte dalyvavę partneriai:

Projekto koordinatorius

Ostravos universitetas, Pedagogikos fakultetas, ČEKIJA

Projekto partneriai:

Karel de Grote aukštoji mokykla, BELGIJA

ATHENA – Moterų švietimo ir tobulinimo asociacija, ČEKIJA

Veb - Europos švietimo institutas, VOKIETIJA

GIP FC-IP Clermont-Ferrand akademijos tęstinio mokymo ir profesinio integravimo grupė, PRANCŪZIJA

KEK DIMOU – Kalamatos savivaldybės profesinio rengimo centras, GRAIKIJA

Šiulaikinių didaktikų centras, LIETUVA

DEPEN – Suaugusiųjų švietimo centras, ISPANIJA

Darbo biržos ir suaugusiųjų švietimo komitetas, ŠVEDIJA

SOCRATES/GRUNDTVIG projekto

“Europos piliečių ugdytojai”

No. 100860-CP-1-2002-1-CZ-GRUNDTVIG-G1
leidinys